

Het Grote Sterven

Wim Duzijn

"Het grote sterven komt onverwachts, als een aardbeving. Plotseling wordt de ziel aangegrepen door de heftigste aandoeningen, geschokt, losgerukt uit de banden waarin ze zich tot dan toe bevond, zonder te begrijpen wat er aan de hand is. Een vreemde drift overmeestert haar, de wil, het verlangen ontstaat, weg te gaan, ergens heen, tot elke prijs, een heftige, gevaarlijke hartstocht om een nieuwe wereld te ontdekken laait op en benevelt alle zinnen. 'Liever sterven dan hier te moeten leven', roept de gebiedende stem in haarzelf vol verleidelijke overgave, en dat 'hier', dat 'thuis', is alles waar ze tot dan toe van hield. Een plotselinge angstige argwaan tegenover alles wat 'plicht' heet, een oproerig, eigenzinnig, vulkanisch verlangen weg te trekken, een verlangen naar vervreemding, afkoeling, ontzuivering, ijzingwekkende koude, een afkeer van liefde, wellicht een alles ontwijddende blik op datgene, wat tot dan toe aanbeden en bemind werd, misschien ook een gloed van schaamte over datgene wat zij aan het doen is, en tegelijkertijd een vrolijk juichen, juist omdat zij het doet, een dronken, jubelend inwendig huiveren, dat duidt op een overwinning. Een overwinning? Van wie? Van wat? Een raadselachtige, problematische overwinning die veel vragen oproept -maar desondanks een overwinning! Dergelijke overweldigende, smartelijke gebeurtenissen maken deel uit van het grote sterven..."

Friedrich Nietzsche, in:

Menselijk, al te menselijk; een boek voor vrije geesten.

1.

Lang heb ik er over nagedacht, erg lang, en toch kan ik het alleen maar laten gebeuren, in stille berusting mijzelf overleveren aan een werkelijkheid die in steeds meer dimensies uit elkaar valt, als was het een verwarrende en uiterst gecompliceerde droom.

Ja, ik zal niet langer proberen er een andere naam voor te vinden: het is een droom, wat ook de anderen ervan zullen zeggen, voor mij is het genoeg, ik wil ik er verder niets meer over weten -er valt ook niets te weten. Simpelweg zal ik alles ondergaan. Noodgedwongen wellicht. Omdat het te laat is voor een reddende ingreep. Niemand in de hele wereld zal mij nog kunnen helpen. Voor de wereld ben ik dood!

2.

Voldaan leun ik achterover in de stapel dunne, platgedrukte kussens die overtrokken zijn met onwezenlijk gebloemde slopen, alsof iemand een feestelijke sfeer wil oproepen in een donkere kelder vol grafzerken, en vol

verbazing bestudeer ik de grillig gelijkende sporen die het warme, kleverige bloed dat uit een diepe borstwond sijpelt, over mijn naakte armen en benen getrokken heeft.

Vaag bespeur ik diep in mijzelf het verlangen op te gaan in de bedwelmende illusie van rode en blauwe sterrenspiralen, weg van het ontmoedigende, pijnlijke weten, maar al snel verdwijnt die gedachte en blijf ik achter met een benauwend besef van leegte, een onmachtig gevoel, dat zich niet weg laat duwen, brutaal en cynisch mij lastig valt en me terugwerpt in mijzelf, gevangen in de beelden van een verknoeid en verspild leven, verscholen in een kleine kamer, die in al zijn kleinburgerlijke benepenheid mijn laatste rustplaats zal zijn.

Ach, hoe dierbaar was mij eens het leven. En nu dit: een laatste rustplaats. Alsof mijn zoeken daar op was gericht. Alsof..., tja, alsof ik moe ben -volledig uitgeput en opgebrand...

Moe? Ik?

Lusteloos staar ik naar een hoek van de kamer, waar een witte nevelwolk een vreemde, onnatuurlijke glans verleent aan alle voorwerpen die eens mijn bestaan uitmaakten. Koel en onbewogen staren ze me aan, al die nuttige dingen, die ik verzamelde met het serieuze voornemen daarmee op dappere en koelbloedige wijze mijn artistieke levenstaak te vervullen, een grootse taak natuurlijk, een trotse en heroïsche opdracht, door welwillende Goden geschonken aan mij: Rense, die vreemde, drukke idioot die scheppend kunstenaar wilde zijn...

Mijn God: de waanzin! Wat heb ik me op een stompzinnige wijze ingespannen. Alsof ik het niet voelde. Alsof ik helemaal van niets wist. Waren de voortekenen dan niet duidelijk genoeg?

Als een verblinde idioot heb ik mezelf vastgeklampt aan het leven, terwijl alles er op wees dat het gebeuren zou, dat op een kwade dag mijn leven afgesneden zou worden van de werkelijkheid van de anderen -kapotgetrapt, vergruizeld en versplinterd. Onheilspellende, duistere emoties welden op uit de troebele diepten van mijn ziel en overspoelden me met afkeer en diepe, intense ontevredenheid.

Waarom wilde ik het niet toegeven? Waarom probeerde ik op nonchalante wijze de moeilijkheden weg te wuiven? Ik begrijp het niet - het is alles zo duidelijk nu.

Vreemd, het was er en ik zag het niet. En toch zat ik er midden in: Ik werkte al geruime tijd niet meer.

Nu weet ik het. Maar wat stelt dat weten voor? Als een klein, onbeduidend schepsel lig ik hier, in al mijn bittere naaktheid weggedoken onder een paar

dekens, en ik zing, zoals men dat verwacht van een kunstenaar die gek geworden is, een zoete lofzang op de niets onthullende werkelijkheid, onder de nieuwsgierige blikken van een geheimzinnige verschijning, een schertsprodukt wellicht van mijn waanzinnige geest, die gehuld in een sprookjesachtige nevelmantel mijn rommelige zolderkamer is binnengedrongen, juist op het belangrijkste moment van mijn leven, nu alles om me heen versplintert en vergruizelt in mijn koude, machteloze handen.

Het deert me niet. Wat kan mij nog overkomen? Er is geen weg terug. Wie dat weet, die heeft geen zorgen meer. Een soort licht in de duisternis. Of misschien wel omgekeerd. Maar het zal in elk geval aflopen, gewoon, in alle eenvoud en bescheidenheid, zonder het overdonderende geweld van uitbundige genialiteit, binnen de behaaglijk-intieme beslotenheid van deze walgelijk-nuttig ingerichte werkkamer.

Heel even een moment van pijn. En dan... Tja. Wat dan? Tevredenheid?

Ik weet het niet. Nee, ik geloof niet dat het dat is. Het is iets anders. Een vreemd gevoel, dat ik zou willen beschrijven, verpakken in zoete melancholisch-kitscherige beelden, maar dat ik niet kan beschrijven, omdat ik er geen macht over heb.

Ongewild komt het over me, dat vreemde, merkwaardige gebeuren dat zich aan het voltrekken is, en ik ervaar het als een beklemmend gevoel van bitterheid, ook al is dat niet de juiste uitdrukking ervoor, een sombere stemming die strakke, diep uitgesneden lijnen trekt in je gezicht, zodat je denkt: Je zou eigenlijk moeten lachen, terwijl je niet kunt lachen, omdat je gezicht je vertelt dat je zwaarmoedig bent.

Zou het misschien teleurstelling zijn?

O God, nee, dat niet, niet op dit onzinnige ogenblik, laat het zover alsjeblieft niet komen. Het allerlaatste stadium van een verloren leven dat bedolven wordt onder een beschamende last van grootse verwachtingen, kleurige visioenen en triomfale vergezichten, dat is om in krankzinnig lachen uit te barsten - nee, dat kan en mag ik niet toelaten. Vergeten moet ik dit alles, het vernietigen, alsof het een venijnig stekend insect is. En het weinige dat overblijft zal ik samenballen in deze ruimte, met inbegrip van mijzelf, zoals ik hier lig: bloedend uit ontelbare wonden, walgend van de pijn en de stank binnen in mijzelf, met daarbuiten, gevangen in de alledaagse werkelijkheid van een bestaan dat voorgoed voorbij is, het harde, koude licht van de waanzin, die zich heeft gematerialiseerd, niet als een fantasierijke goddelijke verschijning waarmee je in gekkenkringen mogelijk goede sier zou kunnen maken, "de duivel meneer, ik praat met de duivel...", maar als een simpele huis-tuin-en-keukengeest, temidden van met grijzige stofflarden overdekte schilderijen, gebroken vaatwerk, versleten meubilair en een stevige, uiterst

robuuste werktafel, die ik in een vlaag van protserige zelfvoldaanheid heb aangeschaft omdat hij - zoals men mij uitdrukkelijk verzekerde - een leven lang mee zou gaan...

3.

Wat een geluk dat ik alleen ben, dat niemand kennis kan nemen van de fijnzinnige ironie van het sterven. Nu ziet tenminste niemand dat ik niet lach, hoewel ik me dat toch zo resoluut heb voorgenomen, vroeger, toen alles nog anders was, toen ik nog niet verstrikt was geraakt in de laatste droom van een leven dat geen leven was.

O, en toch zou ik in onbedaarlijk lachen uit moeten barsten, want stel je toch voor: terwijl ik hier rillend van de koorts in bed lig, staart vanuit de hoek van de kamer een goedkope, uiterst ordinaire geestverschijning mij aan, een warrige, potsierlijke gedaante, die bezwerend zijn handen ten hemel heft, op een wijze die volstrekt vals en onoprecht is, alsof het bestaan van een stervend mens niets meer mag zijn dan een kleuterverhaaltje, een ontierend, door en door infantiel ritueel, dat eindigt met de hopeloos banale woorden, die hier zonder enige schaamte worden uitgesproken: "Wees niet bang, Rense, wees vooral niet bang..."

En ik lig in mijn bed, onder de met bloed bevlekte lakens, en ik kijk ernaar. Zwijgend, alleen nog maar gedreven door gewone, ordinaire nieuwsgierigheid, zie ik het wonder gebeuren: Banaal, lachwekkend en carnavalesk.

Wat geeft het, denk ik, wees blij, want per slot van rekening had het nog veel erger gekund.

Erger?

Gelaten kijk ik omhoog naar de mysterieuze bezoeker die de bonte chaos van mijn wanhoop bezoedelt met zijn steriele, kille licht en ik hoop dat er iets gaat gebeuren, iets dat de banaliteit van het gebeuren wat minder groot zal maken, maar alles blijft stil, wat ik ook denk en doe, en het bleke schijnsel wordt steeds killer en killer, en niets om me heen beweegt.

Het is alsof de lucht zwaar wordt door de stilte. Alsof de hele moleculaire werkelijkheid de wil om te bewegen opgegeven heeft, een soort implosie, die uiteindelijk leidt tot het ontstaan van een zwart gat, met mijn lichaam als alles en iedereen opzuigend middelpunt...

Zo drukkend en beklemmend wordt de dodelijk-stille leegte om me heen dat ik wanhopige pogingen in het werk stel om de talloze gemeenplaatsen, die aan situaties als deze het hoofd dienen te bieden, in mijn geheugen terug te roepen. Zinloos, want zelfs het primitieve, alles gelijk walsende wapen van

het cliché schijnt me ontnomen te zijn, en als een klein weerloos kind, verlegen en uitermate kwetsbaar, wacht ik de loop der gebeurtenissen af.

Dan, plotseling, alsof een scherp, tweezijdig snijdend zwaard in razende woestenij op me inhakt, flitst er een verschrikkelijke gedachte door me heen: "Je hebt verloren, Rense, je zult jezelf niet langer kunnen bedriegen - het proces van doodgaan is begonnen!"

Op datzelfde ogenblik verdwijnt de spookachtige gedaante en ontredderd en beschaamd blijf ik achter: Naakt, vuil en koud, met geen ander gezelschap dan een willoos lichaam dat zichzelf heeft dood verklaard.

"Het is begonnen", mompel ik, "al zou ik terug willen, het kan niet meer", en een oplaaiende angstvlaag snoert mijn keel dicht, zodat ik dreig te stikken, hetgeen me overigens in het geheel niet in paniek brengt - erg vreemd is dat. "Het moet", fluister ik, "het moet", en gelaten vouw ik mijn handen ineen op mijn borst, kruiselings, zoals je dat vaak ziet bij lijken in een kist, waarom weet ik niet, en ik sluit de ogen, om ongestoord mee te kunnen trekken met de wilde, bizarre beeldenstroom, die als een schetterend fanfarekorps op me afstormt:

Een zotte, bespottelijke kruistocht, met op mijn schouders de niet te torsen zwaarte van de dood.

4.

Weemoedig kijk ik naar de zomers, die kalm en zonder enige noemenswaardige opwindning door mijn autonoom geworden bewustzijn glijden. Niets gebeurde er in die dagen: Er was een stilte die rustgevend was en ik voelde me veilig, door niets en niemand bedreigd.

"Nooit zal mij iets overkomen", hoor ik mijzelf zeggen. Hoe is het in godsnaam mogelijk? En toch heb ik het gedacht, zonder er ook maar een moment aan te twijfelen. Het klonk zo vanzelfsprekend, zo intens gewoon, maar ach, wat doet het er toe: ik heb zoveel gedacht, te veel wellicht - het is gebeurd en daar is in feite alles mee gezegd. Laat het verleden verder snellen, het is betekenisloos, slechts één ding is zeker: Het is voorbij! Eén schot was genoeg om de breuk te beseffen, te voelen de oneindige leegte en te ruiken de zure, mufte stank, waar vroeger zoete bloemengeuren mijn hart vulden met leven, kinderlijk leven, dat ik geleefd heb in de volstrekte onbeduidendheid van een dronken vreugderoes, zwaaiend met de bonte slingers van een vertederende, maar hopeloos naïeve onwetendheid.

Verbaasd trek ik opnieuw door de glooiende vlakten van het verdronken land in mijzelf met zijn sprookjesachtige felgekleurde gewassen, en vaag bespeur ik - zelfs nu nog - de bedwelmende geur van de trotse, ranke orchideeën, die

mijn verbeelding op de meest onzinnige ogenblikken wist op te roepen, en ik hoor zowaar de rinkelende klank van opalen vergeetmenietjes, die ik heb geplukt met het kinderlijke enthousiasme van sprankelende lichtgelovigheid.

Hoe licht en dartel liep ik daar in mijn kinderlijke wonderland, zonder de zware last van de woorden die ik nu bij me draag. Stil en met een haast mystieke voldoening heb ik genoten van de wisselende kleuren van de zon, van het magisch-spiegelende water in de sloten en rivieren, en de imponerend-schitterende wolkenluchten, die zich wijzigden op één enkel teken van mijn hand. Nietsvermoedend roerde ik met een tak in het water, hurkend in het hoge gras, mijzelf koesterend in de armen van een schoonheid die mij zou worden afgenomen, gedwongen door de kracht van een wrede noodzakelijkheid in en rondom mijzelf.

Hoe weinig heb ik er van gemerkt, en desondanks ging het ongelooflijk snel. Verdwenen waren ineens al die kleine, intieme gewaarwordingen, meegevoerd door de smerige, gluiperige angst, die je onverwachts overvalt, je als een giftige, moordlustige slang hypnotiseert, om je daarna weloverwogen de dodelijke beet toe te brengen.

Er viel niets te doen. Ik was een kind en ik kon mijzelf niet verdedigen. Een glinsterende droomwereld kent geen gif maar helaas ook geen anti-gif... Naakt en zonder enige bescherming stond ik tegenover mijn vijanden, hopend op een wonder, mijn vertrouwen stellend in het goede gesternte waaronder ik ongetwijfeld geboren was, hoewel het al begonnen was, genadeloos, alsof het een onderdeel vormde van een bizar proces, een stom en willoos functionerend perpetuum mobile, met als enig resultaat een donkere, trage onverschilligheid, die mijn eerst zo heldere blik verduisterde.

Toen het over me kwam veranderde er iets, ik weet niet wat. Lang heb ik naar mijzelf gekeken, heel lang en geconcentreerd, en ik verbaas me er over dat ik niet in lachen ben uitgebarsten, integendeel, op devote wijze mijzelf bleef observeren, zonder me te realiseren dat ik van nu af aan een onbegaanbaar pad zou moeten volgen, door een land dat niet langer van mijzelf was, niet naakt, niet onbeschermd, maar bepantserd met de potsierlijke grimas van een eigenaardig geluk, dat niets met echt geluk te maken had, in een spel zonder regels: nu eens huilend bij zinloos, opgedrongen verdriet, dan weer lachend bij het doorbreken van de zon, een vijandige, misvormde zon, die werd uitgebraakt door afzichtelijke monsters, die zichzelf in leven hielden met een onsmakelijke, onverteerbare woordenbrij.

Niets begreep ik van het wrede, harde cynisme dat me voortdreef in een wereld die woest en barbaars was, niet goedaardig ruw, nee, zelfs niet

onbehouden - erger - oneindig erger: listig en geslepen, zo sluw en uitgekookt, dat ik eerst nu besef hoe wreed dat alles was.

En zo dwaal ik nu door dode steden, door rumoerige straten die me vreemd zijn, vervuld van een peilloze radeloosheid, die met iedere langsrijdende auto nieuwe impulsen krijgt, zodat een onblusbare brand opvlamt in mijn hoofd, daarmee de laatste resten vernietigend van een absurde, meelijwekkende schoonheid: kinderlijke dromen over een pure, zuivere liefde -boven de zinnen, onvergankelijk, onverwoestbaar en eeuwigdurend.

Hulpeloos beweeg ik me door het chaotische schimmenwoud dat de wereld geworden is, verbijsterd door het oorverdovende lawaai om me heen, innerlijk verscheurd en desondanks grimassend met de anderen om niet verslonden te worden, huilend en vloekend, om niet gek verklaard te worden, met de vage hoop ooit een tegengif te zullen vinden, een wondermiddel dat moet bestaan en waarnaar ik met blinde hartstocht zoek, gedreven door de slopende moed van een wanhopige.

Kon ik het daar vinden?

Ik weet het niet, beangst als ik ben voor de huizen om me heen, onafzienbare rijen, weinig meer dan grijze, vervelozе muren, ondergedompeld in schuimende watermassa's, en de grote drommen mensen voor en naast me, eigenaardige, vormeloze wezens die ver verwijderd zijn van een realiteit die in iedere vezel van mijn lichaam voelbaar is, een gigantische metamorfose van het bewustzijn, een verandering die zo ingrijpend is, dat ik me afvraag of een wending ten goede ooit nog mogelijk zal zijn.

Gruwend laat ik de huizen in elkaar storten om vol afschuw te ontdekken dat de dood zelfs hier zijn macht laat gelden: Zonder een enkele kreet te slaken vallen de mensen neer, terwijl onder luid gekraak betonnen platen hun schedels pletten en ledematen worden afgerukt door ijzeren steunbalken, die na gedane arbeid hels piepend over elkaar schuiven en voor altijd verdwijnen in grote, alles-en iedereen omhullende stofwolken....

Er sterft niemand meer! Alleen ik, ik alleen zou nog kunnen sterven. Als een trieste, aangrijpende jammerklacht zou mijn hartverscheurende gekerm de protestloze stilte kunnen doorbreken.

En dan...

5.

Brokstukken van zinnen wervelen door mijn hoofd: een orkaan van onrust, veroorzaakt door het gif in mijn lichaam, dat onbarmhartig wordt voortgestuwd door het bloed dat sneller en sneller stroomt door mijn aderen,

onstuitbaar, met de beelden van mijn leven samenvloeiend in een kolkend meer van ontwrichtende paniek, zodat ik kokhalzend mijn hoofd in een kussen druk, mijn mond en neus vol stinkend braaksel, verstikkend, bloederig slijm, dat alles opvult, alles bevuilt en...

Mijn god, ik moet het stoppen! Stil zijn. Niet schreeuwen. Mijn hemel, het is te vroeg. Mezelf beheersen. En dan verdergaan. Heel rustig. Kalm. En vooral beheerst.

6.

Het is stil. Maar zal het stil blijven? Wie geeft mij de garantie dat deze situatie zich handhaaft?

Nog altijd is er de pijn, de hatelijke, zeurende pijn, die mijn gehele lichaam doorstraalt.

Ik tuur naar het plafond en kan niet voorkomen dat zich een trieste glimlach aftekent op mijn gezicht bij het zien van de donkerbruine, met zwarte randen omgeven vochtplekken.

Fijn, die stilte. Waarom zou ze zo snel zijn ingetreden? Niet om me te troosten. Dat weet ik helaas maar al te goed: Mijn stilte is altijd een stilte die een storm inluidt.

Langzaam vouw ik daarom mijn handen onder het hoofd en wacht op de krankzinnige druk die onvermijdelijk mijn lichaam zal pijnigen wanneer ik omhoog geslingerd word door het luguber-duivelse monster van het verleden, dat zijn reusachtige klauwen om mijn bed slaat en samen met mij door de zwarte, onontdekte ruimten van de kosmos jaagt, daarbij zo onbedaarlijk lachend, dat het me moeite kost het zo plechtig voorgenomen ritueel van het lijden en sterven onder het plengen van hete krokodillentranen voort te zetten.

Dit is te chaotisch om nog langer angst in te boezemen, absurd tot ver over de grenzen van het triviale, al suizen mijn oren, al wordt de pijn ondraaglijk - het is een grap, een volstrekt misplaatste grap, verzonnen door een derderangs variétéartiest, binnen de geometrische begrenzingen van bruingele cirkels op het plafond, op het afstompende ritme van een muggendans, in het helle licht van de brommende en zoemende neonbuizen, balancerend op een hellend vlak: het witgeschuurde blad van mijn stevige, onverwoestbare werktafel, die ik moest hebben, kost wat kost!

7.

Het is erg. Ik vraag me af of het niet te veel wordt, of niet het soortelijke gewicht van deze kermisachtige werkelijkheid teveel gaat afwijken van de toegestane limiet, vooral nu mijn bestaan opnieuw wordt opgefleurd door de

opbeurende spookverschijning, die tevoorschijn is gekropen uit de romantisch gapende wonden in mijn borst.

Ik begrijp het niet. Het lukt me niet de betekenis te vatten van dat geheimzinnige licht dat me maar blijft achtervolgen.

Wat te doen wanneer het licht wordt gedoofd door een afschuwelijke duisternis die totaal en alomvattend is?

Zal ik dan nooit iets begrijpen? Ik, die de vogels heb gevolgd tijdens hun sierlijke vlucht door het zachte blauw en grijs van de hemel en de zon zag ondergaan in een vurige, oranjerode gloed, luisterend naar het beukende geweld van de golven, die zichzelf zonder enig gevoel van spijt of schaamte te pletter lieten vallen op de rotsachtige stranden van een baai waarop ik vanuit de hoogte neerblikte?

Moet ik, die de schoonheid van het flitsende schitterende water heb gekend, hier een macabere dodendans volvoeren, samen met een geniepige muggenzwerm, in het helle licht van een paart goedkope neonlampen, zonder te weten wat te doen met het vale, doffe spookachtige schijnsel dat zich bij tijden aan me openbaart?

O god, het is alles zo onwerkelijk en ongrijpbaar. Wat kan ik doen?

Het verbleekt, stom en zinloos, zoals waarschijnlijk alles verbleekt in het licht van zijn tegendeel: Alles, inclusief mijzelf.

En de hemelen openen zich, een onzinnig Bijbelbeeld dat opduikt uit de kolkende golven van een chaotisch leesverleden, zonder enige betekenis of logische samenhang, en ik luister naar de emotieloze stem die tot me spreekt:

"Beter kun je het niet zeggen, Rense, niets zal hier nog langer voortbestaan. Ook jij zult worden weggevaagd, zoals de rijpe vruchten aan de bomen en het tot wasdom gekomen koren op het veld. Niets rechtvaardigt jouw bestaan. Waarom zou uitgerekend jij gespaard blijven? Jij, die zonodig moest kijken naar het vlamme rood van de ondergaande zon zonder er op een spottende wijze om te lachen. Geloof me Rense, jouw lot is nog minder dan een Noodlot. Jij zult nooit iets weten. Nooit!

Alles wat bestaat is het bezit van de anderen en wat jij nastreeft zal voor altijd onbereikbaar zijn, omdat het een in nevelen gehuld mysterie is, dat het eigendom is van zingende serafijnen in de goddelijke volmaaktheid van de hemelen, waar het wordt bewaakt door slanke, gesluierde vrouwen, die devoot en gehoorzaam voorwaarts schrijden in de nevelige trilling van de horizon, onder het vrolijke gerinkel van tamboerijnen en het zware bassen van een grote, rouwomfloerste trom.

Geef het toch op, Rense, praat niet meer over Leven en Dood, want dat alles behoort jou niet toe. Je weet toch van wie dat alles is...?

Van God, beste jongen: de grote, eeuwig goede God. En ben jij een God...?"

8.

Ik schik de dekens recht, zo goed en zo kwaad als ik het kan.

Wind je niet op, denk ik, je hebt al zoveel weerzinwekkende nonsens moeten verwerken dat dit er nog wel bij kan. Het is nu eenmaal onvermijdelijk: Je ligt hier en al die tijd dat je er bent zal het tot je blijven komen, gewoon zoals dat in het alledaagse leven gaat, via een trap, een afgrijselijk normale trap, die achter de deur van je kamer zich omlaag kronkelt, als een halfvergane navelstreng, die je verbindt met het gigantische moederlichaam van het levenslot.

Als een granieten rots staat hij overeind in de zwaarte der tijden, die krakende houten trap, die ik zovele malen heb beklommen, moeizaam, als was hij opgebouwd uit verraderlijk losliggende rotsblokken, die er alleen maar op uit zijn een mens de diepte in te sleuren.

O, hij zal daar altijd blijven staan, wat er ook mag gebeuren. Een trap, een vulgaire, doodgewone trap. Geen grotere waarheid is er denkbaar dan een eenvoudige huis-tuin-en-keukentrap.

Zolang ik hier woon is hij er geweest. In feite vormt hij de enige zekerheid in mijn leven, tenminste, dat vage vermoeden heb ik. Een trap, een portaal en dan weer een trap, en dat een keer of drie herhaald, zo zit de werkelijkheid in elkaar, geloof ik...

Ja, nu ik er eens goed over nadenk moet mijn leven uit zes trappen bestaan: zes smalle wenteltrappen, bedekt met versleten, donkerrode traplopers, met tussen hen in geklemd de kleine, vervelozе portalen, die slechts worden opgevrolijkst door het fletse licht van in metalen rasterwerken gevatte gloeilampen.

Dat is mijn leven. Dit is de eeuwige en oneindige waarheid die ik heb gevonden: een somber trappenhuis, ergens in een treurige reeks rijtjeshuizen, opgeborgen achter de glanzende poorten van mijn bewustzijn, die ik maar eventjes op een kier hoef te zetten om weer geconfronteerd te worden met alles wat ik tracht te vergeten, soms ook niet zie, zoals nu, vermorzeld door angst, die maar niet wil wijken, roerloos liggend in mijn smalle eenpersoonsbed, waarin absoluut geen plaats is voor een ander, denkend aan de nieuwe dag, die morgen stellig aan zal breken, terwijl de werkelijkheid zich samenbundelt in een slurfvormige dreiging, feilloos gericht op de zwakke onbeholpenheid van mijn moedeloze ziel - alsof ik alleen op de wereld ben - dodelijk alleen.

Ontelbare malen heb ik geprobeerd eraan te ontkomen. Ik prentte mijzelf in dat het zou eindigen, heel ootmoedig en bedeesd, als zweefde vlak boven

mijn onderdanig kaalgeschoren hoofd, temidden van walmende, hoog oprijzende kaarsen, de in blauwe gewaden gehulde gedaante van een kalmerend religieus geheim, erg kuis en zedig en vol liefde neerblikkend op het profane, mollige wezentje in haar mystieke armen, dat stilletjes wat ligt te schreien, omdat het voor altijd verstoken zal blijven van de felbegeerde moedermelk, omdat een 'goddelijk mysterie' nu eenmaal niet beschikt over zachte, warme borsten en dikke, opgezwollen tepels, waaraan een naar veiligheid verlangend kind zich vast kan zuigen.

O, urenlang prevelde ik het voor mij heen, luisterend naar het zachte schreien van het hongerige kind, een gbedvolle litanie van hoop, geloof en liefde, of omgekeerd, wat doet het ertoe: "Alles zal eindigen, omdat het eindigen moet... Uw wil geschiede, op hemel en....."

O God, ik kan het niet helpen, maar ik moet lachen, ook al kost het me een bloedspuwing. Dit alles is van een hartverscheurende meelijwekkendheid, verstoken van iedere heroïek - niets anders dan jammerlijke, zwakke machteloosheid.

Wat had er kunnen eindigen? Ik weet het niet eens. Er is iets om me heen en ik weet niet wat het is. De anderen, ja, die hoeven niets te vragen, die weten alles, maar ik.., ik kan er alleen maar over praten, en dat doe ik dan ook, en daar kijk ik dan naar, naar die pratende figuur, die niets weet, en zo zie ik mijzelf vragen om een 'einde', en ik kijk ernaar en ik luister en wacht, maar het enige wat eindigt is mijn traag voortkabbelende woordenstroom, omdat de slaap me overmant.

9.

SLAAP.

Mijn hemel, wat een eigenaardig woord.

Wat heb ik gedaan met die vreemde bewustzijnstoestand die zich nauwelijks aan mij heeft voltrokken?

Heb ik wel ooit geslapen? Het komt me voor dat ik ieder vrij ogenblik heb besteed aan het uitspreken van vermaningen, dat ik niets anders ben dan een tot in het groteske uitgegroeid bemoedigingswoord: vleesgeworden moraliteit, beloond met het ingrijpen van 'god almachtig' in de vorm van een bizarre spookverschijning, die op satijnen mysterievoetjes heel stiekempjes is binnengeslopen in deze laatste episode van mijn leven, om me te plagen met zijn triviale burgermanscommentaar:

"Sta op", fluistert hij me toe, "want er is nog veel werk te doen. Je mag niet stoppen Rense, niet nu. Toe, begin een nieuw leven. Op de tafel liggen je verftubes en op de schildersezels staat nog steeds de aanzet van een nieuw schilderij. Probeer het Rense, geef de moed niet op. Zet door..."

En gedurende een oneindig kort ogenblik vergeet ik mijzelf en ik antwoord - zo zachtjes dat ik mijzelf nauwelijks kan verstaan: "Ja, ik zal volhouden...", mierzoet en melodramatisch, alsof de dramatische verandering in mijn leven zich nooit voltrokken heeft.

Ik weet wel beter natuurlijk.

Nooit zal ik meer iets proberen. Nooit meer zal ik mezelf zoet houden met de doldwaze illusies van grootse, onbereikbare idealen. Op mijn schildersezelt staat geen nieuw schilderij, nee, het schilderij dat daar in de hoek van de kamer staat ingeklemd in een raamwerk van dunne, zwartgelakte stalen buizen is voltooid: Af, klaar, en hopeloos mislukt!

Met de tubes olieverf valt niets meer te beginnen. Weken geleden heb ik ze in een vlaag van woedende razernij kapotgeslagen en ik heb er totaal geen spijt van. Welnee, ik hoef maar een enkel ogenblik naar het schilderij te kijken, dat op een protserige wijze mijn kunstenaarschap wil bewijzen of het komt weer in me op: dat doffe, verstikkende gevoel van afkeer en bodemloze wanhoop.

Ik kan het niet vergeten. Onafwendbaar dringt het zich aan mij op. Nooit zal ik nog een poging wagen. De tubes zijn vernietigd, platgetrapt onder mijn driftig stampende voeten. Ik heb geen materiaal meer waarmee ik een schilderij zou kunnen maken!

Huiverend beleef ik weer de verschrikking van die op vernietiging gerichte periode en opnieuw ontdek ik in mijzelf de mateloze angst voor de grote, genadeloos glimmende tubes verf.

Dode metalen voorwerpen werden het, waaruit mijn bevende vingers een slijmerig brouwsel persten, om daarmee het leven af te beelden, en mijn god, ik was zo dom om door te gaan: ik schilderde!, ik stond daar als een trotse haan voor de schildersezelt, en terwijl ik mezelf zat wijs te maken dat ik iets bijzonders aan het doen was, een soort God die een nieuwe wereld aan het scheppen was, kwam er een geur van dood en verrotting van het doek af, een sterke, ondraaglijke lijkenlucht die me kotsmisselijk maakte, zodat ik walgend het raam open gooide om naar frisse lucht te happen - als een vis op het droge, een tot sterven gedoemd wezen dat niet bereid is zich neer te leggen bij zijn lot.

Ik weet niet waarom het zo plotseling gebeurde. Men vond het helemaal niet slecht wat ik deed. Ik maakte zelfs deel uit van een groep kunstenaars, waarvan sommigen hun bewondering niet onder stoelen en banken staken. En toch gaf die bewondering me niet de geringste voldoening. Integendeel zelfs: Hoe meer men mijn werkstukken bewonderde, hoe meer geld ik ermee verdiende, des te verdrietiger bleef ik achter, alleen met het armzalige geld waarmee ik me in leven hield, zonder in staat te zijn een vonk van echt leven

op het doek te brengen, ondanks de passie die er in mij schuilging, in weerwil van de onbarmhartig felle wil tot scheppen.

Niemand doorzag mijn creaties. Alleen ik: zelfs in de afschuw van mezelf alleen.

Ontevreden staarde ik naar de starre vormen die ik op het doek aanbracht: artistiek verantwoord, dat wel, erg fraai en oogverblindend ook, maar zonder hart en zonder passie.

Gedreven door haat en woede probeerde ik op alle mogelijke manieren de verstarring te doorbreken, maar wat ik ook deed, welke verftechnieken en lichteffecten ik ook toepaste, steeds opnieuw vloaide het leven weg tussen mijn machteloze vingers, terwijl diep in mijzelf een stem me luider en luider toeschreeuwde:

"Je hebt gefaald Rense, alles wat jij doet is dood! Dood, Rense, dood, dood, dood...!"

Vloekend greep ik dan mijn palet om de stem die me aanklaagde te smoren in felle, hartstochtelijke kleurenmengsels, tevergeefs natuurlijk, omdat ik het zelf was die de afkeer van de dood uitschreeuwde, en ik kon mijzelf niet doden, zoals ik het ook nu niet kan, nu ik door een noodlottige vergissing ben overgeleverd aan de grillen van een waanzinnige werkelijkheid, die op een onbegrijpelijke wijze een eigen leven is gaan leiden.

Nooit zal ik het kunnen vergeten. O god: dat vervloekte weten.

Alles is dood, hersenloze verblinding van onwetende mensen, troosteloos gedrentel rond vermolmde platen vol rottend afval, zorgvuldig bevestigd aan de kille, steriele muren van musea, drijvend op de koude adem die wordt uitgestoten door de grote, holle zalen, die een wrede, hardvochtige veroordeling vormen van het verlangen naar liefde en warmte dat ik ooit in mijzelf heb gekoesterd, met als straf en boetedoening een klein, ondergeschikt bijrolletje in een belachelijke klucht, waarin ik op holpathetische wijze 'Ik sterf, ik sterf' schreeuw, terwijl ik jammer genoeg spring- en springlevend ben.

Misschien had ik veel eerder een eind moeten maken aan deze grenzeloze vorm van zelfmisleiding door het stellen van een simpele daad: Gewoon mijn rugzak volpakken en op stap gaan, zomaar ergens naar toe - alles beter dan thuisblijven - op zoek wellicht naar oude, vergrijsde alchimisten die diep onder de grond, in kleine, schemerige kluizenaarsholen, hun plannen en ideeën trachten te verwezenlijken. Zij hadden me misschien kunnen redden. Mogelijk was ik na een lange periode van hard en toegewijd werken opgenomen in hun broederschap, ingewijd in de machtige geheimen van het scheppen - de ontsluiting van het mysterie...: de omzetting van lood in goud wellicht...

Mogelijk. Dat is alles wat ik nu kan zeggen. Mij rest alleen de constatering. Ik heb het niet gedaan.

10.

Met aarzelende, voorzichtige bewegingen richt ik me op en open het smalle raam. Steunend op mijn ellebogen, vloekend op de helse pijn die bezit van me neemt, kijk ik naar de huizen aan de overkant, waar vaag wat slierten rook omhoogkringelen uit onafzienbare reeksen schoorstenen, vreemde, bizarre pluimen op de groezelige hoed van een mensheid die werkt, zonder mij, omdat ik hier lig, half in mijn kamer, half in de dakgoot, die zich pal onder het venster bevindt: geboeid, gekerkerd, op deerniswekkende wijze geknield in mijn bed, besmeurd met hard en korrelig geworden bloed, turend en turend, tot ik uiteindelijk krachteloos en dodelijk vermoeid mezelf willoos achterover laat vallen in de hoge stapel kussens.

Vol afschuw realiseer ik me dat de weeë, ranzige smaak in mijn mond veroorzaakt wordt door bloed.

11.

Wanneer het me na veel moeite en hevige krachtsinspanning is gelukt het raam te sluiten, leun ik achterover tegen de schuin oplopende wand waaronder mijn bed gedeeltelijk schuilgaat.

Zwaar ademhalend luister ik naar het dreigende geluid van de stilte, waarin steeds duidelijker het tikken van de grote, ouderwetse hangklok hoorbaar wordt. Een geschenk uit een ver, krankzinnig verleden. Een cadeau van mijn vader! O, de man hield zielsveel van klokken. Hij verzamelde ze, zoals een ander postzegels spaart, en hij wilde mij laten delen in zijn grote levensvreugde, die alles wat vitaal en levend in mij was verstikte.

Een klok, symbool van de tijd die zinloos verstrijkt. Mijn god, wie geeft een ander mens nu een klok cadeau...?

Goedwillend van aard als ik ben durfde ik niet 'nee' te zeggen. Je wilt nu eenmaal niet graag de gevoelens van de ander krenken, ook al lig je zelf halfdood en murw geslagen op sterven...

Minutenlang volg ik het monotone getik van de traag heen en weer zwaaiende slinger - stil en roerloos, in de onmetelijke leegheid van mijn smalle eenpersoonsbed - en wanneer dan eindelijk het volle uur geslagen wordt en er hoog in het met kitscherig koperwerk versierde gevaarte een deurtje opengaat kruip ik vloekend weg onder de dekens.

Ik weet wat er gebeuren gaat. O god, ik weet dat alles zo goed...

Een klein, gedrongen kereltje zal tevoorschijn komen, keurig in de maat zich voortbewegend, omdat het stijve houten beentjes heeft, parmantig zwaaiend met een grote ijzeren hamer, die de een of andere sadist heeft vast gesoldeerd aan zijn mollige, roodgeverfde marionettenhandjes.

Maar in plaats van met dat verschrikkelijke symbool van een zwoegende en ploeterende mensheid op de levensgrote bel, die aan de deur van zijn kleine klokkewoning bevestigd is, te slaan, zoals hij dat verplicht is te doen, richt hij zich tot mij.., zoals alles en iedereen zich op het ogenblik tot mij wendt met boodschappen die ik liever niet wil horen:

"Een grote vreugde is u geschonken, en dat is het leven..." En onverstoort tikt de klok verder, terwijl het zware koperen gewicht aan zijn ketting licht heen en weer zwaait, onzichtbaar haast, niets meer dan een zwakke trilling, in dienst van de onverslaanbare tijd, als deel van de eeuwige kringloop die 'leven' wordt genoemd.

"Een grote vreugde", mompel ik, en hete tranen stromen over mijn bleke, met bloed en braaksel bedekte wangen.

Zo zal het tot het bittere einde blijven doorgaan. Alles en iedereen spreekt en alleen ik weet wie ik ben.., en zwijg...

Hoe lang word ik nu al achtervolgd? Iedere gebeurtenis verloor zijn glans in het licht van het allesvernietigende weten, zelfs de simpele viering van mijn verjaardag, opgefleurd met papieren slingers en een grote hoeveelheid geluk en heil en zegen, culminerend in de heilige offerande van het brood en de wijn van de ouderlijke liefde, die ik onderging in de stellige overtuiging van de eigen geringheid: Met een vermorzeld hart, 'In Spiritu Humilitates', en met een vaag gevoel van wroeging, verdronken in een zee van trieste, moeizaam opgewekte vrolijkheid.

Waarom was ik zo godvergeten stom?

Ik aanvaardde het verjaardagsgeschenk, voelde tegelijkertijd mijn hart wild bonzen onder de beschermende dracht van mijn 'nieuwe warme trui' - "echt geen goedkoop klungel hoor!" - erg degelijk allemaal - en opende met trillende vingers het met glanzend rood pakpapier omzwachtelde cadeau.

Verrast was ik totaal niet. Mijn weten was ook toen al schrikbarend groot.

Voor mij lag de gematerialiseerde hartenwens van iedere 'echte jongen': een windbuks, een tot in de details nagemaakt imitatiegeweer, met een blauw kartonnen doosje vol kleine zilveren kogeltjes en een grote houten bak vol roodgepluimde naaldjes, die je in de bijgevoegde houten schijf kon schieten.

Nu nog stijgt het bloed me naar de wangen wanneer ik terugdenk aan de opbeurend-moraliserende woorden van mijn vader: "Je weet wel hoe het werkt, hè jongen? Is het niet...?"

Oja, ik wist het, niemand hoefde mij ooit voor te lichten, ik wist wat zij van me verwachtten - het is mijn bittere noodlot dat ik dat altijd geweten heb. Mijn God, was ik maar dom geweest, ontzettend weezinwekkend dom. Had ik me maar als een 'echte jongen' gedragen en gedachteloos wat voor me uit geschoten, hard en hysterisch schreeuwend: "BENG! BENG! BENG!" Maar nee, ik moest zonedig anders zijn, ik voelde me opgelaten, omdat ik helemaal geen geweer wilde hebben, ook geen geweer dat 'net echt' was, en ik pijnigde mijn kleine jongenshersens in een poging een uitweg te vinden, weg van de noodzaak met mijn nieuwverworven bezit de tuin in te gaan om daar mijn eerste schietoefeningen te volvoeren.

Later, o God, hoe vaak heb ik toen niet gedroomd dat ik als een kleine, brutale, gewetenloze rotzak, een woeste indianentooi op het hoofd geplant, door de kamer sprong, met in mijn handen een echt volwassenengeweer, waaruit ik vurige kogels liet flitsen, die een einde maakten aan alle smerige onoprechtheid om mij heen.

Ik wist wie ik was, ik kende mijzelf, maar één belangrijk facet van de werkelijkheid kende ik niet: De Anderen!

Daarom poetste ik uiterst ernstig en gewetensvol de zwartmetalen loop van het wapen en ik liet er, zo enthousiast als maar mogelijk was, een felrood pluimpje inglijden, om daarna middels het ferm indrukken van de trekker de omstanders het commentaar te ontlokken dat ik er 'echt wel verstand van had'. Daarna klom ik omhoog naar mijn slaapkamer en hing het geschenk aan een grote spijker, die ik eigenhandig in de brosse, bakstenen muur had geslagen met behulp van de kleine hamer uit de knutselkist, die ik al jaren eerder cadeau gekregen had en waarmee ik welhaast nog minder blij was geweest dan met het prachtige, 'net echte' imitatiegeweer.

Daar, aan die grote, krom geslagen spijker, bleef het grote symbool van alles dat niet echt is hangen - ongebruikt - stil en onaangeroerd - want ik had mijn plicht gedaan...

Tot op een dag het cadeau verdwenen was. Ik vroeg er niet naar - want ik miste het niet en wat je niet mist, dat hoef je ook niet te zoeken, zo dacht ik er over, omdat ik nog maar een simpele, naïeve en gewetensvolle jongen was. Maar mijn vader dacht er anders over - dat weet ik nog heel goed - en die zat mij tijdens het avondeten erg lang en zeer diep aan te kijken, zodat ik er zenuwachtig van werd.

"Je mist het niet eens, hè?", merkte hij met een bittere trek rond de mondhoeken op, en verslagen sloop ik weg, omhoog naar mijn zolderkamer, om daar te bidden tot de almachtige God van Jezus en Maria, die mij hopelijk kwijtschelding en vergiffenis van mijn zonden zou willen verlenen:

Een dramatisch en lachwekkend: 'Ite Missa Est'.

Veroordeeld tot een eeuwig bestaan op zolder - de Heer zij geprezen - zonder de kracht om op te staan, omdat brede leren riemen in mijn vlees snijden, iedere keer wanneer ik een poging waag.

Het ergert me dat ik zelfs deze simpele handeling niet kan verrichten.

Blijkbaar hangt toch alles met alles samen, of, laat ik het zo formuleren: breng ik verbanden aan, en misschien is dat wel mijn ongeluk: Geen harlekijn te kunnen zijn, al was het maar op een zeer beperkt terrein, bewust of onbewust, vastgelopen te zijn in het stoffige spinnenweb dat gespannen is tussen geboorte en dood, met het vooruitzicht op een toekomst waar niets meer aan te veranderen valt, omdat de kleine ingrepen van het leven van alledag in mij geen enthousiasme kunnen oproepen, terwijl toch het ondraaglijk-smartelijke verlangen bestaat mijzelf vol energie te storten in een heroïsche strijd, die echter door iedereen belachelijk wordt gemaakt, en het misschien ook wel is, zodat ik denk "sta op", maar blijf liggen, zoals nu, nu ik op hardhandige wijze ben op de strenge wetmatigheid van mijn bestaan, geklemd als ik ben in de ijzeren greep van het eeuwige falen, lusteloos naar buiten starend, naar de grote formaties witte stapelwolken, die in adembenemende zinloosheid voorbijrijden, naar de voorbijzwalkende meeuwen, die ik liever niet zie, en naar de trage, dom-gemoedelijk voorbij drentelende duiven, die ik haat, omdat ze grauw en grijs zijn en me herinneren aan alles wat ik verafschuw en verfoei.

Leeg en verlaten geef ik mij over aan de diepe, onberedeneerde ergernis die je bevangt in dit gloedloze wachten: het wachten op de geliefde, die oneindig lang geleden verdwenen is, het beruchte tragikomische Noodlot, dat op doffe wijze behoort te kloppen aan de deur, en de ijverige, geüniformeerde zelfmoordbrigade, die na mijn zelfmoordpoging is opgericht en die bij het horen van mijn laatste, bloedstollende kreet ongetwijfeld op vastberaden wijze mijn kamer zal binnenmarcheren, onder het bezielende commando van mijn vader, die handenwringend uitroept: "Hij heeft zijn 'net echte' geweer verloochend en dat heeft de normale mannelijke drift tot leven omgezet in het tegendeel - heb ik het jullie niet gezegd?"

Niemand antwoordt, want de rolvastheid kent geen grenzen, en vol voorgewende liefde buigt hij zich over mijn lijk en sluit, zich bewust van de grootse symboliek van het moment, op vaderlijke wijze mijn gebroken, triest voor zich uit sturende ogen.

En kijk, heel even, gedurende een fractie van een seconde, maar dat is voor mij meer dan genoeg, omdat ik toch al dood ben, maakt zich een geheimzinnige ontroering van hem meester, zo hevig en zo verontrustend, dat hij zich haastig omdraait en met luide stem zijn bevelen geeft - terwijl ik gelaten het rumoer over mij heen laat gaan, omdat ik weet dat niets en niemand mij hier vandaan kan halen voordat het definitief geëindigd is.

13.

En zo kon het gebeuren dat zonder dat ik het wilde de eeuwigheid zich aan mij openbaarde.

Ik weet dat ik altijd hier zal blijven liggen, onafhankelijk van alles en iedereen, niet gebonden aan tijd en ruimte, alleen met alles wat ik liefheb, mijzelf en nog iets, iets geheimzinnigs, dat zich voortdurend verschuilt en wegspringt achter stoelen en kasten, iedere keer wanneer ik het hoofd ophef.

Vroeger droomde ik ervan, weggedoken onder de dekens, in een kinderlijke poging alles te vergeten, op te gaan in een magische wereld, die bestond, verdween, vergeten werd en opnieuw verscheen, in een andere vorm, zoals het leven dat ik leidde, geen enkel verschil, hoewel veel van wat gebeurde niet gebeuren kon, niet werkelijk was, zonder dat ik wist wat nu precies het verschil was tussen leugen en waarheid, hetgeen me ook niet interesseerde en waaraan ik daarom geen aandacht schonk, omdat ik niet van plan was mij druk te maken over niets, waarvan ik niet eens wist wat het was: Toch iets? Of alles?

"Rense", fluisterde ik mijzelf vol mededogen toe, "schenk het niets en het alles in liefdevolle zelfopoffering aan de filosofen en bemoei je niet met de wanstaltelijke leer van de categorieën en de al dan niet logische imperatieven. Aanvaard de wereld in stille gelatenheid, want je hebt hier niets te willen, en leg je rustig neer bij de waansystemen die voor de mensheid worden ontworpen vanuit de overweldigende goedheid des harten van de grote bouwheren van het heilige, onaantastbare heelal. En denk erom lieve jongen, vergeet dat nooit: Ontwerp niets. Helemaal niets!"

Vertederd kijk ik naar de gehavende kunstwerken om mij heen en ik constateer met enige trots dat ik ondanks alle ellende trouw ben gebleven aan mijzelf. Ik heb me verstopt onder de smoezelige dekens en in de schaarse ogenblikken van twijfel hoef ik niets anders te doen dan het werpen van een blik naar buiten: Het infernale uitzicht dat mijn kamer me biedt zal me steevast iedere aandrang tot het ontplooiën van initiatief ontnemen!

"Een tactische terugtocht was mijn leven", denk ik, "maar terug van wat?" Moeizaam wend ik me tot de spookachtige gedaante, die nu een vast plaatsje in de hoek van mijn kamer gevonden heeft, een duistere plek die hem uitstekend schijnt te bevallen. Mogelijk onderneemt hij iets dat een einde kan maken aan de uitputtende defensieve manoeuvres waarin ik verwickeld ben geraakt.

"Het stinkt hier", denk ik, "het is walgelijk. In godsnaam: doe iets, zodat ik tot mezelf kom en wakker word in een kamer die doorstraalt is van licht en warmte..." Maar de geheimzinnige verschijning zwijgt en laat me meedogenloos opgaan in de regelmaat van de neerbuigend-vriendelijke

verveling, die me niet verplettert, hetgeen in deze situatie uiterst humaan zou zijn, maar me op een geraffineerde wijze verwondt, zoals het dunne, vlijmscherpe mes, dat in de handen van een geoefende folteraar zorgvuldig de vitale delen van het lichaam ontwijkt, om zodoende de marteling te kunnen rekken, zodat het slachtoffer uiteindelijk door bloedverlies en uitputting bezwijkt en volkomen apathisch en uitgeblust de dood ingaat. Hoe kan het ook anders? Ik neem er aan deel, zit er midden in. Het is begonnen en niemand in de hele wereld zal me kunnen zeggen of het ooit zal eindigen, hoewel velen me troostend toespreken en me uitnodigen tot een sprong in hun eigen troebele vijver, waar algen het water verstikken en dode vissen op het wateroppervlak een spookachtig reliëf vormen.

14.

Vervloekt, hoe lang zal deze ellendige geschiedenis nog voort blijven duren? Waarom kan ik niet de moed opbrengen er een definitief einde aan te maken?

Wat heeft het voor zin om alles opnieuw te laten gebeuren: de pracht en praal van architectonische meesterwerken, die mij niet langer kan ontroeren, de geniale verhoudingen van vernuftig aangelegde waterwerken en schitterende tuinen, waarover iedereen vol bewondering spreekt, en de verblindende glans van flonkerende edelstenen, gevat in kostbaar zilver en goud?

Wat kan een dergelijke schoonheid uitrichten in dit helse hol, deze kille kerker, waarin ik mijzelf vol verbazing heb aangetroffen? Iedere artistieke inspanning zal vergeefs zijn, omdat alles hier hetzelfde blijft, overdekt met stof en trage, landerige uitzichtloosheid.

In deze kamer, die geen droom is maar keiharde realiteit, wordt het meesterwerk zijn glans ontnomen en wordt zuchtend gezocht naar werkelijke vreugde: diep, intens geluk, dat besloten ligt in het leven geven aan datgene, wat in jezelf aanwezig is, geen voorwerp, dat zich onmiddellijk buiten je bevindt, geen holle leuzen en slogans, die een mens alleen maar wegvoeren van zichzelf, nee, iets dat tastbaar is, dat je vast kunt klemmen in je eigen vochtige, nerveus-bevende hand. Genot, erkenning en roem liggen achter me - ik heb de schamele vreugde ervan ervaren en ik ken het resultaat: Uitgeblust lig ik onder een paar armzalige dekens, door en door verkleumd, geteisterd door de vloek van duivelse ledigheid, die me ongetwijfeld zal uitmergelen tot op het bot!

Tientallen stemmen roepen me toe: "Zwart ben je, Rense, en zwart is je ziel! Grote schande zal over je neerdalen en je wenen en knarsetanden zal Satan zelf de hel doen uitvluchten..."

15.

O Morgenster aan het schimmig lichtende firmament, vertel mij toch hoe dit alles gekomen is. Alle huizen heeft de Maan doorlopen en nog altijd vallen scherven neer aan mijn voeten en druipt een bloederige vloeistof van de wanden, die loodrecht en ongenaakbaar oprijzen in het barre landschap van mijn stervende bewustzijn.

Wat betekent die felle zon daarboven, geplaatst in een heldere, strakblauwe lucht? Alles buiten mij hervat zijn taak: de Zon, die waakt over mijn schamele bezittingen, en de stoere wachter voor de poort, die koud en somber voor zich uit staart en mij dwingt een weg te zoeken in uitgestrekte moerassen, me doet verdwalen in dorre woestijnen, zonder ook maar één enkele oase, met geen ander gezelschap dan een geheimzinnige vrouw, gehuld in blauwe, majestueuze gewaden, die weet dat volledig zwijgen hier geboden is, omdat woorden volstrekt zinloos zijn: Troost kunnen ze niet geven, de ellende ondervinden we aan den lijve - waarom haar ook nog uit te spreken?

Onbeduidend zijn, dat is wellicht het antwoord, sterven aan de stilte, heel bescheiden, simpel en bedeesd, zoals de ontelbare weeskinderen die naamloos hun leven leiden, geslagen worden door valse, huichelachtige matrones en eenzaam sterven, zonder dat iemand enig vermoeden heeft van hun bestaan.

De vreugde van de anonimiteit - grotere zinloosheid is niet denkbaar... Slechts mijn ontvleesde botten zullen getuigen van mijn leven, dat weggevloeid is in de tijd, tezamen met het leven van al diegenen die crepeerden, smekend om hulp de geest gaven, huilend hun handen wrongen, kermend van pijn, wachtend op dat onbestemde wonder, dat niet kwam, hoewel in haar fraaiste en meest aanlokkelijke gedaante de godgeworden 'mogelijkheid' boven hun hoofden zweefde.

O, zoet is het gezang van deze verraderlijke godin en verleidelijk zijn haar woorden: "Waarom zouden je wensen niet in vervulling gaan? Ze zijn zo klein, er hoeft helemaal geen wonder te gebeuren - als iedereen maar de eisen stelt die hij stellen moet... Wanhoop niet, want waar hoop is, daar ben ik. Vergeet dat niet. Het kan gebeuren, en ik, ik zal het laten gebeuren - dat weet je toch?"

En binnen in mijzelf laat de 'menselijke zwakheid' zijn stem horen, betoverd door de ijdele woordenstroom, maar juist wanneer ik aarzelend toe wil geven en "ja, ik weet het" wil roepen, vlamt het licht in mijn kamer op en begint opnieuw die afschuwelijke nuchtere stem te spreken, zo kalm en bedaard en zo zelfbewust, dat ik beschaamd de onzekerheid van me afduw:

"Het is een zinloze flonkering die je wordt aangeboden, Rense, vergeet niet dat in de hoek van je kamer een werktafel staat. Laat je niet misleiden. Je

bent schilder, een kunstenaar. Wees sterk, laat je niet verblinden en geef niet toe..."

"Ja", mompel ik, "je hebt gelijk, ik moet sterk zijn, ik mag niet toegeven", en ik kijk hem aan, gedurende een korte oogopslag die een eeuwigheid schijnt te duren, en ik verwonder me over de sterke gelijkenis: ikzelf, maar toch onuitspreekbaar anders, ver verwijderd van dit godverlaten niemandsland waaruit ik maar niet ontsnappen kan.

Dan sla ik wanhopig de handen voor de ogen en barst in onbedaarlijk snikken uit. O God, waarom die voortdurende inspanning? Hoe kan ik de stormen van het leven trotseren? Bij iedere stap die ik zet draag ik mijzelf mee. Nooit zal ik uitstijgen boven mijn helse ontevredenheid. Ik kan niet anders dan vloeken en schelden, vloeken op alles dat ik vervloeken kan. Ik haat ze, al die mensen die in een lange carnavalsstoet optrekken naar de eeuwigheid, met op hun ruggen de koud glanzende metalen maatbekers, waarin van tijd tot tijd de juiste dosering verdriet gegoten wordt: precies genoeg om even stil te blijven staan. Niets wordt onderbroken, laat staan afgebroken... Men stopt, houdt even een paar seconden de adem in en gaat verder, zoals daarvoor, alsof alles is zoals het moet zijn, niet veranderd mag worden, omdat al het andere dwaling en bedrog is.

Alleen ik worstel met de dood en de verstarring. Onvermoeibaar loop ik rond in mijn kamer, als een gekooide leeuw die gromt en woest met zijn ogen rolt, tot vermaak van iedereen.

Een gevangen gezet roofdier, dat ben ik en dat blijf ik - daar kan ik verder niets aan doen.

16.

Vechtend tegen de toenemende gevoelloosheid in mijn armen richt ik me op en schuif opnieuw het raam omhoog. Higgend leun ik voorover en laat mijn blikken glijden over een wereld die ineengeschrompeld is tot microscopisch kleine afmetingen.

Met inspanning van al mijn krachten zou ik naar buiten kunnen springen om weg te suizen in het definitieve einde, als niet de bittere waarheid mij ervan weerhield. Het is te gemakkelijk, het zal niet helpen, die simpele uitweg is voor mij niet weggelegd.

Duizenden malen ben ik al uiteengespat op het gladde asfalt en in handen gegeven van verplegerteams die op onverschillige wijze de resten bijeenveegden en de bloedvlekken bedekten met een dun laagje zand, dat daar bleef liggen, als een stil en zinloos teken, tot uiteindelijk de waterstralen van de gemeentelijke reinigingsdienst iedere herinnering aan mijn wanhoopsdaad wegspoelden in de vergetelheid van een speciaal voor mij aangelegd riool.

In alle bescheidenheid kan ik zeggen hoe het is: hoe je wordt bedolven onder een lawine van afschuw, nieuwsgierigheid en doffe lethargie. Niets verandert: alleen jijzelf verdwijnt, bent niets meer geweest dan een kortstondige rimpeling van het wateroppervlak, dat werd bewogen en weer tot rust kwam, zonder dat iemand er werkelijk door werd geraakt.

Ik wilde er zijn, hartstochtelijk!, en ieder beeld uit het verleden vertelt me dat ik er nooit ben geweest. In plaats van mijzelf te vestigen in het middelpunt van een kolossale aardbeving, verkommerde ik in het epicentrum van de negatie en stierf ik aan de stilte om mij heen.

Zie toch hoe ik daar loop, zonder te letten op de mensen om mij heen. Het is alsof ik een geest ben, ontwijken is overbodig, men loopt gewoon door mij heen, zonder zich af te vragen: "Wie is dat? Heeft hij pijn? Ach God, is er dan niemand die zo'n arme stakker wil helpen...?"

Glorieus noch roemloos zal mijn einde zijn. Ik ben niemand en ik was niemand. Zelfs tot de armzalige rangen van zwervers, nietsnutten en oplichters is het mij niet gelukt door te dringen.

Een clowneske geest in een stoffig kunstenaarsatelier, daar mag ik het mee doen.

17.

Had ik misschien alles anders aan moeten pakken?

Laat ik maar 'ja' zeggen, zoals iedereen dat doet, het komt er niet op aan, ik heb op die manier in ieder geval weer de beschikking over een kostbare gemeenplaats -zo kom ik er mooi gemakkelijk van af. Bovendien: zo rampzalig is het niet om 'niemand' te zijn. Welnee, niemand te zijn, dat is zo gek nog niet, het geeft je zelfs tot op zekere hoogte een behaaglijk gevoel van macht. Je bent alleen op de wereld en juist daardoor groei je uit tot een reus, een moedige held, die onopvallend, zoals een zwerver dat doet, zijn weg gaat door een vreemde, onbekende wereld, waarmee hij slechts heel af en toe contact maakt, wanneer hij zijn dorst lest bijvoorbeeld in een klein wegrestaurant, temidden van druk pratende mensen, die even opkijken, een korte, peilende blik, zonder een teken van herkenning, en elkaar vertrouwelijk toefluisteren: "Een zwerver, een schooier, die zal wel snel weer verder gaan..."

Ik glimlach vriendelijk, waarop de blikken worden afgewend. En men praat verder, bespreekt de problemen van de dag, lacht na de vermoeienissen van het dagelijkse werk, en hoe harder men lacht, des te dieper en intenser de stilte om mij heen wordt. Onopvallend sta ik daarom op en ik verwijder mij van deze mensen, omdat de dodelijke stilte die zij uitwasemen niet te verdragen kan.

Ik ben de eenzame zonderling die een stilte zoekt die tot hem zal spreken, een stilte die woorden vormt die geen woorden zijn, ook al weet ik dat ik mij daarmee onherroepelijk overlever aan de Babylonische wereld van tegenspraak en paradox.

Ik ben een zwerver en ik zoek. En ik vraag de mensen stil te zijn. Maar helaas, de mensen wilden niet zwijgen: hun woorden lieten mij niet los en vormden een magische toverformule die me zonder enig pardon inlijfde in de massale gelederen van het algemeen-menselijke onbegrip.

Alles stelde ik in het werk om de inlijving uit te stellen, fier en trots gezeten op mijn artistieke kunstenaarsbezem, het houten zwaard van jeugdige overmoed en onbezonnenheid in de hand geklemd. Dapper stelde ik mijzelf teweer, dreigend zwaaiend met wel honderdduizend verfkwasten: trotse attributen van mijn kunstenaarschap, terwijl de anderen stiekem lachten in hun vuistje, mompelend: "Wacht maar Rense, tot je slaapt..."

En ze hebben gewonnen, de dood heeft nu eenmaal niets te verliezen. Zij kan wachten. Zij heeft het onuitputtelijke geduld als een machtig wapen aan haar zijde: zilverglanzend, vlijmscherp geslepen staal, terwijl ik in een waaier van veelkleurige kerstboomlichtjes mijn kinderlijke onnozelheid sta te bewijzen, mistroostig kijkend naar mijn gebroken penselen.

Ik heb verloren. Ik moest verliezen, omdat het de enige weg is naar het begin, dat altijd weer opnieuw beginnen zal...

Waarom heb ik me desondanks zo ingespannen?

Iedere avond stippelde ik een nieuwe route uit, rekening houdend met de ervaringen van mislukte lotgenoten, bladerend in grote, dikke atlanten en kleine, beduimelde zakagenda's. IJverig doorsnuffelde ik al het beschikbare materiaal, in de hoop op die manier elke menselijke nederzetting, zelfs het allerkleinste gehucht, te kunnen ontwijken. Maar het was vergeefse moeite: ontelbaar is het aantal dorpen dat ik heb ontmoet gedurende mijn tocht.

Iedere dag moest ik mijn pad delen met miljarden andere mensen, die er onverschillig hun vuil op deponeerden, hoewel ik, hees en schor vanwege de verbale inspanning, hen toeriep toch vooral voorzichtig te zijn.

Op de een of andere manier echter lukte het hun voortdurend de rol van machthebbers te spelen. Ze keken daarom niet op of om, haalden alleen maar even de schouders op en hurkten trots lachend neer voor het doen van hun behoeften. Aan iets anders dachten ze niet - alleen aan pis en stront! "Schijt maar raak", dacht ik in al mijn heldhaftige machteloosheid, en ik liep verder, onvermoeibaar, op zoek naar een geheime weg, verborgen achter dicht struikgewas, waar ik mij doorheen zou kunnen worstelen, ten koste van grote hoeveelheden bloed en zweet en tranen.

En op een goede dag vond ik een vluchtweg. Ik sprong een gat in de lucht van vreugde, slaakte een gedempte kreet en zette mij hoopvol neer aan het begin van die nieuwe, onbekende weg, wachtend op de bevrijdende stilte die

nu eindelijk in zou treden, onbewust van het Noodlot, dat grommend naderbij kwam om op wrede wijze de betoverende idylle te verstoren: Een onafzienbare vloot van bommenwerpers, jachtvliegtuigen en raketten verduisterde de hemel en genadeloos werd een hevige en felle 'blitzkrieg' tegen mij ingezet en werd ik bestookt met mitrailleurvuur, napalm-, fosfor- en fragmentatiebommen. En hoe ik ook zwaaide met mijn denkbeeldige toverzwaard, hoe ik ook sprong en danste en buitelde.., bij het optrekken van de zwarte, roetige rookwolken kon ik slechts constateren dat mijn nieuwe weg, die een bevrijdende uitweg moest vormen, herschapen was in een eindeloze reeks walmende kraters..., overgegaan in de vernietigende handen van 'de gemeenschap'.

Giechelend dromden de verdedigers van die 'eeuwig winnende gemeenschap' zich samen en ze vormden een grote cirkel om mij heen en zongen vol overgave een schallende ode aan de vreugde...

Op dat moment brak er voor het eerst wat licht door in mijn benevelde brein: Mijn hele leven, zo begreep ik, was een mislukking, een zotte parodie - als er tenminste iets te parodiëren viel...

18.

Met een peinzende uitdrukking op het gezicht draai ik me op mijn zijde en nieuwsgierig laat ik mijn blikken door het atelier dwalen, de enige ruimte die me tijdens mijn leven werkelijk heeft toebehoord. Lang tuur ik naar het witte licht dat boven de werktafel zweeft en geduldig luister ik naar de woorden van mijn goede, straalomkranste ik:

"Je had alles achter je moeten laten", ruist het in mijn oren, "je had de werkelijkheid van je bestaan moeten doorbreken door al je dromen en verlangens om te zetten in wonderlijke avonturen, waarin je jezelf kunt overgeven aan de diepe, geladen emoties, die het schildersdoek je niet geven kan. Luister naar me Rense: je kunt schilderen, geloof me, maar je moet eerst de durf opbrengen volledig op te gaan in de grootse, geëxalteerde gevoelsexplosies van de wereldgeschiedenis, die zich herhaalt in een oneindig aantal vormen, want pas wanneer je dat doet, wanneer je alles meebeleeft wat anderen al eerder hebben beleefd, zal de waarheid zich aan je meedelen, en je zult zien dat het bloed je naar het hoofd stijgt en dat de spanning van het beleven uitgroeit tot een machtige apotheose, een indrukwekkende climax, die jij, Rense, om zult kunnen vormen tot een kunstwerk - want dat is toch wat jij wilt? Jij zoekt toch het leven, Rense? Al het andere interesseert jou immers niet?"

En ik zie hoe mijn gezicht zich plooit tot een afzichtelijk masker, een grimmig lachend mombakkes, en hoor mijzelf verslagen een antwoord formuleren, zo schamel en triest, dat ik vol medelijden me afwend van mezelf:

Wat valt er toe doen als je doodmoe en uitgeput bent? Mijn god, in een wereld die niets anders doet dan je verzwakken en ontmoedigen is het toch volstrekt zinloos om iets te ondernemen? Wat moet ik hier beginnen met kinderlijke dromen en verlangens? Is er iemand te vinden die daar belangstelling voor heeft? Alles wat ik op kan brengen is het stamelend uitspreken van de weinige woorden die me te binnen schieten, zomaar, willekeurig, in de hoop dat ergens op aarde een krankzinnige idioot rondzwerft die zich bereid verklaart er naar te luisteren, iemand die zwijgend naast me komt zitten en toehoort, zoals de mensen luisteren naar de laatste woorden van een stervende, waarvan de helft niet verstaan wordt, terwijl de chaotische rest door niemand wordt begrepen...

O, mij zal dat niet overkomen als ik de pijp uitga, geloof me, want ik heb mijn kamer zorgvuldig afgesloten en de deur gebarricadeerd met een torenhoge ladekast. Niemand zal hier aan mijn sterfbed staan om eerbiedig en met voorgewende aandacht te luisteren naar de wartaal die ik uitsla. Nooit zal iemand kunnen zeggen: "Voordat hij is gestorven heeft hij nog op ontroerende wijze tot ons gesproken..."

Is het niet om je dood te lachen? Een stervende heeft gesproken en alles wat de mensen als commentaar weten op te lepelen is: "Wat een ontroerende ervaring..." Ze hebben geluisterd en ze hebben niets gehoord - zo gaat het altijd en zo schijnt het alle eeuwen door te moeten gaan.

En toch heeft hij iets gezegd, misschien wel iets van groot belang. Maar wat kan hun dat schelen? Waarom zouden zij waarde hechten aan de woorden van iemand die op de wereld eigenlijk niet meer thuishoort? Tranen worden er vergoten, dat wel: rivieren, zeeën, oceanen..., immense stromen tranen, als een plengoffer op het altaar van een god die niet zwijgen en niet luisteren kan, en daarmee is alles uit!

Valse eerbied en smerig, onoprecht verdriet, daarmee wordt het sterven afgedaan, om tenslotte te worden weggeveegd met een katoenen, of misschien wel een van kant voorzien zijden, zakdoekje, zoals de kunstmatige tranen die actrices doen vloeien op de planken van al die schouwburgen waar mensen namaakvreugde en namaakverdriet zoeken, zonder dat er in hun levens ooit iets wezenlijks plaats vindt.

En ik maak deel van dat alles uit en ik zal het moeten ondergaan, terwijl ik mezelf vol verbazing afvraag: "Waarom? Wil er dan niemand meer leven? Is er dan geen mens meer te vinden die net als ik walgt van dat afschuwelijke bedrog?"

19.

Zachtjes, alsof er niets is gebeurd, glijdt het fletse behang terug in mijn bewustzijn en met een joviaal gebaar begroet ik de verveling, die

trionfantelijk mijn kamer binnenstormt. Zij schijnt de enige te zijn die zich op haar gemak voelt in dit chaotische vertrek.

Ik sluit de ogen. Was ik maar blind, dan zou ik eindelijk iemand zijn, want een blinde bezit in ieder geval de zekerheid dat hij nooit zal kunnen zien. Maar ik heb het nog niet gedacht of ik weet dat het niet waar is. Een blinde zegt ook maar wat. Net als iedereen overbluft hij de anderen met leugenpraat: "Heb medelijden met mij en stort zorgzaam uw bijdrage in de vuurrode geleidehondenbus, want nooit zal ik van de aardse kleurenvreugde kennis kunnen nemen..."

Maar 's nachts, in het diepste geheim, wanneer hij zich onbespied waant, begeeft hij zich op weg naar duistere bedevaartplaatsen, knielt er neer in het natte zand en wrijft zijn ogen wanhopig in met het troebele water uit de heilige bron: stinkend water dat wemelt van de ziektekiemen die erin worden geloosd door mensen met afgrijselijke zweren en etterende, open wonden, maar dat hem desondanks moet verlossen van de ondraaglijke duisternis. Hij weet helemaal niets...!

"En jij! Wat weet jij?", roep ik tot de lichtende carnavalsgedaante die aan het voeteneinde van mijn bed staat, "Vertel iets of verdwijnt..."

O, ik haat die afschuwelijke kermistoestanden die spotten met alles wat kalm, ernstig en waardig wil zijn in mezelf. Wat moet ik beginnen met een werkelijkheid die 'geheimzinnig', dus 'geheim' is? Ik haat een wereld waar niemand ooit zegt wie of wat hij is. Alles is anoniem, alles gaat op in iets anders en nooit kun je iemand een hand geven en zeggen: "Hallo, kom naast me zitten, ik wil graag met je praten..."

Het zweeft maar een beetje om je heen. Het scharrelt wat rond tussen de brokstukken van een in elkaar geslagen werkelijkheid, zoals een hond dat doet in de ruïnes van een kapotgeschoten stad, maar het blijft op een afstand, het komt nooit dichterbij...

"Ik haat je", roep ik, "ik weet precies wat jij bent. Niets meer dan een waandenkbeeld dat ik zelf in het leven heb geroepen, een glibberige mestkever, die vretend en knagend tevoorschijn is gekropen uit mijn zieke, machteloze geest... Ga toch ergens anders naar toe. Wat kan ik beginnen met verzonnen moed in een wereld waarin lafheid 'kracht' geworden is? Denk je dat ik me beet laat nemen door een schertsfiguur? Ik waarschuw je, armzalig schepsel, donkere wolkenmassa's pakken zich samen aan de hemel en als je niet oppast zal een ziedende, felblauwe bliksemschicht je schimmige lijf doormidden klieven, zodat je in rook opgaat, kermend, rochelend, en stinkend slijm uitbrakend, zoals vampiers dat doen in een kitscherige griezelfilm.

Denk je dat ik een zinloos onderdeel wil zijn van een goedkope, derderangs horrorfilm? Maak je verdienstelijk. Doe iets. Of geef tenminste antwoord op mijn vragen en overlaadt me niet met stichtelijke beleringen en moralistische

kletspraat over mijn sociale en morele 'plicht'. Jazeker, ontken het maar niet, ik hoor hier niets anders: Alleen maar dat ene, vervloekte leugenwoordje: 'Plicht'...

Mijn plicht..., pfffft.... het zou wat. Lopen, altijd maar lopen, zonder richting, zonder doel. Wil je dat? Is dat jouw goede les? Jaren sjok ik nu al voort over eindeloze wegen, die niet voeren langs prachtige bossen en schitterende, snelstromende rivieren, nee, integendeel, die me meevoeren naar chaotische taferelen: het onontwarbare labyrint van mijn verdorven geest, waarin ik als een klein, onnozel kind rondwaal en waaruit ik waarschijnlijk nooit meer zal ontsnappen, omdat er ieder uur, iedere minuut, nieuwe wegen ontstaan, die onmogelijk bewandeld kunnen worden in de weinige tijd die mij ter beschikking staat.

In zo'n wereld heeft het volstrekt geen zin te letten op mogelijk aanwezige richtingaanwijzers. Ik heb maar één leven en één weg, en ik modder maar wat aan, met een taaie, onbegrijpelijke vasthoudendheid, vergezeld door duizenden, dwergen, die plechtig klinkende syllogismen mompelen, gewichtig het alles en het niets profeteren, terwijl ik regelmatig mijzelf toefluister: 'Rustig Rense, kalm aan beste jongen, want het zijn maar vliegen, wacht je kans af..., morgen zijn ze dood...'"

20.

En ik heb gewacht, vechtend tegen de toenemende onrust: jaar in jaar uit!

Zie hoe ik hier zit: in mijn atelier, samengevouwen op de smalle vensterbank, met de kloppende pijn in het hoofd en de eentonige brij van gewaarwordingen, gevoelens en emoties van alledag in en om me heen. De wind woelt door mijn haren en ik hoor het monotone, dreunende motorlawaai dat opstijgt uit de peilloze diepte van de straat.

Nu kijk ik opzij, zie in een snelle flits de huizen aan de overkant en trek me onmiddellijk daarop terug in mijzelf, gedwongen door de onvoorstelbare zwaarte in mijn borst.

Verborgen in mijzelf - eigenlijk weinig meer dan een schuw en angstig kind - werp ik een blik op de meeuwen, die op een sierlijke en vitale wijze langs het venster scheren.

Ik werp wat brood naar buiten - maar het wordt niet opgemerkt...

O, ik begrijp het heel goed nu dat zelfs de vogels mij negeerden. Waarom zouden zij aandacht moeten schenken aan een vent die halfdood is? Wat zullen ze hard gelachen hebben, elkaar toeroepend: "Laat die stakker dat droge, verschimmelde brood zelf maar opeten. Zulke gore half vergane broodbrokjes hebben wij niet nodig. Wij vliegen wel verder naar ruimten zonder stof en verveling. Die mufte werkelijkheid van hem, die bevalt ons niet..."

Ach, was ik ook maar een meeuw. Ze weten niet hoe vaak ik later die wens heb uitgesproken. God, wat wilde ik dolgraag deel uitmaken van hun formaties. Maar nee, niet ik, een menselijk wezen, maar zij, een zwerm eenvoudige vogels, zweefden daar, hoog in de oneindig wijde ruimte: koninklijke, vrije geesten, die zich roekeloos en vrij van angst omlaag lieten vallen en als door laserstralen geleide projectielen neerstortten op hun prooi, feilloos en precies, zonder te pletter te vallen op het asfalt, zoals ik, overbelast door het knagende verlangen naar schoonheid en stilte in mezelf. Alles in mij schreeuwde om verandering, een woest en bezeten verlangen naar een zwerftocht over de gehele aarde, en ik zag de meeuwen en ik wilde zijn zoals zij, vrij van alle aardse beperkingen, maar tot meer dan dromen was ik niet in staat.

21.

Terwijl de meeuwen in wervelende spiralen mijn kamer verlaten ontvouwt zich voor mijn ogen het beeld van een zonovergoten herfstlandschap, opgebouwd uit prachtige, weemoedig stemmende, bruinrode en geelgouden tinten, waarin ik vredig voortstap, een jongetje nog, dat zijn voeten behoedzaam neerzet in een dikke laag bladeren, helemaal alleen, met de zwaarte van het leven losjes in zijn handen, alsof gewicht niet telde in die dagen, een fonkelende, zorgvuldig gepolijste zwarte diamant, die alle licht in zich opzuigt, zodat hij gedurende de tocht uit zal groeien tot een gloeiende, zwarte zon, en mogelijk, eens, in een verre toekomst...

Ben ik dat werkelijk?

Verwonderd kijk ik naar het kleine, onschuldige wezentje dat dronken van kinderlijke vreugde voort huppelt in een mistig bos, waar de boomtakken versierd zijn met fonkelende herfstdraden, prachtige parelkettingen die zijn opgebouwd uit gestolde druppels water, heel onwerkelijk natuurlijk, maar niet voor het kind dat ogen heeft die alles kunnen zien, meer dan ik gedurende de verdere rest van mijn leven ooit nog zien zal.

Het loopt daar, huppelend en springend, met al zijn bezittingen opgeborgen in de holte van zijn vuist, een kleine, vochtige kinderhand, angstvallig dichtgeknepen, bang waarschijnlijk om alles te verliezen, en het versnelt zijn pas, vreemd is dat, hijgend holt het weg, op zoek naar een geheime schuilplaats - weer dat geheim, het laat me niet los - een zelfgebouwde schuilhoek ergens onder de struiken, opgebouwd uit oude dekens en verzegeld met ingewikkelde toverspreuken die geen mens ooit heeft gekend. Opgetogen kijk ik toe wanneer de jongen een roestig luik opent dat de weg vrijmaakt naar een onderaardse gang die hem zal leiden naar zijn eigen schat, geen goud of zilver, nee, een fantastische, wonderlijke werkelijkheid

die niemand hem af zal kunnen nemen, omdat het zijn eigendom is, een uniek en kostbaar bezit. Er vallen wat druppels grondwater op de oude, verweerde plavuizen die losjes op de vochtige, schimmelende, zwarte aarde een wankel evenwicht in stand proberen te houden, maar hij hoort en ziet niets en loopt onvermoeibaar verder, met een gezicht dat gloeit van trots. Ik probeer iets te zeggen, wil me kenbaar maken, omdat ik het niet kwijt wil raken, dat lieve, onschuldige kind dat op weg is naar het geluk, maar het kost me erg veel moeite, omdat de kracht van de beeldenstroom verbazingwekkend groot is.

"Wat is je naam, jongen?", weet ik tenslotte uit te brengen, en een drukkend gevoel van schaamte bevangt me, omdat mijn vraag afschuwelijk kil en steriel aandoet in een wereld die bezwangerd is van mysterie, spanning en niet te stuiten geestdrift.

Verbaasd blijft de jongen staan en hij kijkt omhoog, zijn ogen groot en vochtig en zijn gezicht vuurrood en klam van zweet. "Rense", zegt hij, heel zacht en verlegen, om er plotseling snel en vastberaden aan toe te voegen: "Maar neemt u mij niet kwalijk meneer, ik moet verdergaan, want ik zal nog een lange en gevaarlijke tocht moeten ondernemen voor ik de plaats van mijn bestemming bereikt zal hebben...", een zin die hij letterlijk heeft overgenomen uit een avonturenboek dat hij tijdens lange, koude winteravonden in zijn kleine jongensbed heeft stukgelezen.

Ik knik hem begrijpend toe en laat hem gaan, terwijl een trieste glimlach over mijn gezicht glijdt. Het helpt hier niet de ogen te sluiten. Ik zal alles moeten zien...

Kan ik hem niet tegenhouden? De arme jongen bezwijkt haast onder de last van de veel te grote schooltas die hij zonder enig overleg heeft volgepakt met zijn meest intieme en dierbare bezittingen: zijn passerdoos, waar hij zo bijzonder trots op is, zijn goudkleurige kompas, een kleurboek, dat lukraak is uitgekozen, en een loodzwaar sprookjesboek...

"Mijn god, kind, loop toch niet verder, geef niet toe aan dat dwaze verlangen weg te trekken", stamel ik, maar het kind hoort niets, omdat het volledig in de ban geraakt is van die ene, grote daad die zijn leven in een magisch licht moet plaatsen.

Ontroerd zie ik hoe het verder loopt, met voeten die bij iedere stap meer pijn doen, gebukt onder een last die veel te zwaar is, tot het uiteindelijk niet verder kan en uitgeput neervalt in een gapende afgrond, waar het stil en roerloos blijft liggen op de met afval bedekte bodem van mijn zwaarbeproefde ziel.

"Het bittere einde", mompel ik, "er valt niet aan te ontkomen", en terwijl de tranen over mijn wangen glijden wend ik me tot de vuilgrijze rookkolommen in de verte en ik strijk wat lokken haar glad, die door de wind omhoog zijn gewaaid. De koude waarvan ik me ineens bewust word doet me huiveren en

langzaam sluit ik het raam, met trage en vermoeide bewegingen, zoals het iemand past die zweeft op de grens van leven en dood.

22.

Nu ik het raam sluit vraag ik me af wat ik zou moeten doen om mezelf buiten te sluiten. Zelfs na alles wat er is gebeurd, ondanks de schokkende, angstaanjagende ontdekking van de verwonding en de zeurende, ontwrichtende pijn die er op volgde, ben ik er nog helemaal, en met mij de drukkende aanwezigheid van die vervloekte kamer, waarin ik iedere keer met de grootst mogelijke tegenzin terugkeer.

Wie zou vermoeden dat ik hier jarenlang een 'kunstenaarsbestaan' heb geleid? En toch heb ik hier geleefd, tezamen met al die anderen. Ik heb met hen gepraat, gelachen en gedronken, ik heb geluisterd naar hun muziek en op een stille, zwoele manier de liefde met hen bedreven - genietend van de wildheid die onder de stille druk van mijn armen op een welhaast willoze wijze tot ontlading kwam. Tot het begon, heel geleidelijk aanvankelijk: de afkeer van de drank, de woorden en het frivole, lege spel van geilheid en nauwelijks gemeente tederheid, het toenemende besef van de onvolledigheid en het voortdurende falen van dit leven, het rad van de dood, dat sneller en sneller rondwentelde in mijn hoofd.

Zij verdween het eerst, ik zie haar nog niet, maar ik weet dat ze er is, en daarna mijn vrienden, de een na de ander, als krijtstrepen, die met behulp van een natte lap volledig en definitief van het zwarte schoolbord worden verwijderd...

V-r-i-e-n-d-e-n....

Zacht fluister ik het voor me heen, 'vrienden', en met veel moeite lukt het me om die holle, betekenisloze klank om te zetten in een vaag herinneringsbeeld.

Zo herinner ik me dat ik nog geruime tijd het voornemen heb gekoesterd de verkoelde betrekkingen weer te herstellen. Ik zie hoe ik door de drukke, lawaaige straten van de stad zwerf en hen ontmoet op al die plaatsen die me volledig vreemd geworden zijn.

"Hallo Rense", hoor ik iemand roepen, "lange tijd niet gezien zeg - kom er gezellig bij zitten jongen, en vertel eens: Hoe gaat het me je?"

Hoe het met mij gaat? Mijn hemel: Beroerd, bezopen, slecht - het gaat eigenlijk helemaal niet, dat kan de grootste gek toch zien...?

"Het gaat wel", mompel ik, "zo zijn gewone gangetje, weet je wel...", en als vanouds bestel ik een pils, geen kleintje, nee, een grote, alsof ik een heuse vent met branie in zijn lijf ben, maar ik doe het verschrikkelijk onbeholpen - mijn god, nu ik er naar kijk valt het me pas op hoe afschuwelijk vals, onecht en gemaakt dat gedrag van me toen was...

Ik kijk ze aan: Mijn 'vrienden'... Ze zien er zo merkwaardig uit, ik herken ze nauwelijks en toch kan ik niet precies aangeven wat er anders is, alsof je tegelijkertijd in twee werelden leeft die door het een of andere stomme toeval samen zijn gaan vallen, terwijl ze dat niet behoren te doen...

Hakkelerend hoor ik mijzelf een paar nietszeggende frasen stamelen en verbaasd constateer ik dat geen mens zich daar aan ergert. Misschien is dit alles wel genoeg, wordt er niet meer van je verlangd in het leven - wellicht is dit de pure, zuivere vriendschap: Gedeeld bedrog, gedeelde schuld en gedeeld verdriet...

Met zorgvuldig-overwogen nonchalance drink ik het bier, zoals altijd gezeten aan de vertrouwde tafel naast de met zware, donkerrode gordijnen afgeschermd entree, maar ik voel me steeds minder op mijn gemak, naarmate de tijd verstrijkt. Ik luister naar de oude, overbekende verhalen, de afgezaagde grappen, de geijkte modewoorden die gericht zijn tegen het 'klootjesvolk' dat altijd dom en stom wil blijven, en ik probeer te lachen, omdat ik onvoorwaardelijk op wil gaan in hun werkelijkheid, maar ben helaas niet in staat te verhinderen dat de wrede troosteloosheid van het sterven een web van onheilspellend stilzwijgen rond ons allen weeft, zodat we noodgedwongen afscheid van elkaar nemen, op een aarzelende, onhandige en schutterige wijze, teneinde weer terug te kunnen kruipen in de enige ruimte die nog overblijft, de zwarte ruimte van de ongeziene, niet erkende leugens, waar we toornig tegen de muren trappen en verbeteren het plafond betasten, zonder een antwoord te kunnen geven op de vraag hoe we de dood kunnen ontlopen: In onze vriendschap verdwaald, zeulend met ladders waarvan de treden zijn verrot, beseffend hoe belachelijk dat alles is, zonder het vermogen, zonder de moed misschien, dat toe te geven, omdat we elkaar niet los willen laten, ondanks alles samen willen zijn, hoewel we zwijgend voor ons uit staren, balancerend op smalle paden, waarop geen plaats is voor een ander, met de onredelijke verwachting dat die paden naast elkaar zullen blijven liggen, zodat we elkaar in ieder geval nog zien - niet meer roepen: "Hier ben ik...!", dat niet nee, dat allang niet meer...

23.

En zo kom je heel onverwachts tot de wrede ontdekking dat je volmaakt alleen bent.

Je ligt in je bed en je luistert naar het tikken van de klok en het druppelen van het water in de witporseleinen wasbak. Gestaaag en regelmatig tikt de klok, maar onregelmatig is het geluid van het water dat uit de kraan sijpelt, omdat het net als jij wil samenklonteren met geestverwanten, andere druppels, die op en boven elkaar liggen en die omhoog proberen te kruipen: kleine stroompjes op het blinkende metaal, die tenslotte, gedwongen door de

wet van de zwaartekracht, omlaag vallen: nu eens hard, en dan weer zacht - alsof de zinloosheid van de wereld al niet groot genoeg is.

Aan het plafond hangen zware metalen bakken met meterslange neonbuizen, kunstmatige, elektronische sterrenwolken, die je als kunstenaar nodig hebt, omdat een kunstenaar tenonder gaat in een kosmos zonder licht. De helwitte glazen buizen lokken zwermen vliegen en muggen naar zich toe. Uit hoeken en gaten kruipen ze tevoorschijn, in onvoorstelbaar grote hoeveelheden, als aasgieren die op zoek zijn naar een prooi.

Muggen en vliegen, dat zal het enige gezelschap zijn dat men aantreft na mijn dood, vastgekleefd in het donkerrode bloed, volgevreten en verzadigd, in een kamer zonder drank en zonder vrienden, met alleen wat stukgeslagen meubilair en de verschaalde lucht van leegte en eenzaamheid. Naast mijn bed zal men een briefje vinden waarop ik plichtsgetrouw mijn laatste wens heb genoteerd: "Maak me niet schoon. Baar me niet op. Stop me in al mijn gore, vunzige smerigheid in de grond. Houd in godsnaam iedereen van me vandaan. En als ze mijn graf willen bezoeken, verbrandt dan alles wat van me overgebleven is en strooi mijn as in het riool!"

O, ik weet precies wat er gaat gebeuren als ik word ontdekt. Altijd is er wel iemand te vinden die de quasi-ernstige pias wil uithangen. Altijd! Zo gaat dat in het leven, daar is geen ontkomen aan.

"Hoe heeft dit kunnen gebeuren?", zal dat satanische wezen vragen, zo maar in het algemeen natuurlijk, omdat het geen antwoorden verwacht, omdat het mensen die antwoorden wil geven zelfs vanuit de grond van zijn hart veracht: "waarom heeft niemand een poging ondernomen deze begaafde jongeman van zijn wanhoopsdaad af te houden?"

Alsof er iets tegen te houden valt....

Wat heeft een mens te maken met zijn eigen dood? Je bent toch weinig meer dan een passief toeschouwer bij een strijd die volledig buiten je om gestreden wordt op de uitgestrekte velden van de waanzin? Niemand kan zichzelf vermoorden, dat beelden de mensen zichzelf maar in. Alles wat gebeurt is het aflopen van een wekker, die is opgewonden door Vadertje Tijd hoogstpersoonlijk, en daar kunnen we het mee doen.

Vriendelijk blikt hij op me neer, de oude Vader Tijd, terwijl hij verrassend kwiek en monter het grote rad ronddraait, dat immense levensrad, waaraan de mens met dikke stalen kettingen is vastgeketend, en schaterend van het lachen doet hij al mijn goede voornemens verloren gaan in de eindeloze wenteling van sterren en planeten, een kinderlijke toverconstructie, waarvan ik deel uitmaak, vastgebonden als ik ben aan de wieken van de ouderdom, alsmat zwakker wordend, uitbundig wuivend naar de bizarre spookverschijning

die enthousiast in zijn onzichtbare handen klapt, als in een luchtig en vermakelijk familiespel, dat als enig-zinvolle functie het doden van de tijd heeft.

'Hoe heeft het kunnen gebeuren?', mijn god, de mensen zouden de mond eens dicht moeten houden en de doden in alle rust en stilte moeten overlaten aan hun lot.

Waarom bemoeit iedereen zich met iedereen? Zijn het de mensen niet, dan is het God wel, of de Duivel, of een krankzinnige, volstrekt absurde en kitscherige geestverschijning, die voortdurend praat over 'het leven', terwijl hijzelf nog minder is dan een ding.

"De beste stuurliu staan aan wal!", merkte mijn moeder vroeger regelmatig op, wanneer ik weer eens iets onzinnigs in haar gedrag had ontdekt - en ik vrees dat ze, ondanks mijn harde, hatelijke kritiek, gelijk heeft gehad.

"Geloof me toch", schreeuwt het spookachtige wezen vanaf mijn monumentale werktafel, "er is zoveel te doen... Als ik in jouw schoenen stond dan wist ik het wel, dan zou ik mijzelf aanbieden aan de wereld om alles te ervaren wat een mens maar ervaren kan. Ik zou een vlot bouwen en wegvaren naar onbekende verten, ja heus.., en terwijl jij hier dan ligt te wachten, duizend nachten, of misschien wel eentje meer.., dobber ik voorwaarts op de hoge golven, honger en dorst stillend met droge scheepsbescuit en lauw, ranzig water, dat uit een kleine, met pek dichtgesmeerde regenton wordt geschept. En vanaf dat vlot kijk ik dan omhoog naar de wijde zwarte avondhemel die overdekt is met een bonte wirwar van fonkelende lichtjes en ik weet dat ik maanden, ja zelfs jaren, zal genieten van de overweldigende grootsheid van mijn avontuurlijke, grenzeloze bestaan...

Denk je dat toch eens in Rense: de opwindende prikkeling van spanning en gevaar die je doorgloeit wanneer je jezelf aantreft op de grens van hemel en water, de duizelingwekkende gewaarwording van het je een voelen met de natuur... Binnen in je brandt het verwarmende vuur van een nieuw bewustzijn, dat hete, duistere emoties in je geest doet ontwaken, gewone, triviale gevoelens, maar ook uiterst bizarre en absurde, waar een mens in het normale leven bang voor is, en je geeft je er aan over, in een zalige toestand van extase, de mond wijd open, tot je verzadigd in slaap valt en al slapende verder drijft op het gladde, spiegelende oppervlak van de ondoorgrondelijke zee, in de beschermende handen van je eigen levenslot..."

Onverschillig laat ik hem verder praten en ik tuur naar het witgesauste plafond, zwijgend, omdat ik iedere antwoord weiger voordat ik weet wie me deze onsmakelijke grap geleverd heeft.

Zonder dat waanzinnige wezen zou ik in alle rust mezelf kunnen overleveren aan de dood. Wie is hij? Waar komt hij vandaan? En wat komt hij hier doen? Waarom praat hij over een leven dat hijzelf nooit heeft geleefd en fluistert hij

me al die woorden in, die ik al jarenlang probeer te vergeten, woorden die ik voor een groot deel al weggestopt heb in mezelf? Begrijpt hij dan niet dat het te laat is en dat hij weinig meer is dan een vraatzuchtige worm die knaagt aan de vergane en vermolmde resten van een oud en onbewoonbaar verklaard huis?

Ach, bestond er maar een God die genade kende. Zo'n oppermachtig wezen zou mij een vertegenwoordiger zenden die vurig en geestdriftig de waanzin zou verkondigen, een heroïsche strijder, die zich zou verzetten tegen het zinloze gedoe van al die bedrijvige torren die gedachteloos opgaan in de triomf van hun onbeduidende intellect, ten koste van miljoenen beklagenswaardige stakkers die net als ik achter de tralies moeten leven, van welke aard dan ook, en die daar bonzen op de ramen en de muren en vloekend en scheldend om aandacht schreeuwen, tot ze tenslotte schor en moe geschreeuwd ineenzakken op de betonnen vloer van hun cel. Ieder uur van de dag zou hij hun gekerm over de stad doen schallen, een oorverdovende kakofonie, die opstijgt uit tientallen eeuwen, vanuit bedompte kerkers en smetteloos witte ziekenhuiszalen, waar men wordt geslagen en vernederd, uit naam van het naamloze, uit naam van de vrede en de gerechtigheid, uit naam ook van de liefde, de orde en het gezag - kortom: uit naam van alles dat Macht bezit!

Maar nee, het heeft God behaagt mij een afgezant van de machteloosheid te sturen, een hulpeloos wezen, dat zichzelf tot een speelbal van de machtigen heeft gemaakt, veroordeeld als hij is rond te kruipen door het misselijkmakende bezinsel van een onzinnig denkvermogen, dat niets anders doet dan het ontwerpen van gecompliceerde theorieën en therapieën, op het ritme van mijn heldhaftige lied van wanhoop en droefenis, met geen ander wapen dan een droom, een absurde, nachtmerrieachtige droom, die wordt meegedeeld via een niet te stuiten stroom van woorden, die zonder ophouden op mij wordt afgevuurd, alsof ik een hels brandend vuur ben, dat alleen door continu nathouden in toom gehouden worden kan...

Niemand had ooit een woord tot mij moeten spreken. Zonder hun woorden was dit alles nooit gebeurd.

24.

Ook zij kon niet zwijgen.

"Ik zal koffie voor je zetten", hoor ik haar zeggen, "stribbel nou niet tegen, want je weet dat je daar van opknapt."

Treurig kijk ik toe en ik vraag mezelf af of het geoorloofd is de laatste uren van een stervende te vergallen met zo'n banale aardse drank.

"Ruik je de koffie al", vraagt ze, "en merk je dat het nu veel gezelliger wordt hier?"

Ik knik gehoorzaam en denk vol afschuw aan de grote dampende beker, die me over enkele minuten aangereikt zal worden. Buiten klinkt het lawaai van langsrijdende auto's, stadsbussen met stationair draaiende motoren veroorzaken een pijnlijk gezoem in mijn hoofd en wanhopig tracht ik me te verzetten tegen het ingrijpende gevoel van vervreemding dat steeds moeilijker in de hand te houden valt. Ik lig in mijn bed, bang van de nutteloze bedrijvigheid om me heen, en ik zie hoe ik aan het afglijden ben, mijn hand geklemd om het zelfmoordwapen, een echte, blauwglanzende revolver, die weldra alles zal doen vervagen in een laatste droom.

Tot het laatst toe is zij me trouw gebleven, ook toen ik haar vertelde dat het definitief uit was tussen ons, en ik vraag me af of ze ooit heeft beseft welk een diepe, onoverbrugbare kloof er tussen ons beiden was gegroeid.

Ik zie haar voor me: de enige geliefde die ik ooit heb bezeten, de kleine, tengerere, tot droombeeld uitgegroeide Nanova, die zo verschrikkelijk veel van me gehouden heeft, maar waar ik helemaal niets meer tegen zeggen kan, omdat de harde werkelijkheid dat niet toestaat.

Het is begonnen.

Daar is alles mee gezegd. En ik zal het er mee moeten doen.

25.

Weten dat je er deel van uitmaakt en het niet kunnen laten stoppen, wat je ook doet en denkt, dat is verschrikkelijk. Verslagen buig ik daarom het hoofd en laat me willoos meedrijven op de chaotische beeldenstroom. Ik kijk niet om me heen. Het heeft volstrekt geen zin verwondering of verbazing voor te wenden. Niets bevreedt me meer.

Jaloers denk ik aan de mensen die in staat zijn de blikken van zichzelf af te wenden, gelukkige wezens die op een doodgewone wijze een vakantiereisje maken en elkaar vol enthousiasme vertellen hoe fraai het gebergte wel niet is dat ze aan het doorkruisen zijn met hun dure, luxueus ingerichte campingwagens.

Erg prachtig van kleur natuurlijk, die bergen, vooral het intense groen van de beboste hellingen en het oogverblindende wit van de sneeuw die verheven boven het nevelige grijs van trieste wolkenflarden voor altijd en eeuwig licht te blinken in het felle, uitbundig neerstromende licht van de zon. Eigenaardig dat die simpele, doodnormale wereld voor mij niet langer toegankelijk is, dat ik hier verveeld rondsloer, zonder muziek, zonder schoonheid en zonder enig gevoel van solidariteit.

Alles speelt zich af in mijzelf, kan niet daarbuiten treden, omdat ik categorisch iedere uitgestoken hand afwijs, op aanwijzing van de wrede kracht, die zich in allerlei gedaanten aan mij manifesteert en me niet toestaat

stil te blijven staan, in het belang van mijzelf en in het belang van een wereld die allang iedere betekenis voor mij verloren heeft.

Waarom laat men mij niet met rust? Alles stel ik in het werk om de mensen tevreden te stellen: zo onopvallend mogelijk stap ik voort en zwijgend onderga ik alle kwellingen - waarom dan die wrede, onmenselijke drijfjacht? Papieren? Identiteitsbewijs?

Wat zouden ze bedoelen? Ik heb nooit enig papier bezeten waarop mijn identiteit staat aangegeven, jaren dwaal ik hier al rond zonder ooit te stoppen, nooit werd het me toegestaan halt te houden om een slaappleats te zoeken voor de nacht. Waarom dan al die zinloze vragen, waarop geen antwoord mogelijk is?

"Nee, ik ben niet ziek!"

Ik schijn er tamelijk ongezond uit te zien, zodat ze denken dat ik ziek ben, maar waarom kijken ze niet naar zichzelf? Ik ben volmaakt gezond, dat weet ik zeker. Maar toch proberen ze mij de ziekte aan te praten, alsof je in een gekkenhuis zit waar alle gestoorden ineens 'dokter' zijn geworden....

Kan ik het helpen dat de anderen zich op een debiele manier gedragen? Het is mijn schuld niet dat de hele bende dansend en zingend op weg is naar de ondergang.

Waarom zou ik moeten zingen als ik ongelukkig ben? Laten ze daar eens over nadenken. En die vervloekte papieren kunnen ze vergeten. Waarom zou ik hen al die informatie geven? Wie denken ze wel dat ze zijn?

"Wie ben je?", roep ik. En kijk: daar verschijnt het vertrouwde, bleekvlechtige licht weer eens boven mijn werktafel en de bekende emotionele stem laat opnieuw zijn vervelende metaalachtige klanken horen:

"Wij zijn er om de mensen te helpen, Rense, verwacht toch niet steeds het ergste. Waarom zit je zo boordevol met wantrouwen? Geloof me, wij zijn er voor jou en alle anderen, want je bent niet alleen - alle informatie die je nodig hebt wordt door ons verstrekt..."

Nog altijd valt er weinig meer te ontwaren dan een vaag lichtschijnsel en ik vraag daarom geïrriteerd: "Heb je een gezicht?", een vraag die niet beantwoord wordt, omdat men blijkbaar kwaad is.

Natuurlijk heeft men hij een gezicht, want in hun wereld ben ik de gezichtsloze, moet ik zelfs de gezichtsloze zijn - laat ik daarom maar oppassen, want voor je het weet wordt de pijn ondraaglijk en dan mag ik alleen nog maar verder trekken in een onleefbare hel van angst en pijn.

"Grote God", roep ik daarom, walgend van mezelf, "zie hoe ik hier ga en sta, en zegt U nu eens zelf: Wat valt er voor mij nog te doen? U weet het toch? Ik loop alleen maar mee om vergeten te worden, daar hoef ik toch niet voor bestraft te worden? Ontneem me rustig alles wat ik bezit en vergeet me, meer verlang ik niet. Alles wat ik mezelf wens is in geen enkel menselijk

geheugen achter te blijven. Niemand mag dit weten. Geen mens mag ooit nog denken aan mij en deze beschamende, schandalige tocht."

Omdat er geen reactie volgt verhef ik mijn stem en op een hopeloos pathetische wijze, die me in andere omstandigheden tegen de borst zou stuiten, schreeuw ik: "In godsnaam, verdwijn, beestachtig wangedrocht, want mijn wraak zal op genadeloze wijze over je neerdalen en vraatzuchtige gieren zullen je leugenachtige schimmenlijf aan stukken scheuren..." Veel effect heeft mijn vastberadenheid niet. Het bleke schijnsel schommelt onverschillig wat heen en weer - en nog altijd is er het monotone geluid van een stem die afkomstig lijkt te zijn van een robot, een metalen constructie die door God weet wie is geprogrammeerd, terwille van mij en deze kluchtige film, die een nuchtere waarnemer waarschijnlijk 'science-fiction-achtige-horror' zou noemen, maar waar ik geen andere woorden voor kan vinden dan 'dwaas', 'chaotisch' en 'volstrekt onbegrijpelijk'.

"Nee", mompel ik, "ik zie niets."

"Wat? Krekels? Of ik krekels hoor? Hoe verzin je het. Hoe kun je nu in godsnaam verwachten dat ik krekels hoor in deze krankzinnige situatie, waarin ik niet weet of ik dood of levend ben? Ik zal het je nog sterker vertellen: Nog nooit in mijn hele leven heb ik het geluid van krekels gehoord - die komen in de stad waar ik woon helemaal niet voor. Dus wat zit je te zeuren. Krekels bestaan hier verdomme niet - houd eens mee op met dat waanzinnige gezeur..."

"Kinderen?"

Vervloekt, hij heeft gelijk, daar luisterde ik altijd naar tijdens de kerstdagen, god, wat liet ik me dan op een willoos-sentimentele wijze meedrijven op de zoet-melancholische klanken van al die populaire kerstliedje, temidden van brandende kaarsen en grote, glanzende kerstboomballen.

Ja, ik kan het niet ontkennen: ik hoor ze, zingende kinderen, warempel, en er boven uit klinkt heel duidelijk een ijle, hoge vrouwenstem, sterk en krachtig en ongelooflijk zuiver.

Zou het dan eindelijk gebeuren? Zou ik dan toch iets ervaren van de bevrijdende magie van het definitieve einde? Zou het kunnen zijn dat die vreemde, geheimzinnige stem me loslaat?

"Wel Rense, zie je nu hoe machtig ik ben? Komaan, lieve jongen, werk me niet steeds tegen en vertel me je geheim."

Mijn geheim... Vervloekt, alsof ik iets zou bezitten dat geheim is.. Wat een bizarre onzin. Wat moet ik beginnen met een geheim dat zo geheim is dat ik het zelf niet ken?

"Luister", zeg ik daarom, met ingehouden woede: "ik zal het jullie vertellen, ik zal jullie haarfijn uitleggen welke grote, magische geheimen er schuilgaan in

mijn gevoelige kunstenaarsziel: Op de zee daar vaart een schip en op dat schip zit ik!"

Zo, daar kunnen ze het mee doen. Ze zoeken maar uit wat ik bedoel, want waarom zouden alleen de anderen in raadselen mogen spreken?

"Wil je ons voor de gek houden, Rense?"

"Welnee, waarom zou ik? Jullie zitten toch ook op dit schip? Goede reis en bon voyage, cher ami!"

Het licht vlamt op, erg voorspelbaar allemaal, en de mededeling die er op volgt wordt op de verwachte bestraffend-vermanende toon uitgesproken:

"Ga niet te ver, Rense, want het einde is nog lang niet in zicht, ook al schijn jij dat te denken. Kom, vertel het me, je weet best wat ik bedoel..."

"Oké, goed dan...", antwoord ik, "ik zal het jullie vertellen, ik wil in dit dwaze spel niet de spelbreker zijn, maar luister wel goed, want het is behoorlijk gecompliceerd: Alles wat lelijk is spiegelt zich in het licht van de Zon, en IK ben de Zon!"

"Dat begrijpen we niet. Verklaar je nader, Rense."

"Ach, het is echt heel eenvoudig hoor, maar je moet er wel je hoofd bij gebruiken natuurlijk, want kijk, daarginds, hoog in de lucht, daar woont de Tijd en daar, ja daar, achter die fraaigekleurde bergen, in een grote, luxueuze campingwagen, daar woont de Dood.

Hoor je het lawaai van de explosies? En heb je medelijden met al die mensen die verschroeien en verbranden in de vurige wind die over de verkoolde vlakten jaagt?

Medelijden...

Je weet toch wel wat dat is: medelijden? Ja, je aarzelt, dat dacht ik wel, want zo gemakkelijk is dat niet, medelijden, je blijft het antwoord schuldig - is het niet?"

Het blijft lange tijd stil. Ik denk dat ik gewonnen heb. Tot het metalen stemnabootsende geratel opnieuw opklinkt:

"Je wilt ons dus beschuldigen, Rense. Is dat een grap? Moeten we nu allemaal in lachen uitbarsten en jou een grappige komediant noemen? Vergeet niet dat jij degene bent die wordt aangeklaagd, Rense, jij moet de vragen beantwoorden die door ons gesteld worden - waarom blijf je jezelf verbergen? Je kunt de waarheid niet ontlopen, geloof me.

Vooruit, vertel het me: Hoeveel mensen zijn er omgekomen tijdens jouw omzwervingen. Want je had toch lotgenoten, is het niet? Waar zijn die allemaal gebleven? Dat weet jij drommels goed!"

Mijn god, hij heeft gelijk. Er waren anderen, dat was geen droom. Waarom konden we elkaar niet helpen? Waarom speelden we met z'n allen stommetje in een wereld die in doodsnood verkeerde? O god, wat hebben we gedaan...?

"Nou, Rense, hoeveel? Vertel het me!"

"O god, ik weet het niet. Er was zoveel kabaal, dat weet je toch? Iedereen schreeuwt als er paniek uitbreekt. Dan heerst er hysterie, dat kan ik ook niet helpen. Niemand luisterde. Ik ben niet schuldig. Het lawaai overstemde alles. Ik ben alleen verdergegaan, zoals de voorschriften luiden, en ik heb gelopen tot ik niet meer kon. Meer kun je van een mens toch niet verwachten?"

Waarom word ik ter verantwoording geroepen? Waarom niet de anderen? In godsnaam, klaag eindelijk al die anderen eens aan. Je kunt toch niet altijd maar één enkele man als zondebok aanwijzen?"

"Wanneer is dat alles dan gebeurd, Rense?"

"Dat weet ik niet, verdomme! Ik weet niet eens of het allemaal wel gebeurd is. Misschien is het wel een droom, een bizarre, chaotische droom - vraag het de anderen eens, waarom moet ik als enige hier alle vragen beantwoorden?"

Ach kom, Rense, stel je niet zo aan, moeten wij die wartaal geloven. Je zegt zelf dat het begonnen is, waarom spartel je dan tegen? Waarom speel je het spel niet mee? Het is begonnen, daar ontkom je niet aan, en wat begonnen is, dat is geen droom, dat is keiharde realiteit waaraan geen mens ontkomen kan."

"Jaja, dat weet ik, ik ontken toch helemaal niets?"

"Jij iets weten? Laat me niet lachen. Je bent nog nauwelijks begonnen. Wat weet jij dan wel?"

"Alles godverdomme, alles weet ik. Ik weet veel te veel. Ga toch eindelijk eens weg met die vervloekte chaotische rotzooi. In godsnaam, laat me met rust..."

27.

Zal ik het licht aanknippen?

Nee, laat ik voorzichtig zijn. Ik moet stil zijn. En vooral geen angst tonen.

Pas op. Jezelf niet bewegen. Beheers jezelf en gedraag je wat rustiger.

Haal diep adem, want je ademhaling is te snel...

Waarom is het zo aardedonker hier? Er moet toch licht van buiten komen?

Ik moet het volhouden, en vooral aan niets denken, want hoe meer je gaat denken aan je eigen ademhaling hoe moeilijker het wordt er controle over uit te oefenen - dat is het kenmerk van hysterici, dat weet je, en je doet er zelf aan mee.

O god, het lukt me niet. Niets verloopt meer automatisch en dat betekent dat ik me tot het uiterste in moet spannen om gewoon in leven te blijven.

Kon ik het maar loslaten, de hele bliksemse rotzooi als overtollige ballast overboord zetten... Maar nee, zij zijn er, al die anderen die groter en sterker en machtiger zijn, en ze laten me niet los, alsof ze beseffen dat mijn dood hun macht zal breken...

Waarom ben ik zo vervloekte zwak?

Ik kan me maar beter niet verroeren, dan verdwijnen ze wel. Rustig blijven liggen en aan niets denken, alles vergeten en slapen, nee, niet opstaan, gewoon mezelf ontspannen...

Ja, zo gaat het goed. Het lukt wel, Gelukkig. Eindelijk is alles stil...

Nu bladeren horen ruisen, zacht ritselende bladeren van een boom die pal onder het venster staat, en dan de frisse, verkwikkende geur van...

Ach nee, dat niet, denk daar in godsnaam niet aan, niet weer die weemoed en dat vreselijke, hartverscheurende verlangen... Buiten waait de wind, die kan niemand je afnemen, en kijk daar, de maan, dat is toch mooi, dat die speciaal voor jou aan het venster verschijnt, dat wijst er toch op dat er meer is dan alleen maar het harde geweld van razende auto's en motoren? Er is heus wel een beetje romantiek te vinden in deze kille wereld, je moet er gewoon naar kijken, dan is de wereld ook niet meer zo vreselijk donker...

Ja, het is werkelijk heel mooi, dat bleke, blauwachtige licht dat nu in mijn kamer schijnt. Zo zal het wel gaan, denk ik, nu hoef ik niet meer bang te zijn dat ik voor altijd zal verdwalen in de donkere, sombere doolhof van mijn naar stilte verlangende geest.

Alles is nu rustig en vreedzaam en zelfs de stem zwijgt... O, en de wind is zo heerlijk koel..., ongelooflijk, nu kan ik voor het geopende raam gaan zitten en gelukkig wezen, een heel klein beetje maar, maar dat is ook genoeg, in het diepste donker van de nacht, want ik ben heel erg bescheiden, als een kleine verlegen jongen, en alles is zo stil nu, beweegt zich heen en weer in volmaakte harmonie...

Dit is het leven, zo moet het blijven! Slaap nu niet in Rense.

Kijk: de maan wenkt je toe. Blijf wakker Rense - dit komt niet meer terug...

28.

Als ik wakker word speelt het carillon in de toren van de kerk, die achter de hoge huizenrijen nog net zichtbaar is, een hatelijk-vrolijke melodie.

Over een paar seconden zal de grote klok zijn zware, dreunende slagen slaan en dan is mijn tijd, de tijd van de tot spookverschijning gedevalueerde waarheidszoeker, aangebroken.

Ik weet wat er komen gaat en verveeld kijk ik naar het niet al te verheffende schouwspel dat zich voor mijn geestesoog ontvouwt:

Vijf uur heeft het geslagen. Zonder het licht aan te steken stap ik uit bed. Op de tast beweeg ik me door de kamer om mijn kleren bij elkaar te rapen, tot ik ontdek dat ik al aangekleed ben. Ik vloek, binnensmonds, en sla een das om. Voorzichtig schuifel ik door het nachtelijke duister en open zonder enig geluid te maken de deur. Het licht in het trappenhuis knip ik niet aan, zodat ik, teneinde me te oriënteren, gedwongen ben me dicht tegen de muur aan te drukken. Behoedzaam zet ik mijn voeten op de treden van de trap, die me

desondanks wil verraden door op een oorverdovende wijze te kraken. Toch bereik ik ongehoord en ongezien de buitendeur, die gelukkig heel gemakkelijk opengaat. Het touwtje waarmee het slot kan worden opengetrokken wring ik door de gleuf van de brievenbus, zodat ik straks snel weer naar binnen kan glippen, zelfs als ik mijn sleutels zou verliezen. Dan sla ik de deur in het slot en in angstige afwachting blijf ik voor het huis staan, erg klein en nietig in het licht van de gele straatverlichting, die de wereld waarvan ik deel uitmaak op een welhaast wonderbaarlijke wijze uit de duisternis tilt, als was zij een zelfstandige eenheid, die binnen de wereld van de anderen een eigen leven leidt.

O, waarom heb ik het zover laten komen? Ik heb mezelf te schande gemaakt, dat zie ik heel goed in. Het is te hopen dat niemand er ooit iets van heeft gemerkt.

Op straat is niemand te zien. De geparkeerde auto's staan spiegelend in het gele licht naast de betonnen stoepwand en de fietsen staan keurig in het gelid in het fietsenrek, in bedwang gehouden door lange kettingen en stalen veiligheidssloten. De hele stad ligt in diepe rust voor me, onderworpen aan de onaantastbare wetten van de nacht, die dit uur zonder in hatelijk lachen uit te barsten aan mij heeft afgestaan.

In het beschermende duister van de nacht kan ik onbelemmerd rondwalen - als een eenzame koning in een onbewoond koninkrijk. Mijn adem vormt kleine stoomwolkjes en terwijl ik er naar kijk realiseer ik me dat het verschrikkelijk koud is. Ik had een jas moeten aantrekken, maar goed, wat maakt het uit, ik heb een das om, een degelijke wollen das van rode en zwarte wol, en alles verloopt volgens plan. Geen raam is verlicht. Het geluid van mijn voetstappen wordt hol en luid weerkaatst door de hoge bakstenen muren, maar nog even en dan zal ook dat lawaai verdwenen zijn.

Ik ben op zoek naar ik weet niet wat. De waarheid! Dus ik weet niet wat ik zoeken moet. Daarom schaam ik mezelf. Omdat een mens die zoekt erg zielig is wanneer hij nooit iets vindt...

Aangekomen bij het park duik ik haastig weg in de struiken en voorzichtig daal ik de trap af die naar het hoge hek van de ingang voert. Opgeslokt door de drukkende, isolerende duisternis begeef ik me langs onzichtbare sloten, waarvan de aanwezigheid slechts verre, vage herinnering is, en over het knarsende grint van onkruidvrije wandelpaden naar mijn vaste plaats onder de grote wilgeboom, waar zich onder de laag neerhangende takken, onzichtbaar voor de onwetende bezoeker, een bank bevindt, die is opgebouwd uit zwartgelakte steunen van gietijzeren siersmeedwerk en vier gladgeschuurde balken.

Hartstochtelijk en met tedere gebaren, als was ik een kleuter die een tocht maakt door een wereld vol naamloze voorwerpen, liefkoos ik de bank en met

een mengeling van afkeer en wellustige verrukking ontdek ik dat het zitoppervlak overdekt is met een reeks uiterst kleine waterdruppeltjes. Wanneer ik me neerzet op de bank dringt het vocht zich langzaam door mijn kleren heen, maar dat hindert me niet, omdat deze sensatie een welhaast pervers geluksgevoel in me oproept, en ook al zou het me hinderen, dan nog zou ik me er niets van aantrekken, omdat het onbelangrijk is, ondergeschikt aan de verheven stilte en de plechtige angst die op deze plek heersen, een opwindende werkelijkheid die volstrekt niet weerzinwekkend is, integendeel, een tot tastbare beelden uitgegroeide duik in het onbekende, die een heet gevoel van nerveuze spanning in me oproept, de tintelende emoties van een kind dat voor het eerst in zijn leven mag deelnemen aan een boeiend, volwassen avontuur.

Al mijn zintuigen heb ik afgesteld op deze mysterieuze werkelijkheid, waarin elk geluid, iedere beweging, uitgroeit tot overweldigende proporties, alsof je een verboden handeling verricht, alsof - ik durf er helemaal niet aan te denken - alsof je in het openbaar je broek uittrekt en aan iedereen je geheime delen laat zien...

Takjes kraken, struiken ritselen vervaarlijk, alsof reusachtige, onzichtbare gestalten zich er doorheen worstelen, en steeds nieuwe geluiden delen zich aan me mee, in toenemende hevigheid. O, adembenemend dreigend is de wereld om me heen, maar het is een dreiging die de veiligheid van de vertrouwde omgeving niet aantast, de veiligheid die je voelt wanneer je thuis bij de warme kachel zit, terwijl het buiten op een afschuwelijke wijze stormt en onweert.

Vreemd dat zo weinig mensen beseffen dat de grens tussen dreiging en veiligheid manipuleerbaar is, dat je het vermogen bezit de dreiging in de hand te houden door het scheppen van een plaats die bekend en vertrouwd is, zoals deze onbeduidende bank in het park, die me beschermt tegen de vernietigende werking van de angst van de anderen, die niet begrenst wordt, die alle grenzen zelfs overschrijdt en alles en iedereen vernietigt.

Toch kan ik het niet lang meer volhouden. Wanneer deze situatie te lang voortduurt zal ik de greep op de angst verliezen, en dat is precies wat een mens moet zien te voorkomen: dat hij wordt overgeleverd aan de blinde krachten in zichzelf, die ver boven hem uitgroeien en geen spaan meer van hem heel laten... Met een snelle sprong verlaat ik daarom de magische werkelijkheidscirkel die ik rond de grote wilgeboom getrokken heb en op kinderlijk-dartele wijze hol ik naar het brede grintpad dat me naar de uitgang brengen zal.

Een avontuur is voorbij...

erug in mijn kamer draai ik gespannen de sleutel rond in het slot en pas na het beslissende zachte klikken waarmee de pal zijn tocht beëindigt, durf ik

me over te geven aan een bevrijdend gevoel van opluchting. Veilig terug in mijn hol. Ik heb het overleefd!

Haastig kruip ik in het bed, dat nog nauwelijks is afgekoeld, en vooroverliggend, de geslachtsdelen stevig tegen de matras gedrukt, trek ik met beide handen de dekens over me heen, tevreden en dankbaar gestemd vanwege het kinderlijke plezier dat ik zojuist heb beleefd.

Zo behaaglijk is deze kortstondige gewaarwording van bevredigde wellust dat ik vol bitterheid het uur vervloek waarop ik het onzalige besluit nam om rust en slaap voorgoed uit te bannen, in onderdanige onderworpenheid aan de tirannie en de angst.

29.

Voorzichtig, om niet door eigen schuld de pijn te vergroten, betast ik de stekende wond in mijn borst en woedend denk ik aan de lafhartigheid van die laatste minuut, toen ik mijn resolute voornemen ten uitvoer bracht.

Verknoeid heb ik het, alles! Waarom heb ik niet beter gericht? Zal ik dan nooit mijn verregaande onhandigheid overwinnen? De pijn is ondraaglijk. Een rode vuurgloed schemert voor mijn ogen en gaat geleidelijk over in een zee van hel oplichtende vlammen, die gulzig aan het meubilair likken en langzaam naar me toe kruipen, zodat ik het uitschreeuw van barre ontzetting: "In godsnaam, dit niet, niet het vuur - martel me toch niet langer. Waarom, mijn god, waarom?"

Aandoenlijk, overweeg ik als nuchtere toeschouwer, dit is dus de dood, het sterven in zijn meest afzichtelijke gedaante, een helse realiteit, die ik zonodig in het leven moest roepen door het overschrijden van een grens die helemaal geen grens bleek te zijn...

Kon het allemaal niet wat mooier en heldhafter zijn? Is het nu werkelijk nodig dat ik als een machteloze worm door een bak vol stinkend slijm kruip? Heb ik hiervoor mijzelf opgeofferd en vernederd en alles achter me gelaten in ruil voor een volstrekt isolement? God in de hoge hemel, wat ben je toch een gierige ouwe vrek!

Maar zoals altijd laat de grote almachtige God niets van zich horen wanneer je hem echt nodig hebt en mismoedig wend ik me weer tot mezelf, om toe te zien hoe de toch al wankelende werkelijkheid van mijn bestaan volledig uit zijn voegen wordt gerukt:

"Nee, alsjeblieft, niet in die gloeiende oven. O God, is er dan niemand die dit alles stoppen wil?"

En kijk aan: een romantische, helblauwe bliksemschicht suist knetterend door mijn door lijden gelouterd verblijf en gezeten op een witte wolk, omstraald met een lichtende gloed van vredige, schijnheilige vroomheid, daal

ik neder uit de hemel: Ik, de goddelijke gezalfde, de stervende kunstenaar die zichzelf verlossen moet.

"Vergeef me God", hoor ik mezelf prevelen, "aan U is de glorie! Ik zal me niet langer verzetten en eeuwig neerknielen voor Uw troon. Dank U God en aanvaardt het gebed dat ik in alle ootmoed tot U zend:

Almachtige God in de hemel,
Uw wil geschiede,
Op aarde en in de hemel,
Alles is helse duisternis,
Geen licht en geen warmte,
Het zij U vergeven,
Want U bent de Gierige, Vrekkige Almacht,
AMEN."

Dan daalt een vredige stilte neer op aarde, die de woelingen van mijn stervende ziel doet bedaren. Geloofd zij God, denk ik, hij is nog niet zo slecht - jammer dat de mensen hem niet kennen.

Misschien, zo overweeg ik, moet ik de wijde wereld intrekken en de mensen verkondigen wie en wat hij is... Ik heb hem namelijk vaak gezien, die vreemde God, wanneer ik op de vensterbank zat, hoog boven het straatrumoer, turend naar de minieme, haast onzichtbare stofdeeltjes, die ik urenlang volgde in hun deining op de wind, die ze nu eens omhoogstuwde en dan weer in een spiraalvormige beweging omlaag trok: kleine diamantjes, opgebouwd uit miljoenen spiegels, gevangen in duizenden draden, die ergens, onzichtbaar voor mij, bevestigd zijn aan de wanden van het heelal. Ik knikte hem altijd heel vriendelijk toe, waarop hij op minzame wijze zijn ouderwetse grijze deukhoed voor me afnam, een uiterst hoffelijke ceremonie, die bij uitstek goddelijk schijnt te zijn, want gewone stervelingen zijn alleen maar lompe klootzakken die over je heen lopen en je bij het minste en geringste in elkaar trappen, zelfs wanneer je alleen maar een poging doet vriendelijk voor ze te zijn.

Eigenlijk, nu ik er eens goed over nadenk, was die ontdekking een enorme teleurstelling voor mij. "God kun je niet ontmoeten", zei mijn moeder vroeger tegen me, "want voor je Hem goed en wel zou zien zou je al stekeblind zijn..., net als de zon, want daar kijk je ook niet in..."

Ach, dat Hij nu getooid met een flodderige deukhoed langs mijn venster flaneert, heel kalmpjes en gewoontjes, dat is toch eigenlijk geweldig triest. Voor niets heeft ze zich druk gemaakt al die jaren en mij overstelpt met ingewikkelde religieuze verhalen, vanuit de stellige overtuiging mij daarmee

gelukkig te maken, terwijl mijn enige dank daarin bestond dat ik de hele rotzooi brakend en kotsend in het toilet deponeerde.

O, welk een gigantische tragiek heeft zich daar afgespeeld, in die kleine betegelde ruimte rondom de toiletpot, een welhaast satanisch ritueel, een op vernietiging gerichte duivelsmis, begeleid door een vloed van tranen die eigenlijk volstrekt betekenisloos was, omdat het niet mijn eigen tranen waren die daar vloeiden, maar haar tranen, of de tranen van de een of andere benepen kleinburgerlijke gek, je weet niet wie er werkelijk de baas is in deze wereld, zo krankzinnig zit de boel nu eenmaal in elkaar, maar je ziet jezelf wel huilen, bewogen door gevoelens die jouw gevoelens niet zijn, en je beseft dat je een marionet bent, een robot die wordt bestuurd door anderen, een wezen dat de tranen van een ander huilt en dat daarom noodgedwongen zijn eigen tranen oppot in zichzelf, diep verborgen, onzichtbaar voor de wereld en voor jezelf, omdat een mens die zijn eigen tranen huilt oneindig zwaar door de anderen wordt bestraft.

Had ik maar iets voor haar kunnen doen, haar duidelijk maken bijvoorbeeld dat een mens zijn eigen tranen moet huilen, maar nee, heel plotseling is ze uit mijn leven vertrokken, alsof het bestaan niets anders is dan een collectieve poging de waarheid te onderdrukken.

O, als ze nu leefde dan zou het anders zijn. In lange smeekbeden zou ik mij wenden tot de voorbij wandelende God en Hem vragen haar te begiftigen met het verblindende licht van de waarheid.

Eindelijk zou ik trots op haar kunnen zijn. "Dit is mijn moeder", zou ik tegen iedereen zeggen, "bekijk haar maar eens goed, want ze wandelt in het licht van de waarheid, en daarom bewonder ik haar..."

Een modderige kluit aarde op haar kist, dat is alles wat het leven haar geschonken heeft!

Ze is gestorven, op dezelfde afschuwelijke wijze als al die andere hoogbejaarde wezens: oud en gerimpeld, met tranen in de ogen, omdat ze geen afstand wilde doen van alles wat ze ooit had liefgehad.

Verscholen achter de ruggen van de indrukwekkende eerbied heb ik naar haar gekeken en nooit eerder was mijn haat zo intens en diep. Verward keek ze om zich heen, maar alles wat ze zag waren de lege, niet begrijpende blikken van familieleden die haar een laatste, betekenisloze groet kwamen brengen. Tot ik tenslotte naar voren drong, met in mijn ogen de vriendelijkvoorbij flanerende God met zijn grijze deukhoed...

Op dat moment werd alles aangrijpend stil!

En de hele vervloekte chaotische kosmos om ons heen boog zich samen en verdronk in een zee van onzegbaar verdriet.

"God kun je niet aankijken...." En toch zit ik tegenover Hem en ik staar hem woedend aan.

"Iemand bekogelen met een smerige kluit aarde", fluister ik met een door tranen verstikte stem, "het is verdomd een schande", en hoe vriendelijk ik anders ook ben, ditmaal jaag ik Hem weg, want niemand is er sterker dan de God die ikzelf ben.

Ben ik daarom gek?

Misschien, wie zal het zeggen? In dit stadium van mijn leven is alles mogelijk - in elk geval zijn mijn lippen nog kurkdroog. Zodra het schuim me in vlokken op de mond staat zal ik het raam omhoogschuiven en met luide stem de menigte op straat toeroepen dat ik krankzinnig geworden ben.

O, reken maar dat de vreugde groot zal zijn. Hossend en zingend zullen de mensen in een lange stoet door de stad trekken, terwijl ze lachend schreeuwen: "Rense is gek geworden, eindelijk is de arrogante uitvreter die met niemand om wil gaan rijp voor het gesticht - hartstikke kierewiet - stapelgek..."

Onverschillig zal ik de schouders ophalen en de vogels een niet al te groot korstje brood toewerpen - want daar happen ze toch niet naar. En op het hoogtepunt van de manifestatie zal ik mij wankelend in de dakgoot van het hoge pand verheffen en op theatrale wijze mijn bevrijdende boodschap verkondigen: "Kinderkens, het is volbracht!", zoals het spel van de waanzin dat vereist.

Op dat moment breekt er grote paniek uit in de menigte. Je ziet zelfs hoe hier en daar mensen meewarig het hoofd schudden, omdat ze medelijden met me hebben, hetgeen natuurlijk niet de bedoeling is.

"Wat een arme zielige gek", hoor ik iemand mompelen, "dat de politie die arme stakker niet van het dak afhaalt..."

En treurig, maar natuurlijk vervuld van alles begrijpende liefde, kijk ik als gek geworden heiland de mensen aan en ik vervolg op kalme en waardige wijze mijn redevoering.

"Mijn geliefden, weldra zal ik op wolken van licht en warmte ten hemel varen, maar huil niet, want weet dat ik mijn aan flarden gescheurde schilderijen, en ook mijn stevige, robuuste werktafel, die nog wel honderden jaren meegaat bij niet al te ruw gebruik, bij jullie achterlaat, als een eeuwigdurend symbool van het lijden en het onbegrip dat mij hier ten deel is gevallen."

Vol medelijden staren de mensen omhoog en wat angstig schuifelen ze achteruit.

Wie weet wat een mens in zo'n toestand allemaal niet kan doen?

30.

Tja, wat had ik allemaal niet kunnen doen? Ik denk er liever niet aan. Ik doe liever niets, zo ben ik nu eenmaal.

"Rense, de dromer", zo noemde Nanova mij, in het begin, toen alles nog niet zo bizar en chaotisch was.

Ik zie haar voor me, teer en broos naast mijn bed, en ik probeer stil te zijn, heel verlegen en bedeesd, zoals een dromer dat behoort te zijn.

Haar wil ik niet kwetsen, zij zou het niet begrijpen, nee, haar wil ik niet aan het schrikken brengen - laat ik toch voorzichtig zijn... Ik weet dat ik haar niet kan missen, omdat ik alleen met haar een enkel ogenblik vrolijk kan zijn.

Zou ze geweten hebben wat er allemaal met me is gebeurd?

Ja, natuurlijk, zij was niet als al die anderen, die van me wegluchtten, als was ik getroffen door pest en melaatsheid, maar toch..., als ze...

Mijn god, ben ik misschien te ver gegaan?

Nee, ik weet het zeker, zij heeft het begrepen, dat moet. Hoe zouden anders al die heerlijke, van sensualiteit overvloeiende ogenblikken mogelijk zijn geweest?

Vol heimwee denk ik terug aan de tijd waarin we elkaars geliefde waren en op een onvoorstelbaar intense wijze onderga ik opnieuw de extatische momenten die ik samen met haar heb beleefd.

Nieuwsgierig zwem ik in de heldere diepten van geneeskrachtige kratermeren, alles om me heen vergetend, vol welbehagen de prikkelende geur van zwavel opsnuivend in de magische holten van haar bestaan:

Eenzaam en desondanks intens verbonden met de wereld, bewust van mijzelf en toch vol van leven, overgoten met een saus van woordenloze liefde, verrassend zuiver en leugenvrij.

at beduusd kijk ik naar mijzelf. Misschien is dit het grote geheim waarnaar steeds wordt gevraagd...

Maar dat zou toch absurd zijn?

Nee, ik heb geen geheimen, en bovendien, stel dat hier de waarheid zou liggen, wat heb ik er dan aan? Het zou geen enkel nut hebben. Het is te laat.

Wat valt er op dit moment nog te willen? Alles wat ik nu nog onderneem zal onherroepelijk verdwijnen in de wijde plooien van de Tijd, die mij omhult als een zware, ongemakkelijk zittende mantel, die me iedere bewegingsvrijheid ontnemt. Roerloos zal ik hier blijven zitten om te voorkomen dat het wankel evenwicht wordt verstoord. Noodgedwongen zal ik genoeg moeten nemen met dat gedeelte van de werkelijkheid, dat ik met mijn beide ogen kan omvatten. Alles wat daarbuiten valt kan niet door mij betreden worden. Andere mensen zitten daar en ze genieten er van het uitzicht, of ze vragen zich, net als ik momenteel, vol wanhoop af waarom ze tevreden moeten zijn met de schamele uitkijkpost die het lot hen heeft toebedeeld.

Nee, het is onmogelijk. Er valt niets meer te veranderen!

En zo zit ik geduldig in mijn belegerde vesting: een drieste vorstenzoon, getooid met de tekenen van Saturnale grootheid, maar desondanks gehuld in een bonte, carnavaleske lappendeken.

Aan mijn voeten zit een kleine, tengere hofnar, een twintigjarige jongen die men de naam 'Rense' gegeven heeft, hoewel hij zo niet heet, maar zijn echte naam is niet bekend.

"Vermaak me", schreeuw ik en ik por hem met de punt van mijn schoen in zijn zij. "kom op, strooi je woorden in het rond en zorg ervoor dat het weinige licht dat me is overgebleven blijft branden - ik ben moe..."

Lui zak ik achterover in de kussens, die mijn op hol geslagen fantasie heeft omgetoverd in een met kostbare tapijten overdekte vorstentroon, en nors, de handen gebiedend onder de kin geklemd, luister ik naar de woorden van het kleine, slaafse joch.

"Mijn Heer en Meester", roept hij, "schenk me de vrijheid alles te zeggen wat ik denk en voel, ik, Uw onderdanige dienaar, hofnar in eeuwige dienst van de Koning."

Ik vermoed echter wat er komen gaat en zonder enig pardon sla ik hem met mijn scepter, het indrukwekkende symbool van mijn Koninklijke waardigheid, de schedel in.

Zeuren over vrijheid en over de noodzaak de bitterheid die ik in mijn ziel heb opgehoopt van me af te schudden, om als een goedgevolgde farao te bouwen aan een piramide die me het eeuwige leven moet geven... Hij zou toch moeten weten dat dergelijke banale, leugenpraat niet thuishoort in een koninklijk paleis.

"Drink, o Heer en Meester", hoor ik hem in extase oreren, "drink met volle teugen van de onmetelijke vrijheid die U wordt aangeboden. Geloof U mij, ook al ben ik dan slechts een onbeduidende nar: Daar ligt Uw toekomst. Omklem met beide handen het doel dat zich verheft uit de afgrond van het bestaan en spreek Uw vertrouwen uit in de vrijheid. Herhaal het duizendmaal en U zult zien: De wereld zal veranderd zijn!"

Vervloekt: wat een laag, onwaardig schepsel... "Alles zal veranderd zijn..." Alsof het leven een toverbal is...

"Een nieuwe nar", schreeuw ik op bevelende toon, "zend mij een nieuwe nar", en woedend bons ik met mijn scepter op de reusachtige, uit goud gegoten gong naast mijn troon.

Maar ook al neemt mijn stem orkaankracht aan en trap ik stampvoetend de uit kostbaar elpenbeen vervaardigde voetenbank kapot, alles blijft op een ontluisterende wijze stil.

Hoe kan het ook anders: Nooit zullen mijn bevelen worden opgevolgd, zolang ik ben overgeleverd aan mijzelf en het dwaze, irreële verlangen van mijn rusteloos zoekende ziel.

Iedere avond begeef ik mij naar de glazen koepel, die hoog boven op de hoogste toren als observatorium dienst doet, om daar plaats te nemen achter een geavanceerde sterrenkijker, waarmee ik tot in de diepste diepten van het heelal kan doordringen. Systematisch onderzoek ik dan de sterrenhemel, in de hoop twee liefdevolle ogen vurig lichtend te zien opgloeien te midden van de nietige, haast uitgedoofde hemellichamen.

Met bloedend hart tuur ik naar een willekeurig punt aan de hemel, tot mijn ogen pijn doen en een mistig waas mij huilend terug doet vallen in de bruisende beslommeringen van mijn Koninklijke bestaan.

In het gehele heelal, met al zijn miljarden sterren- en planetenstelsels, is niet het geringste teken van leven te bespeuren. Door iedereen in de steek gelaten tref ik mijzelf hier aan. Zelfs de vogels, die vroeger dagelijks langs de hoge vensters van de troonzaal vlogen, doen er het zwijgen toe.

In het verleden kwam het regelmatig voor dat een van hen omlaag dook en zich luid tsjilpend neerzette op het witte marmer van een vensterbank. Ik liep dan naar hem toe, met in mijn handen een gouden dienblad, waarop ik de meest heerlijke lekkernijen had uitgesteld: Zaden van geurige, voedzame planten die alleen in de tuin van mijn paleis werden gekweekt, kleine porseleinen kommetjes gevuld met kristalhelder bronwater en nog veel meer heerlijkheden, waarmee je zelfs een ordinaire duif aan het zingen zou kunnen krijgen. Maar ondanks de uitvoerige studie die ik aan het gedrag van de vogels had gewijd begreep ik bitter weinig van de redevoeringen die op een hoge, schrille wijze werden uitgesproken, hoewel ik er van overtuigd was dat er iets belangrijks werd gezegd, omdat alleen dieren nog weten wat de geheime wensen zijn van een Koningszoon.

"Nooit tref ik het geluk aan mijn zijde", mompel ik, en vermoeid staar ik naar mijn trouwe hofnar die met ingeslagen schedel zich uitput in het formuleren van fraai gestileerde volzinnen.

Waarom vertel ik de arme jongen niet de waarheid? Ieder woord dat hij uitspreekt komt hemzelf waarschijnlijk voor als een vurig vonkend juweel, terwijl het in feite niets meer is dan een onbeduidend onderdeelje van de kolossale berg verveling die hier in mijn troonzaal iedere dag groter wordt. Dat hij dat niet beseft. Hij zou toch moeten weten dat ik alleen uit pure noodzaak een krans van gouden medailles en rinkelende bellen rond zijn hals gehangen heb, enkel en alleen gedreven door een primitief instinct van zelfbescherming, omdat op die manier tenminste nog een zekere mate van lichtheid wordt meegegeven aan de woorden waarnaar ik te lang en te ernstig geluisterd heb...

Kwaad klap ik daarom in mijn handen en op gebiedende wijze beveel ik hem zijn mond te houden en dansend en springend voor mij uit te lopen tijdens mijn dagelijkse wandeling door de stervende bossen achter het vervallen, door onkruid overwoekerde paleis.

Buiten zingen de bomen een smekende klaagzang, vanwege het beukende geweld van de eeuwig aanhoudende najaarsstormen, maar ik weet dat het vergeefse moeite is, omdat er in deze wereld niemand meer is die hen kan helpen: Mijn koninkrijk is ineengestort.

Alles wat mij nog rest is toekijken. Dat is de gewichtige rol die ik vervul in dit wetmatig verlopende ontbindingsproces, zonder enige emotie, zoals het een vorst en hoofdman betaamt, hoewel het me moeite kost mijn mededogen te onderdrukken, wanneer ik merk dat zelfs de grootste en sterkste bomen bezwijken onder het moorddadige geweld van de natuur.

"Grijp de kleuren, nar", roep ik, en op resolute wijze draai ik me om, mijn hermelijnen mantel huiverend om me heen trekkend.

"Nee, je hoeft me niet te volgen, ik maak de terugtocht ditmaal alleen, ik heb geen potsenmakers meer nodig. Vooruit, doe wat je is opgedragen: probeer wat kleurig materiaal te verzamelen, meer valt er niet te doen, grijp ze, al die bruine en rode en goudgele tinten en laat ze niet ontsnappen, want je weet wat er gebeurt wanneer de kleur uit je leven verdwijnt vooruit, verzamel ze, zoveel als je kunt, voordat ik volledig wegzink in de grijze kleurloosheid van een leeg en uitzichtloos bestaan..."

Wanneer hij uren later hijgend en bezweet een mand vol natte, halfverrotte bladeren aan mijn voeten neerzet glimlach ik triest wat voor me heen.

Hij staart me aan..., mijn god..., een jongen nog, zo lief, eenvoudig en onwetend, hoe kan ik zoiets doen?

Met een enkel gebiedend gebaar van mijn handen stuur ik hem weg. Hij heeft zijn plicht gedaan. Ook hij zal moeten sterven. Het is trouwens tijd om verder te gaan.

32.

Met tegenzin raap ik mezelf op om de ontdekkingsreis in de werelden van mijn bewustzijn te hervatten. Zonder ooit nog te kunnen stoppen zal ik mijn weg moeten gaan door dit leven, dat staat wel vast. Het doet er daarbij niet toe wat ik zeg of denk, daar hoeft ik me gelukkig geen zorgen over te maken, want ieder woord dat ik uitspreek en elk idee dat ik bedenken, wordt onherroepelijk ontkracht door de krioelende menigte om me heen.

Gewoon verder trekken, eenvoudiger kan het niet, zoals de hemel openscheurt op sombere dagen, de zon verschijnt en vogels klapwiekend overvliegen, heen en weer, verder en verder, steeds maar door en door...

Daarna zal het wellicht eindigen, of ik nu geleefd heb of niet, en met de vreugde die een wanhopige eigen is marcheer ik voorwaarts door de zuigende klei, gekweld door het knagende ontbindingsproces in mijn hart, een vreemd, niet onder woorden te brengen gevoel, dat opduikt uit het niets, begint en verdergaat, woorden vormt die je verwijderen van alles dat je graag

zou willen zijn, grillig en chaotisch, zonder enige lijn: onrustige, onoverzichtelijke visioenen, in dienst van alles en niets, met als enige concreet aanwezige realiteit een bedompte, verwaarloosde kamer, met daarin een venster dat uitzielt over een monotone reeks op elkaar gestapelde wooneenheden, waar grijsaards gierend en rochelend hun bronchitis uitstoten, zodat je zelf naar adem ligt te happen, en waar keukengerei rammelt, zo intens gewoon en triviaal, dat ik mezelf schuld bewust afvraag wat mij het recht geeft hier te blijven liggen, lusteloos, zonder enig doel overgeleverd aan de duistere krachten van waanzin en destructie in mezelf.

Verwonderd bekijk ik een enkel ogenblik mijn chaotische kamer. Alles wat kapotgeslagen kan worden heb ik aan stukken gegooid. En waarom? Waarom heb ik gekozen voor een wilde, razende vlucht? Een mens kan toch niet blijven reizen en trekken. Mijn volgende kamer zal weer hetzelfde meubilair bevatten, dat weet ik. En toch sla ik alles kapot, terwijl ik weet dat het zinloos is. Overal waar ik mijzelf vertoon zal alles wat anders is wegzinken in de aarde. Ik hoor nergens thuis, mag zelfs niet ergens thuishoren, ook niet op het platteland waar een van mijn vrienden me ooit, verrukt en enthousiast, naar toe heeft weten te lokken.

33.

Groen is het gras en blauw is de hemel. Een enkele geasfalteerde weg doorsnijdt de stilte..., en kijk eens aan: daar ontvouwt zich voor je verbaasde ogen de volledige ongecultiveerde rijkdom van het platteland. O, het leven is soms net het haastig vol gekliederde kleurboek van een peuter en je vraagt je af hoe gevoelige, poëtische mensen in staat zijn zoiets banaals om te zetten in een uit ingewikkelde rijmvormen opgebouwd sonnet. Protserige stapelwolken drijven op een statige en ongenaakbare wijze aan me voorbij, over de weidevelden drijft een grijze laag mist, en bomen vallen nergens te ontdekken, alleen wat lage bosjes struikgewas, die dienst moeten doen als omheining, vormen een wankele brug tussen hemel en aarde - erg prozaïsch allemaal, zonder ook maar een glimpje idyllische poëzie. Ik heb me laten ompraten, zoals me dat zo vaak is overkomen in mijn hopeloos verprutste leven, en moederziel alleen tref ik mezelf daarom aan in dit van god verlaten landschap, waar een mens alleen kan overleven wanneer hij een stal, een paar rood- of zwartbonte koeien en een grote melkmachine bezit. "Doe het Rense", zeiden ze, en de een porde me in mijn zij en de ander keek me vriendelijk-knikkend aan, "jaja, goed voor je, joh", en mijn god, ik deed het, maar begrijp nog altijd niet welke hemelse vreugden er te beleven vallen bij het ondergaan van deze uiterst saaie, landelijke werkelijkheid: de tot vervelens toe overdrijvende wolken, de schetterende vogels, die alleen maar

uit nieuwsgierigheid komen overvliegen, omdat ze is verteld dat de boeren hier zo gierig zijn dat ze de bomen omhakken om te voorkomen dat er zich naar voedsel verlangende vogels in gaan nestelen, en de irriterend kwakende kikkers, die overdekt met het giftige drab uit de stinkende sloten me aan zitten te staren, star en wezenloos, als waren het versteende wezens uit het Oude Testament, die te lang naar het geile, perverse gedoe van stadse luitjes hebben gegluurd.

"Het is fraai", mompel ik, "dit landelijke Sodom en Gomorrah", en verontwaardigd staar ik naar de traag malende kop van een zwartbonte koe, die me met grote, treurige ogen aanstaart, zo hartverscheurend dom, dat ik bijna geneigd ben haar te omarmen teneinde haar schreiend mijn vriendschap aan te bieden. Ik bedwing mezelf echter door te denken aan de zure, verwijtende blikken, de afkeurend omlaag getrokken mondhoeken en de zee van onverzadelijke plattelandsnieuwsgierigheid, waarin iedere woning honderdduizend ramen schijnt te bezitten, zodra ik passeer.

Dit is het platteland. Hier leef je alleen maar om beroddeld en bekletst te worden, een andere functie heeft een mens hier niet. Het heeft geen zin kwaad op te kijken. Je weet dat iedereen zich verschuilt, quasi-onverschillig de was ophangt of de planten begiet, alsof er niets aan de hand is, alsof je er in het geheel niet bent.

En dan te bedenken dat men mij voorspiegelde dat hier alles anders zou zijn...

"Je zult niet weten wat je ziet, Rense, de pure, ongerepte natuur, de fonkelende ochtenddauw op de tere grijsgroene grassprietten, de nevel, die uit de sloten omhoog stijgt en het geleidelijk warmer wordende licht van de zon, waarin je jezelf vol welbehagen zult kunnen koesteren..."

Humeurig onderga ik al die kostbare ervaringen voor de tweede maal: Opgetogen klauter ik over het hek van een weiland en nadat ik een paar meter gelopen heb, zwaaiend met mijn armen als een opgeschoten puberjongen, trap ik op een welhaast majestueuze wijze in een verraderlijk onder het glas verscholen strontplak, zoals een boot op een zandbank loopt, met een schurend geluid, zwoegend en spartelend, uiterst langzaam, zodat je eerst niets in de gaten hebt, om dan met een plotselinge schok tot stilstand te komen. Raak! Zero, zero, zero... Terug naar het begin, met een broek vol stront...!

Krakend breekt het donkerbruine vlies aan de oppervlakte open en wanneer ik vol afgrijzen omlaag kijk komt het me voor alsof mijn voet is uitgegroeid tot een glibberige, vuilgroene mestklomp: een man met een horrelvoet, een zielig hinkende vent met een poot van stront.

"Daar heb je het al", mompel ik tevreden, want de sombere vreugde van het gelijk hebben is het enige plezier dat ik nog ken, en met een gevoel van satanische wellust - omdat ik heb aangetoond dat dit alles bedrog is - stel ik

verwoede pogingen in het werk met behulp van wat bosjes gras de stinkende massa poep van mijn zwarte, leren schoen te verwijderen.

De zon hindert me en de giftige boterbloemen worden steeds geler van kleur en beginnen op een desastreuze wijze in te werken op mijn zenuwen, in zo'n hevige mate, dat ik het onweerstaanbare verlangen in me voel opkomen een gloeiende vuurkolom uit te blazen over deze door koeienstront ontheiligde vlakten, opdat de immense stilte van de dood mij eindelijk de door niets en niemand verstoorde rust zal schenken: De verlossende stilte, die ik mijn gehele leven al zoek.

Verschrikkelijk en aangrijpend is die ontdekking, vooral nu ik me realiseer dat het niet meer zal verdwijnen, dat het woeste verlangen naar verandering alleen nog maar versterkt zal worden door de grijze rook en de eindeloze rijen huizen achter mijn venster, waaruit alleen maar het meest kille lawaai opstijgt, zodat ik moet worden wat ik altijd al ben geweest: Een verguisde en ongelukkige moordenaar.

Met de benen hoog opgetrokken tussen mijn armen leun ik achterover tegen het wankel hek dat toegang biedt tot mijn woonef. Ernstig blik ik de wijde wereld in, waar de zon trouwhartig blijft schijnen, zonder ooit eens bij zichzelf te denken: "Nu geef ik er de brui aan, want die troep daar beneden, die deugt gewoon niet!", en waar over het paard getilde stapelwolken in ijdele hooghartigheid aan mij voorbijrijden, alsof je verplicht bent een ingewikkeld sonnet te componeren: jij, als kunstenaar, die zich vol welbehagen behoort te koesteren in de gouden gloed van de natuur.

Wat verderop worden koeien gemolken: een bizar en werkelijk angstaanjagend beeld, dat is opgebouwd uit dicht tegen elkaar gedromde koeien, glimmende ketels en zwarte rubberen slagen, die bevestigd zijn aan een logge, naargeestig grommende machine. Grauwgrijze vogels zetten zich neer op dit surrealistische schouwspel en staren mij hatelijk grijnzend aan, en tot overmaat van ramp komen in streng aangehouden ganzenpas tientallen eenheden tot de tanden bewapende eenheden boterbloemen op mij af marcheren, alleen maar om mij met hun giftige lading het leven onmogelijk te maken.

"Doe het Rense", zeiden ze, en nog altijd voel ik de aanmoedigende porren in mijn zij, "want alles zal daar anders zijn.."

En ik verhef mijzelf en vergeet voor een ogenblik dat ik met stinkende poep besmeurde schoenen draag, en ik roep op trotse, fiere, welhaast heldhaftige wijze: "Alles en iedereen zal ik vernietigen, zowaar mijn naam Rense is, en waarlijk, aldus luidt mijn naam!"

Maar diep weggedoken onder de klamme dekens vervloek ik mijn woorden. Ik weet dat ze weerzinwekkend hol en pathetisch zijn en volstrekt niet in staat de angst en wanhoop te overwinnen die me overvallen bij iedere felle pijnscheut in mijn borst.

Ik weet het ja. O, ik weet dat alles zo verschrikkelijk goed. Maar zij, mijn god, waarom begrijpen zij zo weinig van het leven, al die oude vrouwen om me heen, die me maar blijven toefluisteren: "Wees niet bang Rense, wees toch niet bang..."?

Bij tientallen strompelen ze langs mijn bed, wuivend, omdat alle oude vrouwen wuiven, omdat ze oud zijn waarschijnlijk en omdat alles wat oud is wuift, vanwege heimwee naar datgene wat ooit ook hun bezit was. Zij weten wat het betekent afstand te moeten doen van alles wat je dierbaar is en ze staren je niet verbaasd aan wanneer je vertelt hoe verschrikkelijk het is om voortdurend belaagd te worden door de wrede Vorst der Eenzaamheid, die enkel doden kan.

"Wees niet bang", prevelen ze, met een door tranen verstikte stem, en ze wuiven, op een uit hulpeloosheid en tederheid samengestelde wijze die je op een gruwelijke manier ontroert, zoals alles wat oud en hulpeloos en machteloos is je gevoelsleven ontwricht.

"Wees niet bang", echoot de kreupele, eeuwenoude God, die zwaar ademend omhoog kruipt uit de gebarsten aarde, die in tweeën spleijt en alles prijsgeeft wat zij in de loop der eeuwen verzwolgen heeft: Dwergeren, feeën, het magische water in de put dat zich voortdurend sluit boven je hoofd, zonder dat je ooit verdrinkt, twee ogen die zich brekend opensperren, en een hulpeloze oude vrouw, die een kleffe, vochtige afscheidskus op je voorhoofd drukt.

Al met al een onvoorstelbare drukte die ik lijdzaam onderga: De maan die me toelacht, de stormen die me vastgrijpen, de koningen van de grote wereldzeeën, de razende, woedende

dondergod en de venijnige goden van bliksem, vuur en oorlog, die me troostend toeroepen: "Wees niet bang!", de orkaan, die luid en wild zijn emoties over de geteisterde aarde slingert en woest, bezeten en met ongebroken trots mij toe galmt: "Vreest niet!", en alles dat kolkt en stroomt beneden mij, bemoedigend glimlachend en wuivend, eenstemmig zingend: "Wees niet bang, Rense, wees vooral niet bang..."

"Ben ik dan bang?", vraag ik, "is het werkelijk niet meer?"

Maar ze verdwijnen, en wat blijft is de dood, die bezit van me neemt, en een vaag gevoel van weemoed en diep verlangen.

Wat baat het hier te willen? Ook het einde zal vermoedelijk gespiegeld worden in het spel van de eeuwige herhaling, dat gespeeld wordt in het diepste der diepten, binnen de geheime muren van een stervende ziel, zonder ooit daarbuiten te kunnen treden, behalve om te wuiven, heel even,

hulpeloos en kinderlijk lief, in een koude, onderaardse ruimte, waarin zich verder geen sterveling bevindt.

35.

Onderzoekend bekijk ik het gezicht van Nanova, mijn stille, aanbiddelijk-lieve Nanova, die nietsvermoedend in mijn armen ligt.

"Lieveling", stamel ik, "hoor je me? Kun je mij verstaan?"

Wanneer ze op bevestigende wijze kreunt vertel ik haar hikkend, in pijnlijk-moeizame bewoordingen, het aandoenlijke verhaal van mijzelf.

Aandachtig luisterend, met wijd open gesperde ogen, staart ze mij aan, maar omdat ik het welhaast magische vermogen bezit in de diepte van haar fonkelende, donkerbruine ogen af te dalen, daarom ontdek ik al snel dat ze niets heeft begrepen van alles wat ik haar ooit heb verteld.

"Het geeft niet liefste", fluister ik, en ik veeg de tranen uit mijn ogen, "echt waar, geloof me, het geeft helemaal niets. Ik ben tevreden met je aanwezigheid - meer heb ik niet nodig..."

Luister samen met mij naar de heldere klanken van het carillon, hier: voor het geopende raam, in de verfrissende koelte van de nacht, met aan de overzijde de bonte verzameling vensters met al die drukke, overdadig gebloemde gordijnen, waarop het lamplicht grillige, vreemd gevormde schaduwen werpt. Jij en ik, onder een met flonkerende sterren overdekte hemelkoepel, heel plechtig en mysterieus, zolang we maar zwijgen, zolang we maar samen zijn, alsof we alleen op de wereld zijn, veilig en geborgen, in de zorgzame handen van het rustgevend duister, gedragen door de wind, in het middelpunt van het universum, vervagend in het niets...

Alsjeblieft, mijn liefste, beweeg niet, in godsnaam, geef me één enkel moment van plechtige rust, één kort moment van waardige kalmte, waarin ik kan genieten van de kinderlijk-naïeve blik in je ogen, versmolten in een innige, tedere omhelzing, zonder vragen, zonder woorden - geloof me: dan wordt alles vast en zeker weer goed tussen ons...."

Wanhopig klem ik haar tegen me aan, maar tegenstribbelend staat ze op en terwijl ze haar kleren aantrekt loopt ze naar de deur, aarzelend en met onzekere bewegingen. Op een vergoelijkende wijze lacht ze me toe, als was ik een stout kind dat je niet wilt straffen hoewel het eigenlijk een standje verdient, en ze bloost, erger dan ze ooit tevoren geeft gedaan.

Dan verlaat ze de kamer, tesamen met de volwassen liefde die ik haar geschonken heb, alsof die liefde niet mijn bezit is, alsof ik alleen maar een voorwerp ben dat volwassen wordt in de handen van een ander, en alles wat ik na haar vertrek nog bezit is het vage gestommel dat altijd ontstaat wanneer iemand de trap afloopt.

Op dat moment hoor ik voor het eerst het spottende gegrinnik van de dood, schril en macaber, en alleen gelaten met mijzelf word ik weer een kind, een klein, angstig wezen, dat krampachtig de dekens om zich heen trekt, bang voor het donker met zijn verontrustende geluiden: een krakende plank of een vervaarlijk-bewegende deurklink, en hoewel ik weet dat er niets aan de hand is kan ik nauwelijks ademen.

In passieve gespannenheid blijf ik naar het plafond staren, tot vaalgrijze schaduwen op de muur de komst van het daglicht aankondigen, zodat ik eindelijk weg kan duiken in de magische werkelijkheid van een nieuwe droom, voorbij het leven, voorbij de dood, naar het onverwoestbare domein van de 'dierbare nabestaanden'.

36.

"Verdomd zeg, is dat nou die jonge veelbelovende schilder, waar iedereen over praat?"

"Ja, wel een triest geval - vind je ook niet?"

"Triest?"

"Nou ja, heb je het niet gehoord dan? Zelfmoord, zeggen ze - wist je het echt niet? Hij moet de laatste maanden behoorlijk vreemd gedaan hebben - ik weet er het fijne ook niet van - hij schijnt goed ziek te zijn geweest..."

"Ze zeggen dat hij gewoon teveel wilde."

"Dat is best mogelijk, sommige mensen nemen het leven veel te serieus - maar dat is toch geen reden om zoiets te doen?"

"Hij ziet er anders verdomd kalm uit."

"Ja, je zou haast zeggen dat hij slaapt... Moet je zien hoe zacht en rustig die gelaatsuitdrukking is... Je zou het bijna devoot kunnen noemen..."

"We hebben ons nooit gerealiseerd dat hij eigenlijk een heel bijzonder mens was..."

"Ja, misschien, maar je ziet het...: het echte kunstenaarschap verloochent zich nooit..."

"Nee", mompel ik grimmig, "nimmer!", en ik kijk vol wrok naar mijn geschminkte dode hoofd, dat op een grijs-fluwelen kussentje ligt uitgesteld in een kist van zwart-bruin palissanderhout, die is voorzien van onvoorstelbaar grote handvatten van glanzend roestvrij staal.

Ik ben het die daar in de kist ligt. Ik kijk naar mezelf, en tegelijkertijd ben ik het beschilderde lijk, dat vol verbazing naar de nieuwsgierige mensenmenigte staart en dat vergeefs zijn handen probeert te bewegen, zonder te beseffen dat de dood het lichaam dwingt te volharden in zijn koude en stijve gelatenheid.

Hoe afgrijselijk oneerlijk is dit alles, denk ik, waarom die vernederende glimlach om mijn rood geverfde lippen? Alsof ik een travestiet ben in een saai zwart lijkenpak. Ze mogen ook alles met je doen als je dood bent, zelfs je kaken mogen ze breken, alleen maar om de nabestaanden te plezieren met een devote 'heilige-bonen-lach'. Waarom mag ik niet lijkbleek de menigte met ijzige blikken aanstaren? Wanneer houden ze nu eens een keertje wél rekening met een mens? Zelfs de meest simpele ziel, die gestempeld met het teken van bijbelse zaligheid vredig en vroom op deze aarde rondsprint, zal inzien dat alleen een waanzinnig verwrongen grijnslach hier op zijn plaats is... Maar nee, je mag ze niet choqueren, de vriendelijke nabestaanden, en daarom lig ik hier als een halve debiel te lachen op een wijze die men 'devoot' noemt... Hoe kan het ook anders in deze krankzinnige zotternij die 'leven' wordt genoemd?

"Het had niet mogen gebeuren", hoor ik iemand opmerken, "niet op zijn leeftijd, hij was nog zo jong - de hele wereld lag nog voor hem open."
"Ja", luidt het stichtelijke antwoord, "ik geloof dat deze tragedie voor ons allen een les behoort te zijn. Niet hij heeft gefaald, maar wij zijn tekortgeschoten. We hadden moeten inzien dat hij ondanks zijn eigenaardigheden een uiterst begaafd en veelbelovend kunstenaar was. Wat had er niet uit hem kunnen groeien?"

Woedend schiet ik overeind in mijn dure doodkist van zwart-bruin palissanderhout. Met een ferme vuistslag sla ik het bruingetinte kijkglas boven mijn dode hoofd aan scherven en terwijl ik op een nonchalante wijze een paar ons witte, kleverige maden uitspuug schreeuw ik: "Niets, verdomde farizeeërs, helemaal niets zou er uit me zijn gegroeid - dat weten jullie drommels goed!"

O god, ik moet mezelf vernietigen, er zorg voor dragen dat mijn lichaam niet in handen valt van vrome barbaren, die op gedragen toon leugens declameren, waar ze zouden moeten jammeren en schreeuwen. Onvindbaar zal ik zijn, of uiteengereten in ontelbare, bloederige vleesresten, verspreid over alle continenten van de wereld, en wanneer dat niet mocht lukken, dan zal ik dergelijke wandaden plegen, dat de hele wereld kokhalst bij mijn dood. Moorden zal ik, o, wat zullen ze opkijken, al die vrome monsters die zich verschuilen achter het masker van een volkomen misplaatst medelijden.

"Volgens mij moet hij ondraaglijk geleden hebben", durft een van mijn vroegere vrienden zonder enig gevoel van schaamte op te merken, "het lijkt me daarom juist dat we voorzichtig zijn in ons oordeel..."

"Ja", zalft een ander, "dat ben ik met je eens. Laten we maar gaan, die hele omgeving hier deprimeert me trouwens een beetje, God zal zich ontfemen over zijn ziel..."

Hoera, roep ik juichend, en ik klap luidruchtig in mijn handen, driewerf 'hoera' voor het klunzige farizeeërdom. God neemt mijn ziel en voegt hem toe aan de schijnheilige meute lijken aan de andere kant van het bestaan. Hoe komt iemand in godsnaam op zo'n perverse en verdorven gedachte? De goeie man mag dan niet slecht zijn en met een goedkope, keurig-grijze deukhoed op het hoofd voorbij mijn venster wandelen, maar dat betekent toch echt niet dat hij enige aanspraak kan maken op mijn ziel, helemaal nu niet., nu hij er op zo'n geniepige wijze voor heeft gezorgd dat de kogel uit mijn revolver finaal zijn doel voorbij vloog...

Verkopen zal ik mijn ziel. Op honderden vellen papier zal ik dat verschrikkelijke bericht neerschrijven: "Ik, Rense, veelbelovend kunstenaar waar nog veel uit had kunnen groeien en voor wie de hele wereld openligt, heb mijn ziel verkocht aan de Duivel."

Grote beroering en onrust zal uitbreken in het land.

"Die jonge kunstenaar, waar iedereen zoveel in ziet en die nog helemaal in de groei zit, is verdoemd", zal men elkaar toefluisteren, "en eeuwig zal hij daarom moeten branden in de duisternis van de hel."

Gnuivend, voorzien van bokkenpoten en een door geilheid getekend gelaat, kijk ik toe. "Zo is het", roep ik, "de Boze, mijn heer en heiland, heeft al lang geleden bezit van mij genomen en zijn complete legerschaar op mij afgestuurd.

Jullie hebben het te laat ontdekt. Was toch wat waakzamer geweest: misschien had ik nog gered kunnen worden. Wat wierook, een liter wijwater en een paar kaarsen zouden wonderen hebben verricht. Het is jullie schuld, vrienden, had maar wat vaker aan mij gedacht, zondags in de kerk, bij het bidden voor de zondaars. Nu ben ik verloren. Ik heb mijn zinnen in dienst gesteld van de Satan, hoereer met iedereen en loof en prijs zijn naam. Het moest gebeuren, ik had geen andere keus: wachten was niet langer mogelijk. Er moest iets veranderen, en de tijd drong."

37.

Ja, het is waar, denk ik, de tijd drong, want het einde kwam in zicht. Tientallen werelden grepen in elkaar en alles en iedereen bevond zich in de verkeerde situatie. Door het overschrijden van de grens heb ik de coördinaten van het universum aan het wankelen gebracht. Al mijn hoop heb ik nu gevestigd op het einde, dat me door de chaos heen naar de eeuwige stilte moet voeren.

Was het maar zo ver: Stil, gelukkig en vrij... Niet langer de gevangene van mijn eigen woorden, als een spin die verstrikt is geraakt in zijn eigen web. Eindelijk ontheven van de wrede verplichting in koddige onversaagdheid voort te trekken door de zwart berookte stegen van een dodenstad, oneindig

ver verwijderd van de statige, knoestige eik uit mijn kinderdromen..., ver van de sierlijke merels, met hun zachte, meeslepde gekwinkeler... Maar helaas, ik heb nog altijd te gehoorzamen aan de goddelijke wetten van het sterven, en gedwee trek ik daarom verder, oplettend en waakzaam - dat wel - want je weet maar nooit.

Kalm verstrijken de jaren in mijn door tientallen neonbuizen verlichte atelier en kloek en vastberaden stap ik voort in de vergulde tredmolen van de tijd, vergezeld door de onafscheidelijke anderen, die met energieke slag rondjes zwemmen in hun chaotische, naar pis en chloor stinkende woordenzee. Verbaasd bestudeer ik hun gezichten en duidelijk zie ik nu de ontsierende verminking voor me, die schuilgaat achter de papieren maskers, die ze voor geen prijs zullen afzetten.

"Geef het toch eindelijk eens toe, verdomme", roep ik, en met een trots gebaar werp ik mijn eigen masker van me af, om iedereen te laten zien dat je ook kunt leven zonder de kunstmatige werkelijkheid van een maskerende omhulling, die weliswaar een zekere mate van bescherming biedt, maar die tegelijkertijd misvormt en verminkt.

Ik zal bewijzen dat het kan! Onbevreesd en ongemaskerd zal ik mij storten in het avontuur van een passief kijken, ruiken en voelen, hier, in deze kamer: de sobere contemplatiecel van mijn naar adem happende ziel.

38.

Het licht boven de werktafel flitst op en dat betekent dat weldra de waanzin zich weer aan mij zal manifesteren in de gedaante van mijn vertrouwde, maar hopeloos ouderwetse, geestverschijning, waar, vanuit artistiek oogpunt gezien, geen droog brood mee te verdienen valt.

Een snelle blik op de klok vertelt me dat het twaalf uur is, het fameuze 'spokenuur', en vervuld van een welhaast cynisch vreugdebeseft realiseer ik me dat ik het zo slecht nog niet getroffen heb. In ieder geval heeft men mij een degelijke, ordelijke geest toegezonden, niet zo eentje die er op eigen houtje maar zo'n beetje op los klungelt, nee, een spook dat zich nauwgezet houdt aan de ijzeren regels van de romantische keukenmeidenroman.

Twaalf uur! Tijd om te rillen en te huiveren - de kille wind van duistere machten door je kamer voelen waaien. O, als ik me niet zo beroerd voelde, dan ging ik er nu even goed voor zitten. Want wat is er mooier dan te kijken naar een levensechte horrorfilm, waarin jezelf het slachtoffer van Graaf Dracula bent?

Het angstzweet parelt in dikke druppels over mijn voorhoofd, griezelige, pluizerige draden glijden langs mijn verhitte wangen, krakend en piepend opent zich een blauwverlichte doodkist, en terwijl een ijselijk gegil het bloed

in mijn aderen doet stollen, raas ik onder luid kabaal mijn kamer binnen, klaar voor het aanhoren van de vermanende woorden van mijn betere, 'goede' ik.

"Je moet je schamen, Rense", klinkt het zalvend in mijn oren, "wat meer bescheidenheid en een flinke dosis ernst zouden op zijn plaats zijn hier. Je weet heel goed dat de sleutels van het leven in mijn handen berusten, daar kun je met een berg opgeklopt stoere-jongens-bravoure niets aan veranderen.

Je zou er beter aan doen te zwijgen, Rense, en als ik je een goede raad mag geven, loop dan verder, want voor je het weet kleef je vast aan de wand van die mooie, gouden tredmolen van je en dan draai je onherroepelijk weg, om misschien eens, in een verre toekomst, terug te keren, wanneer het veel te laat is!"

Misprijzend kijkt hij me aan, die wonderlijke gedaante die volgens mij niets anders is dan een beeldenloze droom, zo een droom die ik me na het ontwaken alleen nog maar in woordvorm voor kan stellen, terwijl ik weet dat er beelden waren, heel eigenaardig is dat. Als een kleine stoute schooljongen lig ik in het smalle bed en ik zie hoe hij me probeert te vangen in zijn koele, observerende blikken, een minutenlang gevecht, dat uiteindelijk in zijn voordeel wordt beslist wanneer hij me vraagt naar mijn naam.

Die onverhoedse aanval brengt me uit mijn evenwicht en angstig en verslagen kruip ik weg onder de dekens, omdat ik het ogenschijnlijk simpele antwoord niet weet.

Mijn naam? Vervloekt, wat is er aan de hand met mijn naam?

"Rense", noemt men mij, maar die klank zegt me niets. Wat moet ik ermee?

"Rense", dat is een woord waar een mens die aan het doodgaan is zich toch niet mee kan vereenzelvigen?

Nee, hij heeft gelijk: ik ben een niks, een niemand. Volstrekt naamloos trek ik door het leven. Jarenlang heb ik mezelf bedrogen met een onbenullige letteraaneenrijging, een kille, absurde klank, die niets anders oproept dan een lege, onbegrensde ruimte.

In ontstellende helderheid dringt het besef tot me door dat ik in deze wereld niets te maken heb, minder dan ooit, en dat ik volledig afgesneden ben van mijzelf door een orde die geen orde is, zodat ik mijn werkelijke naam waarschijnlijk nooit meer vinden zal. Grote God! Dat het zover zou komen...

"Je weet het dus niet", ruist de metaalachtige stem, "zo, zo", en terwijl het motorgeronk van enkele late auto's via het geopende raam mijn kamer binnenwaait verdwijnt hij: snel en onhoorbaar.

Op hetzelfde moment slaat de klok 'een uur' en getroffen door een aanval van uitzinnige bewondering roep ik: "Jullie hebben gelijk! Wie of wat jullie ook zijn, jullie weten hoe het moet, want wat er ook gebeurt, al gaat de hele wereld in vuur en rook ten onder: Orde moet er zijn!"

39.

Dat is natuurlijk de oorzaak van alle ellende, denk ik. Zolang ik mijn eigen naam niet weet kan er domweg niets gebeuren en zal iedere handeling tot mislukken gedoemd zijn.

Zuchtend hurk ik daarom neer bij het kampvuur dat al geruime tijd aanwezig was en getrouw brand ik mijn tong aan de gloeiende, veel te hete koffie, die volgens geheiligde padvindersgewoonte veel te sterk is.

Naamloos maak ik deel uit van deze zorgvuldig geordende werkelijkheid en ik vul haar op met de trotse heroïek van daadkracht en saamhorigheid, onvermoeibaar, in een bezwerend ritueel, waarvan ik slechts de uitvoerder ben, niet wezenlijk erbij betrokken, tot de slaap de anderen meevoert naar haar zoete dromenrijk en mij overlevert aan de bittere eenzaamheid van de nacht.

Alleen met de sterren en planeten die als wachters over mij zijn aangesteld staar ik maar de schitterende werkelijkheidsbeelden, die vervluchtigen in het duister, omdat zij de intense gloed van mijn sombere blik niet kunnen weerstaan. Roerloos zit ik onder de zware bladerenkroon van een eeuwenoude boom, die opleeft door de raadselachtige kracht van mijn melancholie en toegeeflijk zijn wijze, doorgroefde gelaat naar mij toewendt, zuchtend en ritselend, als ging hij gebukt onder een zware last.

Jaloezie bevangt me, wanneer ik zie hoe mijn metgezellen rustig liggen te slapen, weggedoken in hun slaapzakken, onbereikbaar voor de grillige schaduwen die het dovende vuur om zich heen werpt. Hun zware, regelmatige ademhaling is duidelijk hoorbaar en alles wat zij daar liggen uit te stralen is hoop, leven en onuitputtelijke energie.

Ik voel dat ik er niet bijhoor, ik weet niet waarom, en huiverend laat ik me neervallen op mijn stromatras, de pijn verbijttend, om weg te dommelen in een moeizame, afmattende slaap.

's Morgens, in alle vroegte, sta ik op, mijn lichaam zwaar als lood, en zo goed en zo kwaad als het kan schud ik de bittere dromen van me af, doe mee met de vrolijke ochtendpret, scherts met de anderen en negeer de steeds weer opduikende wrange pijn, die iedere uitbarsting van jolig plezier in me oproept. Ik wil niet alleen zijn, nog niet, en ren daarom mee over het natte gras, in een misplaatste poging mijn spieren te ontspannen.

Wanneer tijdens het spel een kookstel omvalt barst ik in nerveus lachen uit, vol walging denkend aan het zand dat straks bij het ontbijt tussen mijn tanden zal knarsen, en ik ben blij dat ik in ieder geval mijzelf niet zal hoeven te zien - ik arme, onwetende ziel...

Zie me daar zitten!

Op een onnozele manier stem ik in met de anderen, die wellustig zitten te genieten van het met zand en kiezels vermengde eten, die er zelfs heilig van overtuigd zijn dat het er bij hoort, en moeizaam slikkend denk ik aan de

tientallen miljarden bacteriën, die me zonder enige twijfel zullen besmetten met de meest afschuwelijke en weerzinwekkende ziekten.

Kokhalzend vlucht ik weg van dat schandalige tafereel en op een welhaast willoze wijze laat ik me meevoeren door het schuimende, snelstromende water van een brede rivier, die door bont geschakeerde tropische oerwouden voert, waar de hitte klam en drukkend is, en waar apen gillend langs de oever rennen, tot ik terugval in de diepte, tesamen met miljoenen liters water, onder oorverdovend lawaai, omlaag naar een reusachtige gouden zon die op het water drijft, een door de waanzin afgegrensde rustplaats, waar ik eindelijk alleen kan zijn, in mijn eigen wereld: Mijzelf genoeg...

40.

Mijzelf genoeg, dat is de triomf van de onmetelijke weerzin die de tijd in mij heeft losgeslagen, de oneindige rijkdom van helse emoties, de zwarte etterbuil die spuitend openbreekt om me te zuiveren van het gif van rampzalige nietsontziendheid en het met pus vermengde bloed, dat brede voren graaft in de weke aarde bij elke nieuw aanzwellende golf van pijn en razernij.

Niets deert me gedurende zulke ogenblikken. Overbruisend van haat en afschuw vernietig ik mijn sombere kamer en vlieg op brede vleugels van vuur - als was ik een uit zijn eigen as oprijzende feniks - de ruimte in, woedend en vervuld van waanzin en intens genot, omdat de aarde gehuld gaat in rook en smook, wordt vernield in een verzengende machtsuitbarsting, alsof ik een God ben, de almachtige God van wraak en vergelding, voor wie iedereen beeft en wegkruipt, schreeuwend: "Hoe afgrijselijk, het is de Satan, o god, hij is het, de Antichrist..."

Kleuters komen op mij toe gekropen en in een wentelende beweging verzamelen de eeuwen zich om mij heen. De Tijd heb ik overwonnen en dronken van vreugde kijk ik toe. Geen grotere daad had ik kunnen verrichten dan het verslaan van deze vijand, deze meedogenloze heerser van hemel en aarde, die met harde hand zijn tol eiste, zonder er ooit iets voor terug te doen.

Geringschattend zie ik neer op het walgelijke kindergebroed aan mijn voeten en met dreunend stemgebulder roep ik: "Ga weg van mij, nietige dwazen. Het is niet mijn taak jullie hulp te bieden. Zien jullie dan niet de gevaarlijke dreiging in mijn ogen, het grote vuur en het verblindende licht van de neerstortende zon? Ga toch weg, kom niet dichterbij en luister naar mijn woorden, die getuigen van een harde, onverbiddelijke waarheid. Pas op voor het kwaadaardige Liefdesoog dat zich vasthecht aan jullie onschuldige lichamen, en vlucht! – in godsnaam idioten, breng jezelf in veiligheid! Dit is het teken van de stervende aarde, die wordt meegezogen in de werveling van de Tijd, een misdadige dodenjacht, waarin alles versplintert en

vergruizelt tot moleculaire eenheden, tot de meest elementaire levensvormen, waaruit ooit de mens is ontstaan. Vlucht dan toch, want spoedig zal deze werkelijkheid vervagen, uiteenspatten, zonder meer, als een zinloze zeepbel, die heel even blauwglanzend door de ruimte danst, om plotseling te verdwijnen in de golvende oppervlakte van het witschuimende zeepwater, waaruit zij afkomstig is. Dit is mijn eeuwigheidervaring, die niemand zich toe mag eigenen. Verstaan jullie me? Ga weg, en laat me eindelijk eens ongestoord genieten van de zegeningen van de dood. Maar zorgeloos zetten ze zich neer aan mijn sterfbed en met wijd open gesperde ogen staren ze nieuwsgierig naar de wenende klaagvrouwen die met gescheurde kleren en open gekrabde borsten rondom mij neerhurken, zonder te beseffen dat de vervloeking eeuwen geleden al over mij werd uitgesproken en dat niemand in staat is iets te doen.

De bossen worden overwoekerd door het toverkruid van heksen en demonen, de wortels van de gewassen zijn aangevreten door ongedierte en de zeeën sterven, terwijl in het laatste levende woud op aarde een gebochelde dwerg zijn messen slijpt, zonder zich te storen aan mijn door merg en been gaande hulpgeroep.

"Laat je vermoorden, Rense", fluistert hij sissend, "o, mijn mes moet zich boren in het weke vlees van jouw keel. Je hoeft echt niet bang te zijn, want het mes is vlijmscherp, je zult er bijna niets van voelen... Toe, geef me jouw bloed, want het zal het onkruid een welhaast onoverwinnelijke kracht geven. Kom, aarzel niet langer, want mijn tijd zal weldra aanbreken en dan is er voor mensen zoals jij geen plaats meer op aarde..."

Gruwend ontruk ik me aan zijn greep, om weg te vluchten in de gedaante van een vuurspuwende draak, met om mijn zeven koppen de stropen van de Tijd, die zich met geweldige kracht samentrekken, zodat ik half verlamd en snakkend naar adem wakker word tussen mijn kapotgesneden schilderijen, met naast mij, ruggelings op het met bloed bevlekte laken, een dode mug, die werd getroffen door het stalen mes van de mismakende dwerg. Vertederd neem ik het onooglijke slachtoffer van een wrede, infame moordaanslag in mijn handen en bezweer hem dat ik zijn dood op een onbarmhartige wijze zal wreken. Ik zal de dwerg verslaan! Door het met taaie lianen doorvlochten geboomte zal ik mij een weg banen naar zijn hol in de bergen, vechtend tegen bloedzuigers en giftige insecten, verteerd door slopende hallucinaties en koortsdromen, in weerwil van cholera en malaria, bewust van mijn verplichtingen, omdat ik het beginnen liet en niet meer terugkan, ook al is het twijfelachtig of ik in staat zal zijn de komende ontberingen te weerstaan.

Nu de dwerg, die de laatste restjes leven op aarde wil vernietigen. En straks? Wat zal er dan weer zijn? De Tijd? Is die wel betrouwbaar? En zal ze me willen helpen? Of de trap die naar mijn kamer voert, dat verraderlijke

bouwwerk dat de enige uitweg vormt uit deze belegerde vesting...; kan ik die wel aan mijn aandacht laten ontsnappen?

41.

Mijn god, wat zit ik me op een idiote wijze druk te maken over een wankel, vermolmd trap, en dat op dit moment, nu er zo verschrikkelijk veel op het spel staat... Verrotten zal die vervloekte trap, door houtworm ondermijnd in de diepte storten, zodat ik mijn kamer nooit meer zal kunnen verlaten. Laat het gebeuren! Wat maakt het uit? Niets en niemand zal mij nog kunnen treffen. Zelfs het vuur verteert mij niet, bezittingen heb ik nauwelijks, en met het weinige dat resteert zal ik voortgaan mij een pad te banen door de afbrokkelende ruïnes van de kosmos, ongeacht de anderen, die nieuwsgierig vragen waaraan ik denk.

"Ik? O, aan niets - niks bijzonders hoor."

"Of ik meega? Ja, natuurlijk! Waarom niet?"

"Nee, eten hoef ik niet te hebben, want ik heb geen honger..."

Straks zal ik eten, dan zal ook ik mij neerzetten aan een rijkelijk gedekte tafel en het vet over mijn kin laten druipen, bulderend van het lachen vanwege het gebedel van ondervoede kinderen, die me smekend aanstaren, creperend van de honger en totaal onkundig van het fameuze 'boze oog', dat alleen door mij wordt gezien. Met nauw verholen minachting zal ik de afgekloven botten voor hen neerwerpen en een belerende toespraak houden, zoals het hoort wanneer je tevoorschijn gekropen bent uit de geborgenheid van jezelf: Beschaafd, gecultiveerd, met wijd gespreide benen en een boer in de holte van je keel. De wijn zal in grote karaffen worden aangedragen en ik zal drinken als een man, boeren als een man en een stinkende wind laten - terwijl de wereld lacht om mijn verheven mannelijkheid en zich vrij en veilig voelt.

O, ik zal het verdragen, tot het einde toe. Het kan me niet schelen wat er nog gebeuren zal. Straks, wanneer het laatste beeld vervaagt en oplost in het heldere licht van het volstrekke weten, zal ik wakker worden:

Doodsbleek, een kleverige vloeistof uitbrakend die alles vult, mijn neus, mijn mond, mijn oren... Mijn ogen breken en ik span me in om op te staan. Heel even zal ik onbeweeglijk in de ruimte hangen, gevat in een vlamme cirkel van pijn en wanhoop, om daarna voor de laatste maal neer te vallen in de kussens.

Wat, o God, zal ik op dat moment denken?

42.

"Waar ik aan denk?"

"Aan niets, dat weet je toch?"

"Nee, ga maar vast, ik kom er zo wel aan..."

'Ik kom er wel aan', zo gaat het altijd in mijn leven. Iedereen is al op weg en van verre roep ik hen toe: "Loop maar door, ik kom er zo wel aan..."

Steeds tref ik mijzelf aan in de achterste regionen, voortdurend aangemaand om sneller te lopen: kwiek en geestdriftig, een potsierlijke padvinder, zeulend met een grote, zware tent, waarin ik niet eens zelf zal slapen, mijn hoed te groot en mijn schoenen te klein, en desondanks resoluut voortstappend, luisterend naar de wind die gierend aan het venster rukt, zwetend onder de dunne, voddige dekens, met in mijn hoofd een gigantisch portret van Baden Powell - een bruine hoed, een korte broek en kleine, groene kwastjes - omdat het goed is! , omdat het bij het leven hoort!, en omdat er gewoon niets anders is!

"Rense", zegt zij, "luister toch, ik ben het, Nanova. Wat zit je daar toch allemaal in jezelf te mompelen? Zie je dan niet dat ik het ben? Geef toch niet steeds toe aan die idiote gevoelens van zelfbeklag. Wie heeft je wat gedaan? Je staart maar voor je uit, zonder iets tegen me te zeggen en je weet niet eens dat ik er ben. Als ik binnen kom begroet je me niet en als ik wegga geef je me niet eens een afscheidszoen -je vraagt me zelfs niet wanneer ik terugkom..., alsof het je allemaal niets meer schelen kan.. En als je nu werkelijk iets mankeerde, maar dat is het 'm nu juist, je bent kerngezond, dat heeft de dokter je ook gezegd. Probeer toch eindelijk eens je er tegen te verzetten. Doe iets, Rense, al was het alleen maar voor mij. Ik houd toch van je...? Je zou in ieder geval kunnen zeggen dat je me nodig hebt en dat ik voor je zorgen moet - dat is het minste wat je kunt doen. Rense! Hoor je me?"

"Het is goed", mompel ik, "alles is goed. Ik kom er zo wel aan..."

Ze schudt me wild door elkaar en schreeuwt: "Wat in 's hemelsnaam is er goed?"

"Alles", antwoord ik, "alles is goed, lieve schat, begrijp je dat dan niet? Het is er, zomaar, en het is zoals het moet zijn, alles... Het moet er zijn - waarom weet ik niet - en je kunt er niets aan veranderen. Een vlamme boog, dat is het, en je brandt op tot het einde en dan is het afgelopen. Maar voor het zover is moet je blijven bestaan om te getuigen van alles dat je zou willen zijn, opnieuw en opnieuw, tot het voorbij is en je stuit op de meest tragische ontdekking die een mens kan doen: Je was er slechts om te getuigen van de kleine hoeveelheid leven in jezelf...

Het is zo weinig, lieve schat, zo verschrikkelijk weinig, dat ik het onmogelijk los kan laten. Je mag het me niet afnemen, dat moet je accepteren, anders zul je me nooit kunnen vergezellen. Dan zit je naast me voor het raam, en dan probeer je datgene te zien waarheen mijn blikken zich richten - maar het zal verborgen blijven - begrijp je dat?"

O god, waarom zeg ik dat alles tegen haar? Natuurlijk begrijpt ze het niet. Ik snap er zelf bij tijden ook niks van. Alles wat zij wil is "Rense" zeggen, terwijl ik op zoek ben naar een nieuwe naam, een echte naam die iets betekent... "Kus me, lieveling, vergeef me dat ik je voortdurend met wartaal lastig val. Ik zal met je meegaan, heel gehoorzaam en gedwee, alsof het de gewoonste zaak van de wereld is - straks, niet nu..., nee, dat mag je niet van me verwachten. Ik kan niet voorbijgaan aan dat krankzinnige verlangen in mezelf: Scheppen, Nanova, de verovering van het leven... Nanova! Luister je? Mijn god, waar ben je toch...?"

Ze is weggegaan, mij achterlatend in de leegte, onderhevig aan een schrijnende, niet aflatende pijn, die misschien wel nooit verdwijnen zal. Het zal voortgaan, onafwendbaar, dromend en dromend, tot de ervaring zo gruwelijk wordt dat alleen nog wakker worden overblijft. Dat zal het absolute einde zijn, het 'eeuwige ontwaken', waarover in dit stadium van mijn leven nog niets te zeggen valt, omdat ik hier zit: voor een raam dat ik open en sluit, alsof er niets aan de hand is, alsof er geen tijd is die aan me voorbijglijdt als een eindeloze, niet te stuiten reeks filmbeelden.

O, mijn liefste, vertrouw op mij. Alles komt weer goed. Laat me niet los, alsjeblieft! Eén misstap, en het is voorbij. Het wrede noodlot zal ons beletten ooit nog onze gemeenschappelijke ervaringen uit te wisselen. Praten, bijvoorbeeld, over de smalle, met klaver begroeide paden, waarover we urenlang hebben gewandeld, en de kleine kerk, met zijn lage, stompe toren en zijn gebrandschilderde ramen met afbeeldingen van de twaalf apostelen, waarin jij de portretten van je familieleden meende te ontdekken, zodat we proestend van het lachen ons dood zaten te schamen.

Weet je nog: die kleine, energieke man, die ons rondleidde en die zich volstrekt niet stoorde aan ons kinderachtige gedrag? Nooit zullen we zijn verhalen meer horen en nooit zal ik samen met jou over dat alles kunnen dromen, je vertellen hoe we samen, hand in hand, naar voren zullen schrijden, door de zee, die zich opent op een teken van jouw hand, op weg naar de gouden burcht in de verte, een door felle lichtbundels omstraald kasteel, waar de dieren kunnen praten en waar in het wit geklede vrouwen het vertrek in gereedheid zullen brengen waar wij eeuwig de Liefde zullen mogen bedrijven...

O god, moederziel alleen zal ik achterblijven in dit vervloekte hol, deze onzinnige werkkamer, die geleidelijk wegrot in het slopende rottings- en ontbindingsproces van roestbruin water en grijsgroene schimmel, en mijzelf martelen met een onstuitbare stroom van zelfbeschuldigingen, omdat ik jou liet gaan - te zwak en te lafhartig was om je mee te voeren naar ons koninkrijk.

Nanova, ben je er? Luister je...?"

43.

Angstig kijk ik om me heen. Ik weet niet waar ik ben. Ze moet er zijn. Gegrepen door een heftig gevoel van paniek ren ik weg, verblind door een venijnig fel licht, dat afkomstig schijnt te zijn uit tientallen schijnwerpers, die hun stralen hebben samengebundeld, zodat ik als het ware wordt teruggedrukt in mijn eigen wereld, naar achteren gezogen, om tenslotte opgeslokt te worden door het verkillende duister van een eeuwige nacht. "Nanova", hoor ik mijzelf roepen, "luister toch, alsjeblieft, ik ben het, Rense. Ik heb het niet gewild, echt niet - ik wilde het niet, maar het moest gebeuren, het kon niet anders, geloof me - ik had geen keus..."

Waarom ziet ze me niet?

Waarom ziet niemand de verschrikkelijke, helse zwaarte, waar niets en niemand tegen bestand is?

Dwars door metersdikke vloeren van gewapend beton suis ik naar beneden, in pijlsnelle vaart, naar het middelpunt van de aarde, waar uitdagend gekleurde lavabellen mij galmend toezingen: Gloeiende klokken, die op frivole wijze een somber liedje zingen in het zwart geblakerde dal van de dood.

"Ik wil niet sterven, Nanova, ik wil het niet... O, luister dan toch! Laat er tenminste iemand naar mij luisteren - dat is toch niet teveel gevraagd?"

Vluchten, dat is de enige betekenisvolle gedachte die ik nog bezit. Ik moet hier vandaan zien te komen. Ik zou niet weten wat ik anders nog kan doen. Alles heeft zijn ware functie verloren, wordt onderworpen aan de wetten van een verbijsterende werkelijkheid, die zich in schaamteloze oprechtheid ontvouwt, een krankzinnig proces, dat zich voltrekt in een lange, ononderbroken reeks barensweeën, tot het einde zal worden ingeluid met een beangstigende stilte, waarin iedereen de adem in zal houden en in stomme ontzetting zal staren naar het beestachtige monster dat uit de gigantische baarmoeder van de mensheid wordt geperst...

In devote aanbidding zal men neerknielen rond zijn naar zwavel en pek stinkende wieg, terwijl ik, weggekropen in een dal dat verscholen gaat tussen hoge, onbegaanbare bergketens, de laatste adem uitblaas - door niemand meer lastiggevalen, omdat ik al jaren een gebroken en geknakt man ben.

"Vergeef me Nanova, dat ik je nooit de waarheid heb verteld."

44.

Een schaterend gelach klinkt op na het uitspreken van die schuldbevuste woorden, alsof het mij verboden is een serieuze daad te stellen, en woedend richt ik me op.

"Lach maar, gemene rotzakken, het kan me geen zier schelen dat jullie de spot met me drijven. Ik heb het verdiend, dat besef ik al maar al te goed. Ik weet best dat ik een domme, onnozele sukkel ben, die zo stom is geweest met open ogen zijn doel voorbij te sjokken. Toe maar, ga gerust je gang. Maar besef wel dat jullie nog veel belachelijker zijn. Want waarom zijn jullie hier? Waarom vinden jullie het leuk om vermomd als een zootje idiote gluurders door een kamer te zweven, alsof er geen onzin genoeg is in de wereld?

Jullie weten heel goed dat in deze hopeloze zaak niemand meer iets uit kan richten - daarvoor is het veel te laat..."

Het lachen houdt aan. Klinkt geamuseerd. Een neerbuigend grinniken, afkomstig uit de mond van iemand die alles beter weet.

"Het is nooit te laat voor iets", klinkt het in mijn gepijnigde oren, "je moet gewoon je ogen open doen...: kijk daar eens, aan de horizon..."

Verbluft staar ik voor me uit. Hoe durft iemand zoiets te zeggen? Jarenlang al wandel ik in het duister, en nog nooit heb ik iets bijzonders gezien...

"Kom kom, doe niet zo kinderachtig, Rense, we kennen die geforceerd-heldhaftige streken van jou. Je wilt niets zien, omdat je zo graag de beschuldigende cynicus wilt spelen, maar niets willen zien heeft met de werkelijkheid van het leven weinig te maken, dat weet je best.

Kijk dan, de beelden zijn erg duidelijk nu: Kleine boten, volgeladen met fruit, zie je ze? Al die dozen vol bananen en die manden vol blauwe en witte druiven... Kijk dan: ze komen op ons af varen, vast en zeker kooplui, die hun waren voor grof geld aan de toeristen willen slijten... En daar, in die mandflessen, dat is waarschijnlijk drank, inheemse wijn, die jij zo lekker vindt... En moet je zien: de vrouwen die op het achterdek van de bootjes zitten, met felgekleurde hoofddoeken boven het lichte bruin van hun gezichten... Ze roepen je wat toe. Waarom geef je ze geen antwoord? Heb je geen zin in wat doodgewoon plezier?

Nu varen we op de haven af. De loods is al aan boord. Een mooie slanke gebruide man in een donkerblauw uniform. Nog een paar minuten en dan leggen we aan. Daar, tegenover die hoge pakhuizen, daar legt dit schip altijd aan...

Moet je kijken Rense: het halve dorp is uitgelopen. Dat wordt me een feest zeg. Denk je eens in dat je straks een van die sensuele, zwartharige meisjes in je armen kunt nemen, die daar, met die grote, verleidelijke ogen, die vraagt er gewoon om, of dat hoerige kind daar, dat is nauwelijks zeventien jaar - daar val jij toch op, op geile pubermeisjes? Nou, kom op..., wat ga je daar mee doen?"

"Ik? Ik zal geen vin verroeren. Ik doe verdomme niets meer, helemaal niets! Ik klim naar de top van de hoogste mast op dit verdomde rotschip en ik hang mezelf op. Meer zal ik niet doen!"

"Zei je wat?"

"Je hoort me toch? Of ben je nu ineens doof? Ik zeg je dat ik niets zie. Niets, dat is nul komma nul. Laat me met rust. Ik heb niks nodig uit dat vervloekte rariteitenkabinet van je - helemaal al geen donkere hoerenmeid!"

"Maar we zijn geland. Je loopt hier Rense, je kunt je eigen bestaan toch niet ontkennen? En naast je loopt dat kleine, geile ding, dat ik je daarnet heb aangewezen. Pak haar hand beet, want ze is van jou. Dat weet je toch, dat die geile, hoerige meiden er alleen maar zijn voor jouw plezier...?"

Vervloekt, was Nanova er maar. Als het zo doorgaat word ik stapelgek. Wie praat er met me? Hoe kan ik stemmen horen die er niet zijn? Zou hij het zijn? Maar ik zie hem nooit. Voortdurend is het pikdonkere nacht om me heen. En als hij het niet is, maar iemand anders, hoe is het dan mogelijk dat die vent me kent? En stel je voor dat hij gelijk heeft. Dat er zo'n geile meid naast me loopt, die op schaamteloze wijze met haar hand in mijn broek zit te friemelen. Dat kan toch niet waar zijn?

Als ik maar niet instort terwijl die griet me zit op te vazen. Dat moet er nog bijkomen ook, dat ik op de openbare weg in elkaar zak, met de hand van een hoer in mijn geopende broek, dat zou verdomme het toppunt zijn.

En daar is die vervloekte rotstem weer. Zou er iemand in mijn hoofd zitten? Nee, dat is onmogelijk. Maar als het dan iets buiten mij is, dan besta ik zonder het zelf te weten en dan loop ik blindelings voort aan de hand van iemand die ik absoluut niet ken.

Mijn god, ik moet weten waar ik aan toe ben.

"Waarom geeft niemand me een antwoord? Zeg iets. In godsnaam, vertel me toch waar ik ben..."

"Rustig Rense", zegt ze, "houd jezelf toch in bedwang. Er is niets aan de hand. Hier, drink een paar slokken koud water, daar word je een beetje kalmer van. Je ligt in bed, kijk maar, hier onder het geopende raam - er is niets om bang voor te zijn.

Vooruit lieverd, haal een paar maal adem, heel diep en rustig, daar ontspan je van. Je ligt er veel te verkramp bij. Toe nou, je moet bij me blijven. Ga niet steeds zo ver weg. Kijk naar buiten en denk aan iets heel gewoons - daar knap je van op..."

Verlegen open ik mijn stijf dichtgeknepen ogen en ik erger me mateloos aan het schaamteloos getoonde gebrek aan zelfbeheersing.

"Goed", antwoord ik op geforceerd-spottende wijze, "omdat jij het vraagt zal ik me eens kostelijk gaan amuseren met het opwindende panorama dat zich ontvouwt achter mijn venster...: de opbeurende monotonie van al die

haveloze verandarijen, die alleen al bij het horen van het woordje 'verf' volledig in elkaar donderen, of die afbrokkelende schoorstenen daar, en die schots en scheef door elkaar geplaatste antennemasten, of, nog mooier en gewoner, dat opbeurende fabriekscomplex daar, met zijn sierlijk uitwaaijende slierten vuilgrijze rook... O, voor wie zijn hart openstelt valt er genoeg te beleven hier, dat ben ik met je eens.

Die oude man bijvoorbeeld, daar aan de overkant, heb je die nooit gezien? Jaren zit hij nu al op zijn balkon, genoeglijk tussen het duivenhok, de bloembakken en de waslijnen, een opgewekte grijsaard, die vastgelijmd zit aan zijn stoel, zo'n mooie, doodgewone stoel, die in grootmoeders tijd al uit de mode was. En maar lachen en roepen naar de duiven, "lorre, lorre, lorre", alsof het papegaaien zijn, en maar lezen in een krant, waarvan de pagina's door zijn zorgzame vrouwtje zorgvuldig zijn dicht geniet, om te voorkomen dat het blad in honderdduizend stukken uit elkaar valt... Ieder uur van de dag kun je hem daar zien zitten, steeds met diezelfde krant, een exemplaar dat waarschijnlijk al tientallen jaren oud is, maar dat zal hem een zorg zijn. "Waarom zou ik een nieuwe krant kopen?", mompelt hij - hoor je hem? - "als een mens maar wat om handen heeft - daar gaat het in het leven om."

En hij heeft groot gelijk natuurlijk. Wat maakt het allemaal uit? Of je nu op een vlot, heel romantisch en avontuurlijk, of vast gemetseld in een versleten leunstoel het graf inglijdt, het eindresultaat is precies hetzelfde. Of dacht jij van niet?"

Voordat ze een antwoord kan geven sluit ik de ogen en zovend vlieg ik omhoog door de donkere ruimte, om in een kalme, spiraalvormige beweging neer te dwarrelen op het kleine balkon aan de overzijde, waar ik plaatsneem op een oud fornuis, dat niet met de vuilnisman mag worden meegegeven, "omdat dat zonde is..."

"Dierbare oude man", hoor ik mijzelf roepen, "doe me een plezier en verbrandt dat afgrijpselijke nieuwsblad waarin het verleden voor eeuwig is vastgelegd. Nu kan het nog, goeie ziel, maar straks niet meer, omdat ik dan zonder enig pardon dat waardeloze vod tesamen met al mijn andere zinloze herinneringen in de vuilnisbak zal deponeren. En zeg nu zelf, wat valt er voor jou dan nog te doen in je door waslijnen, bloembakken en oude fornuizen omliggende concentratiekampbestaan?

Een eeuwig 'hallelujah' zingen voor god de heer? Ja, dat had je gedacht, want van nu af aan zal ik je heer en meester zijn, en denk erom dat ik geen onnozele stumper ben die op zalvende wijze de dood gaat zitten belonen. Wie nu niet leeft, beste man, die zal nooit leven... Nu of nooit...!"

En het is alsof de man mij heeft gehoord, want een golf van leven stroomt door het magere, afgetobde lichaam, en onder luid glasgerinkel vliegen zijn bruine, tot op de draad versleten pantoffels het eeuwige leven tegemoet.

Getooid met een warrige krans bladeren, zorgzaam schoongewassen bladeren van de klimplant die zijn vrouw op zo'n geduldige wijze in een antieke siervaas van wit plastic heeft opgekweekt, springt hij van het balkon, om zich met zijn door aderverkalking aangetaste hersenen te storten in de grootse plannen die een nieuwe fase in zijn niet geleefde leven moeten inluiden.

Enthousiast jubelend strompelt hij weg uit zijn versteende werkelijkheid en geestdriftig marcheert hij mee in de groteske optocht die ik heb georganiseerd, omdat ik het zonodig moest laten beginnen - en als altijd tot de ontdekking kom dat ik het niet meer stoppen kan.

45.

Op hol geslagen en zonder remmen storm ik voorwaarts met het weinige dat ik bezit, om mezelf klem te lopen tussen niets en alles, want wonderen zijn alleen maar bestemd voor vrome boerenmeisjes, de hemel is door de burgerij op slot gedaan en de huilende God die voorbijloopt lach ik uit, midden in zijn gezicht, zodat hij zich snikkend verwijdert, met op zijn rug het zware, houten kruis, dat helemaal geen kruis is, omdat het hol van binnen is, zoals alles in dit leven hol en leeg is, en in zijn handen een vergeelde, verfromfaaide krant....; want hij is het, en niemand anders: De oude man in zijn reusachtige leunstoel, die hij weigert mee te geven met de vuilnisman, voor eeuwig vastgeketend aan het duivenhok, "lorre, lorre, lorre", omhoogkijkend naar de koerende duiven, waarmee hij het leven van anderen ondraaglijk maakt.

Nog even en dan zal hij rottend in de grond liggen, zonder zich ooit bewust te zijn geweest van de uitzinnige scheldtirades die ik jarenlang heb gericht tegen de logge, blauwgrijze duiven die me dommig zaten aan te staren vanuit de dakgoot.

Wanneer ik hen bekogelde met propjes papier en afgebrande lucifers dan deden ze net alsof er niets aan de hand was. Ze trokken alleen de kop wat scheef en in plaats van angstig weg te vliegen, waggelden ze nieuwsgierig naar de neergeworpen voorwerpen toe, om er gulzig naar te pikken - alsof het in mijn hoofd zou zijn opgekomen voedsel voor hen neer te gooien -de stomme, ordinaire misbaksels...

Braden in kokende olie, villen, vierendelen, dat alles wenste ik hen toe en vol woeste overgave spuwde ik in hun richting, in de hoop dat ze eindelijk in mij een verschrikkelijke boeman zouden gaan zien. Maar helaas, ik had het moeten weten: Begerig en vraatzuchtig, onbeheerst elkaar verdringend, kwamen ze aangedrenteld, om na enig aarzelen geestdriftig in de dikke klodder spuug te roeren, zodat ik uiteindelijk, gedwongen door machteloze woede, weinig anders kon doen dan me terugtrekken in de verhullende duisternis van mijn belegerde bouwval.

46.

Had ik mijn palet maar niet stukgeslagen, denk ik, de wanorde begint ongelooflijke vormen aan te nemen, en bedrukt kijk ik naar de aandoenlijke idioot, die met een peinzende kunstenaarsblik in de ogen uit het raam staart, een eenzame waanzinnige, binnen het decor van een koude avondhemel, waarin geelwitte lichtstrepen het purperen wolkendek doorvlammen, terwijl traag een laatste vogel naar zijn schuilplaats vliegt, schreeuwend naar de invallende duisternis, die hem belet te zoeken naar het voedsel dat hij die dag niet heeft kunnen vinden, zodat hij hongerig de kille, klamme nacht zal moeten doorbrengen op een zwiepende tak, een natte dakgoot misschien: half wakend, half slapend, omdat overal gevaar dreigt.

Ik herinner me hoe ik in sentimentele vervoering die vogel op het doek heb neergezet, uiterst nauwkeurig en precies uitgetekend tegen een grijze achtergrond, een fascinerend schimmenspel, waarvan de componenten op geraffineerde wijze in elkaar overvloeiden, zodat alleen de vogel, heel duidelijk en concreet, in majestueuze eenzaamheid zichtbaar was. Maar ach, hoe bitter was de teleurstelling na het voltooiën van het schilderij: Mijn klaaglijk roepende vogel bleek niet meer te zijn dan een grillige, zwartgrijze verflodder, geluidloos verstart tegen een levenloze achtergrond, waarin koude, witte verfstrepen een illusie van licht teweeg moesten brengen, hetgeen echter niet gebeurde, omdat ze domweg weigerden dat gebruikelijke effect tevoorschijn te roepen. In plaats daarvan vormden ze een ontnuchterend raamwerk, een koele, hygiënische omlijsting van het gruwelijke aangezicht van de dood, dat zich op een welhaast klinische wijze naar voren drong en mij onbewogen aan loenste, zo doordringend en zo onvoorstelbaar kalm en beheerst, dat ik in razende paniek het doek in stukken sneed, omdat ik instinctief aanvoelde dat het mij dag in dag uit zou aanklagen, cynisch en gevoelloos de spot zou drijven met mijn kinderlijke verlangen naar liefde en eeuwige schoonheid. Een wanhopig gevecht was het, waaraan ik me niet kon onttrekken. Bergen verscheurd en verwrongen papier en schilderslinnen stapelden zich op in mijn werkkamer, want iedere dag voelde ik me gedwongen me opnieuw te storten in de roekeloze waaghalzerij van mijn dwaze scheppingsavontuur. Ik kon mijzelf niet ontlopen.

Mijn vrienden keken vol gretige nieuwsgierigheid naar de berg afval - want het schijnt heerlijk te zijn als een ander gek aan het worden is - en ze vroegen, met gespeeld-toegeeflijke verbazing: "Wat ga je nu weer maken, Rense?", terwijl ze vast en zeker bij zichzelf dachten: Hij heeft het weer, hij wil weer eens de aandacht trekken en bewijzen dat hij een 'echte kunstenaar'

is, kom, laten we eventjes lachen, dan is hij tevreden en dan kunnen we gewoon weer overgaan tot de orde van de dag.

Al had ik me verstopt in een zware, betonnen bunker, tientallen meters onder de grond, dan nog zouden hun gezichten mij hebben aangestaard: Geamuseerd, medelijdend, of getekend door vals, huichelachtig verdriet...

47.

Het is goed dat ik ze heb gehaat, denk ik tevreden, ik heb er volstrekt geen spijt van. Gelukkig heb ik niet toegegeven aan de overwegingen van sullige menslievendheid waarmee al die anderen me tot gekwordens toe kwamen vervelen, en dat terwijl stalen dolken door mijn ziel sneden, met het doel alles te vernietigen wat me dierbaar was, mijn besef van trots mijn laatste restje zelfrespect...

Nee, wanneer verzet niet langer mogelijk is, wanneer iedereen zich tegen je keert, dan rest nog slechts één enkele mogelijkheid: Jezelf plaatsen onder de hoede van de grote, machtige vertrooster van de stervenden: de bevrijdende God der Waanzin, die je in ieder geval de illusie van bevredigde wraaklust weet te geven.

Gezeteld op een pompeuze gouden troon, onder een fraai gewelfd baldakijn, waar met behulp van gouddraad kostbare witte parels op zijn vastgezet, blik hij me welwillend aan, die vreemde, duistere God, en hij wenkt me uitnodigend toe.

"Vooruit Rense", roept hij, "omhels de dode vissen voor de ingang van mijn koninkrijk en sluit je aan bij de dansende demonen voor mijn troon. Je bent toch niet bang?"

"Nee", mompel ik, "niet meer", en vastberaden schuif ik het ijle wolkengordijn, dat de toegangspoort afsluit, opzij en begeef me naar de schitterend gepolijste dansvloer van het gigantisch grote godenhuis.

Vriendelijk lachend daalt hij af van zijn troon, die bij nadere beschouwing een uit goud gegoten kopie van een elektrische stoel blijkt te zijn, en nadat ik voor hem ben neergeknield hangt hij me een ketting om de hals die is samengesteld uit honderden aaneengeregen ogen van aasvretend ongedierte.

Gedurende een paar seconden boort hij zijn felle, allesziende blik diep in mijn ogen, dan trekt hij me keurend omhoog, draait me rond in zijn handen en bekijkt me van top tot teen.

"Goedgekeurd!", zegt hij lachend en hij voert me mee naar een diepe kuil in het midden van de zaal, waar ik oog in oog kom te staan met een werkelijk adembenemend schouwspel:

Beneden, op de bodem van de kuil, liggen tientallen met bloed overdekte schapen en lammeren, die spartelend de aanval trachten af te weren van een meute uitgehongerde wolven.

Weerloos, met afgesneden poten, rollen ze in barre doodsnood heen en weer, gillend en krijsend, omdat de razende roofdieren met ongeduldige rukken de ingewanden uit hun opengereten buik scheuren en er zich gulzig tegoed aan doen.

"Dit is nog maar het prille begin, Rense", merkt mijn gastheer glimlachend op en hij geeft een paar geketende slaven bevel mij te begeleiden naar de 'Grot der Helse Verschrikkingen', waar ik ingewijd zal worden in de vreselijke geheimen van de waanzin.

Nieuwsgierig en doorgloeit van een verwarmende prikkeling van begeerte en verboden genot betreed ik een diep in de rotsen uitgehouwen zaal, waar grote groepen geketende kinderen met lange, scherpe naalden de ogen worden uitgestoken door geile grijsaards, die zichzelf opzwepen tot een heet orgasme en overweldigd door furieuze wellust het bloed uit de wonden likken, om hen daarna dood te martelen, uiterst langzaam en doordacht, tot na uren de grond bezaaid is met bloederige repen afgestroopte huid, rood en grillig, als het stugge, weerbarstige onkruid achter mij, dat spookachtige schaduwen werpt op het droge, zonovergoten strand, waar straks de kleverige, onteerde kinderkadavers neergeworpen zullen worden om er dampend en borrelend uit elkaar te vallen in een luidruchtige ontbindingsroes.

"Mijn God", wordt er geroepen, "mijn God, erbarm U over ons en ons zondige nageslacht", en verscholen achter een stapel door de zon gebleekte beenderen kijk ik belangstellend toe.

Zo dadelijk zal ik in al mijn majesteit neerploffen in deze poel van snikkende verbijstering en bevelend mijn handen ten hemel heffen, waarna iedereen vol ontzag zal zwijgen en mij gespannen en afwachtend aan zal staren.

Ik echter zal het gluiperige, onderdanige geloer negeren en met een laatdunkende grimas op mijn goddelijke gelaat een duivelse machinerie in werking stellen: Snel rondwentelende wagenwielen, die beladen met in elkaar gevlochten bundels gedroogd gras uit de met bloed overdekte aarde omhoog stijgen en losbarsten in een uitbundige, helse schaterlach.

Als een zweepslag suist mijn donderende stemgeluid neer op hun naakte lichamen: "Hoor mij aan, onwaardigen, ik, de door jullie aangeroepen zoon van God die alleen maar Satan mag zijn, zal oordelen over jullie en jullie met zonden overladen nageslacht..."

Dodelijk beangst vallen de mensen voorover in het stof en ze smeken huilend om genade, hoewel ze zouden moeten weten dat genade in een genadeloze wereld niet bestaat.

Op barse wijze geef ik mijn soldaten dan ook opdracht hen vast te binden aan een wagenwiel - allemaal, stuk voor stuk, niemand - geen man, geen vrouw of kind - uitgezonderd... En wanneer na urenlange arbeid de hemel bezaaid is met duizenden lichamen waaruit het leven wordt weg gecentrifugeerd, bestijg ik mijn vurig snuivende achtpotige ros dat me in galop naar de Hemelpoort brengt, waar in witte klederen gehulde engelen mij eerbiedig te woord staan en de teugels van mijn paard beetpakken, om me mee te voeren naar hun tot duivel uitgeroepen goddelijke heerser. "Ga weg van mij vervloekten", roep ik, zo teatraal als maar mogelijk is, en ik richt mij op in het zadel en druk op krachtige wijze de sporen in de weke flanken van mijn paard: "Het is mijn lot alleen te zijn, begrijpen jullie dat? Alleen zal ik mijn weg gaan en alleen zal ik mij neerzetten voor de Poorten van de Hemel, met het vaste voornemen daar vloekend en tierend mijn laatste levensdagen te slijten: In volstrekte afzondering - alleen met mijzelf." Nauwelijks echter heb ik me in mijn tent te ruste gelegd of het tentdoek dat de ingang afsluit wordt opzij geschoven en zwaar leunend op een houten stok komt de vreemde, onbekende 'god', die volgens de mensheid een duivel zou zijn, mijn tent binnengestrompeld. Zwijgend staart hij me aan, met een lege, uitgedoofde blik in de ogen, dan wankelt hij als een dronkenman wat heen en weer, om tenslotte vermoeid en volledig gebroken neer te vallen aan het voeteneinde van mijn legerstede. Rillend van uitputting en ontbering ligt hij daar, de 'echte god' van de gelovigen, terwijl zijn bleke, gerimpelde handen beven. Snel giet ik wat water over zijn hoofd en na wat schudden en porren lukt het me zijn nietszeggende blikken naar me toe te trekken. Geduldig wacht ik af wat hij gaat doen. Eindelijk, na vele uren, waarin ik zijn machteloze lichaam op zorgzame wijze masseer, om te voorkomen dat ook het laatste kleine beetje leven er uit wordt weggezogen, tekent zich een blik van herkenning af op zijn gezicht en wankelend staat hij op. Nieuwsgierig kijk ik toe. Zal hij een echte God blijken te zijn?

Op ingewikkeld-plechtstatige wijze tovert hij enige martelwerktuigen tevoorschijn uit het niets en met trage, onhandige bewegingen legt hij ze in de gloeiende sintels, die vanuit de met stenen omringde kuil in het midden van de tent een warme, rode gloed uitstralen. Dan strekt hij zich gelaten uit op de grond, klaar om gemarteld te worden, en dodelijk teleurgesteld val ik achterover in de smoezelige kussens, onbewogen, opgebrand, een slachtoffer van een volstrekt nutteloos visioen, dat weldra zal vervloeien, omgevormd zal worden tot een nieuw mozaïek, in de donkere kartonnen koker van mijn bewustzijn: gekleurde scherfjes glas, die ik geduldig aan elkaar pas, hopen op een schok van herkenning - alsof het beslissende schot nooit gevallen is...

Misschien is dat alles wat overblijft, denk ik: een bonte stoet lichtende visioenen die traag voorbijschuift, zonder angst en zonder pijn, onderworpen aan een gevoel van toenemende apathie, tot alles verzinkt in een bloedrode nevel en weg wentelt in de kosmos, groter dan de aarde, heter dan de zon, als een zinloos stralende nieuwe ster...

"Ja", mompel ik, "zo zal het gaan: een fel stralende, fonkelnieuwe ster", en aandachtig bestudeer ik het gedrag van Nanova, die als een naïef, onschuldig kind heen en weer drentelt door mijn kamer, met in haar handen een paar grote koffiekoppen, die ze ongetwijfeld gaat omspoelen onder het hete water dat straks sissend en dampend uit de kraan zal stromen.

"Luilak", hoor ik haar zeggen, "ach, mijn lieve jongen, wat heb ik toch veel van je verwacht. Verliefd op een kunstenaar, dacht ik, als ik je zo ijverig bezig zag, want ik wist dat het verscheuren en aan stukken snijden van de werkelijkheid om je heen erbij hoorde, dat het deel uitmaakte van je artistieke scheppingsdrang. Maar nu, mijn lieve schat, nu ik je daar zo zie liggen, vervuילend tussen de dekens en koortsig starend naar een smerig, verwaarloosd plafond, nu ga ik toch echt twifelen aan mezelf..."

"Misschien", mompelt ze, "misschien ben je wel mislukt..."

En schaterlachend springt ze op het bed en huppelend en dansend loopt ze over me heen, spiernaakt, de vingers op een obscene wijze tussen de benen gedrukt, en met overslaande stem schreeuwend: "Mislukt! Mislukt! Mislukt..!"

Vaag bespeur ik de geur van versgezette koffie en ik schrik op wanneer iemand me zachtjes over het hoofd streelt.

Zij is het, zacht en teder, zoals ze altijd is geweest, en ze zoent me op het voorhoofd en fluistert, terwijl er een hete blos van verlegenheid over haar gezicht glijdt: "Ik geloof in je Rense, ik zal mijn leven lang in jou blijven geloven..."

Ik geef geen antwoord, weet niet meer wat het verschil is tussen leugen en waarheid en laat me daarom gewillig verzorgen en vertroetelen.

Het verbaast me dat ze niet merkt hoe ik vermager, dat ik eet noch drink en alles laat lopen in volstreekte onverschilligheid.

Zorgzaam reikt ze me een dampende beker koffie aan en ze glimlacht op een kinderlijke wijze, alsof ze nooit van haar leven iets heeft gehoord over het bestaan van de waanzin.

Is ze dan stekeblind? Ziet ze dan niet hoe mijn ogen dieper en dieper wegzinken in de oogkassen, dat mijn jukbeenderen schrill en scherp naar voren steken in mijn uitgemergelde gezicht, en dat mijn lippen paarsblauw van kleur zijn en overdekt met kleine zweertjes?

Waarom valt er aan mij niets te zien?

Zal ik dan nooit de schamele vreugde mogen beleven van het mededogen van een ander?

Nee Rense, antwoord ik, als ingewijde, alwetende toeschouwer, lijd jij maar rustig verder arme jongen, want ze hebben jouw zinloze lijden hier nodig en jij hebt nu eenmaal de pech dat jij geen deel uitmaakt van de honderdvierenveertigduizend uitverkorenen die de vreugde van het wereldmedelijden mogen ervaren.

Jij mag het lieve, vertroetelde wonderkind zijn. Dat is jouw persoonlijke hel. Onopgemerkt zul je sterven, verteerd door onbeantwoord verdriet, en iedereen die aan je sterfbed staat zal zeggen: "God, wat een mooie dode is dat... Konden we allemaal maar op zo'n waardige en vredige wijze de wereld verlaten..."

49.

"Luilak", zegt ze, "lieve geniale jongen..."

O, ze zal me blijven bewonderen, al sta ik op mijn kop en sla ik de meest baarlijke nonsens uit.

"Rense wil een beetje meer dan de anderen, en hij zal zijn doel bereiken! Toe maar Rense, trek je van niemand wat aan en drink maar snel je koffie op..., anders wordt ze koud."

En gedwee slurp ik de hete, bitterzoete drank naar binnen, bang voor de verwijtende blik in haar ogen, weinig meer dan een angstig kind in haar eeuwig-koesterende armen.

"Wees niet bang, Rense", fluistert ze, "morgen, na het speelkwartier, dan mag je de schoolbel luiden, en daarna, in het diepste geheim, pakken we onze koffers en dan sluiten we ons aan bij een lange karavaan, die ons van Baghdad naar Damascus zal brengen - of we schepen ons in op een sierlijk zeilschip, omdat jij zo van de zee houdt, zonder ons iets aan te trekken van de bloeddorstige zeeroevers die de oceanen onveilig maken..."

En haar lippen bewegen sneller en sneller, formuleren woorden die nog nooit een mens heeft uitgesproken, terwijl ik allang niet meer aanwezig ben.

Af en toe keer ik terug en dan kijk ik naar haar vanuit mijn ooghoeken: mijn god, zo vreemd en onwezenlijk, een wezen van een andere planeet, beschermend naast mij, gebogen over een dik voorleesboek, waaruit ze voorleest, met een ernstig gezicht, een diepe denkrimpel boven de neus, heel zelfverzekerd en bedaard, alsof het haar is gelukt de chaos van de wereld volledig en totaal te bedwingen.

Ik luister een paar ogenblikken en voel me veilig. Een eigenaardig gevoel van rust welt in me op en maakt alles helder en licht om me heen, zelfs deze sombere kamer met het schimmelende behang en het vuile, bruin berookte plafond.

Uren zit ze naast me, overvloeiend van liefde en kinderlijke tederheid, oneindig zacht en schuldeloos... Vaag zijn er de zangerige klanken van het

carillon, de dreunende slagen van de grote klok, en in de verte klinkt het aanhoudende gezang van een merel, verrassend zuiver en teer, als broos en breekbaar kristal.

Kon het zo maar blijven: ieder verdiept in zijn eigen werkelijkheid en toch samen, alsof we ondanks alles bij elkaar behoren, samen wachtend op die bijzondere avond, die de vooravond zal zijn van een nieuwe dag...

Wat is ze gelukkig nu, haar hoofd vlak naast het mijne, zo zacht en lief, werkelijker dan alles wat ik ooit heb meegemaakt.

Aan meer zou ik eigenlijk niet mogen denken: wegdromen met haar hoofd op mijn schouder, het donkere haar uitwaaiierend over mijn naakte, ritmisch bewegende borst.

Zo sterven, dat was misschien beter geweest, niet bijzonder heroïsch, dat geef ik toe, maar ach, wat koopt een mens in deze laffe, onverschillige wereld voor heroïek?

50.

Kon ik eindelijk eens kiezen, één enkele keer in mijn leven, dan zou ik zeggen: "Tijd sta stil", maar omdat ik de verrassende ontdekking heb gedaan dat een stervend mens niets over zichzelf te zeggen heeft, daarom houd ik streng en plichtsgetrouw de mond stijf dicht.

Kil en meedogenloos glijdt de tijd - die niets anders blijkt te zijn dan de barre, emotionele eeuwigheid van de anderen - aan me voorbij en ze neemt me alles af, zelfs dit korte ogenblik van onbegrijpelijke tederheid, om het te vervangen door dat vreemde, ontwrichtende gevoel diep in mezelf.

Alles beweegt en trilt daar binnen in me, een gewaarwording van intense koude, die ik van me af probeer te duwen, zonder enig resultaat natuurlijk, want het zijn de klauwen van de waanzin die mij in hun greep hebben, en het neemt toe, een ijzingwekkende koude die me doet huiveren, en een zware pijn in mijn hoofd, mijn rug en mijn schouders.

"Denk er maar niet aan", fluister ik vanuit een oneindige verte, alsof ik de dood al overwonnen heb, helemaal alleen, staande aan de oever van een kolkende zee waarin de hele mensheid dreigt te verdrinken, "vergeet de duizelingen die je uit je evenwicht proberen te brengen en laat je niet overweldigen door de dronken roes die een proces van zelfvernietiging begeleidt. Niets willen, Rense, denk erom!, niets willen en verlangen, nog één enkele nacht en dan zal het gebeuren, geloof me, nog maar één enkele nacht..."

Ik zwijg. Tot woede-uitbarstingen ben ik niet meer in staat.

Ik huil.

Zover is het gekomen.

Ik schaam me werkelijk nergens meer voor.

Wie pijn heeft, die kan alleen maar huilen.

En mijn god, alles aan me doet zeer, alsof het leven niets meer is dan een tocht door een wereld vol beulen die alles wat anders is genadeloos kapotslaan.

"Kus me Nanova", mompel ik, "alsjeblieft, omzwachtel me met de windselen van je liefde, kapsel me in in een kluwen steriel verband en stop me weg, ergens in een kast, of op zolder, waar niemand me vinden kan..."

Alleen nog vluchten, ziek zijn in haar armen, doodziek, zodat alles stil wordt, en dan verder, vooruit, voorbij de ruïnes van deze dodenstad, voorbij de verminkte lichamen en de voortstropelende gewonden..., naar een weidse groene vlakte, waar ik mijn nietige veroveraarsvlag plant en uitgeput neerval op een door weer en wind gladgeschuurde steen, verborgen achter mijzelf, een gitaar in de krachteloze handen, luisterend naar een geheimzinnige stem die op een rauwe en wanhopige wijze een liefdeslied zingt:

Mijn eigen stem!

Een schorre, mistroostige, door verdriet gebroken stem...

51.

Eenzaam zit ik daar, een kleine, bedroefde zanger, omringd door onmetelijke wouden en hoge, scherpgetande bergruggen, het hoofd omhoog geheven naar de blauwe, mistige verstillings van de ochtendhemel, en ik zing - mijn god, het is niet te geloven, na alles wat ik heb meegemaakt - over het dromerige kind met zijn ernstige gezicht, dat ver, ver weg gewoon wat zit te stralen in een afgesloten heelal, als een kleine, donkergloeiende ster, die binnen zijn eigen planetenstelsel de bron van nieuw leven wil zijn.

De weemoedige klanken van mijn romantische ballade galmen over de aarde en trillen na in de harten van al diegenen die net als ik aan het sterven zijn, begrijpende, meevoelende geesten, die de lokkende roep van de Dood niet kunnen weerstaan.

Als betoverd volgen zij het pad dat wordt aangewezen door mijn sentimentele liederen, en vol verlangen duiken ze op uit het dichte struikgewas dat deze vlakte hult in een beschermend isolement.

Steeds groter worden de aantallen die wegtrekken naar dit 'stervensdal' tussen de bergen, zonder een zweem van spijt over het verloren leven, gegrepen door een eigenaardige trilling in het hart, een niet te onderdrukken hunkering binnen in jezelf, onzichtbaar voor al die anderen, die mokkend met je meelopen, nieuwsgierig je betasten en bekloppen en je uitdagend najouwen, omdat ze niets begrijpen van het Leven en volstrekt mechanisch een macabere dodendans volvoeren, tot meerdere glorie van alles wat jij wilt verlaten: misselijk, beroerd, kokhalzend!

52.

O God, wat ben ik het moe! Dat is niet in woorden uit te drukken. Deze verpletterende moeheid is werkelijk ondraaglijk. Als ik het beschrijven kon dan zou het papier al na een paar halen van mijn pen verschroeien en verpulveren.

Moe van alles! Moe van het zwerven door stinkende, benauwde straten, moe van het vuil, het geile geloer en het vunzige geklets. Moe van het onophoudelijke spartelen in moerassen vol stront en pis.

O, wat verafschuw ik de vervloekte regelmaat van inspanning na inspanning, steeds opnieuw gehonoreerd met een terugplaatsing op de oude, al te vertrouwde weg.

En het meest van alles haat ik mijzelf, omdat ik het beginnen liet, zomaar, plotseling, zonder erbij na te denken, als een naïef, onwetend kind, dat zachtjes 'lieve papa' zegt tegen een genadeloze beul met een scherpgeslepen bijl in de hand.

O, mijn lieve, trouwe engelbewaarder, jij die alles weet en die met behulp van je gouden vleugels over de hoofden van alle mensen vliegt, probeer eens één keer in je leven een zinnig woord uit te spreken en vertel me waarom ik zo zwak ben, terwijl iedereen om me heen oneindig groot en sterk en machtig is.

Moe ben ik, doodmoe en door en door verkleumd - hoe moet dat in godsnaam verder?

Alsjeblieft, zeg toch iets...

"Kalm Rense", klinkt het in mijn oren, en als een gelovige onderdanige dwaas vouw ik nederig en ootmoedig de handen en biddend kniel ik neder in een zee van dampend bloed:

"Tuchtig me God", prevel ik, "bestraf mijn verregaande onwetendheid, want iedereen kent de banale clichés die U voor de mens ontworpen hebt. Ik ben een slecht en zondig mens. Ik weet het. Ik heb Uw wetten overtreden: ik wilde geen banale, liefdeloze vent zijn, en daarom verdien ik de strengste straf die er bestaat..."

Maar de stem gunt me zelfs het wapen van het cynisme niet en gaat onvermoeibaar verder, zodat ik vloekend de dekens over mijn hoofd trek, in een vergeefse poging zijn woorden buiten te sluiten.

"Ik heb naar je geluisterd Rense, want ik ken al jouw gedachten, en ik geloof dat je mij dankbaar moet zijn. Vergeet dat ongegronde wantrouwen en volg me. Ik zal je de juiste weg in het leven wijzen, want echt, het einde begint nu werkelijk in zicht te komen. Kijk zelf maar: de zon zinkt weg achter de horizon in een baaierd van vlammeende vuurtongen en de wereld ziet er wondermooi uit nu. Leg gerust je hand op mijn schouder en laat alles aan mij over. Ik zal je naar het pad leiden dat je hebt gezocht. Je weet toch hoeveel moeite je hebt gedaan om dat te vinden?"

Het zal je naar weelderige loofbossen voeren waar frisse, uitgelaten vogels tussen de stammen dartelen en waar zwarte uilen de bezoekers slaapdronken toeknikken vanaf zilvergroene takken die beladen zijn met appels, zuur en zoet..."

Ongeduldig werp ik het beddengoed van me af en gewapend met een grote, zilverglanzende bijl, die ik zomaar uit het niets tevoorschijn getoverd heb, spring ik naar de kolossale tafel in de hoek.

Woedend hak ik in op het gevaarte, onvermoeibaar, tot het in een wolk van splinterend hout de geest geeft, zodat alles stil en rustig wordt om me heen. Dat onzinnige gezwam over 'slaapdronken uilen op zilvergroene takken', mijn god, hoe durft iemand me daar mee lastig te vallen. Alsof ik niet weet wie ik ben...

Daar, in de gebroken spiegel boven de wasbak, daar staat de man die ik ben:

Een tot op het bot uitgemergelde gedaante, een uitgeteerde concentratiekampgevangene, weinig meer dan wat vaalbleek vel over been...

53.

Langzaam draai ik me rond en nauwgezet bestudeer ik de scherp uitstekende schouderbladen, de uitgeholde billen en de met korsten overdekte benen, die zijn aangetast door het zware, uitputtende werk in de steengroeve.

"Nog een paar dagen, en ik zal zo mager zijn dat de bewakers tijdens hun nachtelijke ronde door het barakkenkamp zullen denken dat ik dood ben", mompel ik voldaan, en haastig zet ik me neer aan tafel voor het eten van de waterige soep en het kleffe, donkergrijze brood.

Heel even buig ik het hoofd voor het bidden van mijn dagelijkse gebed: "Haal me hier vandaan, God, haal me in godsnaam hier vandaan!" - dan sta ik op, en met een homp brood in de vuist geklemd worstel ik me in de rij om te beginnen aan een nieuwe dag van 'frisse, gezamenlijke arbeid'.

Je wordt er krankzinnig van, maar het heeft volstrekt geen zin te klagen hier, omdat niemand naar je luistert.

Dit is een wereld waarin alle argumenten, zelfs de meest zinnige en de meest doordachte, met één immense reuzenzwaai van tafel worden geveegd, op een woeste, verontwaardigde wijze, alsof je een godslastering had uitgesproken.

"Klagen? Waarom? Er is immers voldaan aan de officiële richtlijnen? Andere richtlijnen zijn er immers niet?"

Je weet het: Hier gelden speciale richtlijnen, die, zoals ze zeggen 'nog humaner' zijn dan de gewone mensenregels. Overall kun je die regels lezen: op affiches, borden en zelfs op de wanden van de zwartgeteerde barakken.

"Wij Vechten Voor Een Nieuwe Wereld - wij bouwen samen aan de nieuwe mens!"

Onmetelijk oud en zonder de geringste vechtlust hak ik in op het gesteente, traag en regelmatig, en hijgend zie ik toe hoe de glimmende kist van zwart-bruin palissanderhout, waarin mijn glimlachende lijk ligt opgebaard, neerdaalt in een diepe kuil, schokkend en slingerend, balancerend in een netwerk van tientallen touwen, alsof ik lood- en loodzwaar ben.

'Prima', denk ik, het zal en het moet afgemaakt worden, want het gif valt niet te neutraliseren. Pas wanneer de laatste schep aarde op mijn graf wordt aangestampt zal hun macht gebroken zijn.'

"Tjonge, Rense, jij hebt toch maar een fijn leventje", merkt men zuurzoet lachend op, hoewel het zweet in straaltjes over mijn lichaam gutst en scherpe steensplinters mijn gezicht verwonden, zodat een ranzig mengsel van water en bloed in grote druppels op de stoffige rotsgrond sijpelt.

Ik geef geen antwoord, het zou niet helpen, en drijf geprikkeld de houweel in de rotswand, met zoveel kracht, dat hij pas na langdurig wrikken en trekken weer losschiet.

Vermoeid door die plotselinge inspanning richt ik me op en veeg met de mouw van mijn grijslinnen jas het zweet van mijn voorhoofd. Met halftoegeknepen ogen, vanwege het felle zonlicht, overzie ik het werkterrein en terwijl ik me snel vooroverbuig om te voorkomen dat een bewaker woedend op me af zal komen rennen, dringt het tot me door dat iedereen verdwenen is. Alleen mijn celgenoot, die men bij het verlaten van de barak aan me vastgeketend heeft, hakt gehoorzaam verder - zonder de durf om op te kijken, zonder de wil een daad te stellen, hoe klein en onbeduidend dan ook...

'Dit is de kans van je leven', flitst het door me heen en opgewonden grijp ik mijn kameraad bij de arm en sleur hem met me mee.

"Stil", sis ik, hem meetrekkend naar de ingang van een oude, halfingestorte mijngang die een mogelijke kans op ontsnapping biedt, "ze mogen ons niet horen. Dit is de kans waar we jarenlang op hebben gewacht..."

"Eindelijk hebben we geluk", roep ik, wanneer we afdalen in de schacht, en blij lachend kijk ik hem aan.

Verkramp en met een verwarde, niet begrijpende uitdrukking op het gezicht staat hij tegenover me en angstig vraag ik:

"Wat is er? Voel je je niet goed? Ze kunnen ons niet zien, we zijn ontsnapt, kom gauw, als we snel zijn halen we het wel..."

"Waarom", stamelt hij, "waarom moest je mij meenemen? Ze zullen ons strenger straffen dan ooit. Wij zijn de eersten die proberen te vluchten.

Waarom moest je mij beetpakken, Rense, waarom?"

Verwonderd staar ik hem aan: "Er is geen enkele reden om bang te zijn, kijk dan...: alle bewakers zijn verdwenen - er is niemand meer..."

Zijn gezicht plooit zich tot een afzichtelijk masker en hij barst in onbeheerst, nerveus lachen uit, blijft lachen, ook als de ijlings toegesnelde bewakers ons vastnemen en meesleuren naar het grote exercitieterrein, waar we ondanks de bijtende kou spiernaakt worden vastgebonden aan twee met bloed bevlekte executiepalen.

Daar gebeurt het. Men weet van geen ophouden en martelt hem net zo lang tot zijn hysterische lachen overgaat in een aangrijpend, door merg en been snijdend gekerm dat niets menselijks meer bezit.

Hij heeft te lang weerstand geboden. Ze zijn moe en laten mij met rust.

'Nog altijd niet dood', denk ik teleurgesteld, en het dringt nauwelijks tot me door dat een paar cipiers me losmaken en me naar een kleine isoleercel brengen.

Pas als de zware metalen deur met een harde klap achter me in het slot valt doemt de werkelijkheid in al haar ontterende gruwelijkheid op en verbijsterd laat ik me neervallen op de harde stromatras.

Hoe zal ik hem terugzien?

Ze zullen hem vast en zeker op een brancard de cel binnendragen. O god, en als hij dan probeert op te staan, dan zal hij kreunend op de grond ineenzakken - afgrijselijk gewoon... Waarom moet ik dat alles zo haarscherp voor me zien?

"Sta niet op", schreeuw ik, "in godsnaam jongen, blij toch liggen. Voorzichtig. Trek eerst je hemd uit, anders kleeft het vast in de wonden, zodat morgenvroeg tijdens het appel, wanneer iedereen zich uit moet kleden voor de verplichte ochtendgymnastiek, je rug volledig uit elkaar getrokken wordt. O God, wat hebben ze allemaal met je uitgespookt? Je rug is één grote, bloederige wond..."

Doodstil leunt hij tegen de wand.

Hij laat zijn broek zakken en staart verbouwereerd naar de dikke prop watten tussen zijn benen, die langzaam rood kleurt.

Ontsteld sla ik de handen voor de ogen. Dit niet, mijn god, dit is te erg...

Doodsbang schiet ik overeind als de celdeur onder luid kabaal wordt opengesmeten.

Ademloos, versteend van schrik, kijk ik toe wanneer hij op ruwe wijze, aan handen en voeten, naar binnen wordt gedragen.

Zijn ogen zijn dichtgeslagen en blauwopgezwollen. Uit zijn halfgeopende mond sijpelt een straaltje bloed.

Hij staat voor me en kijkt me aan, maar hij ziet me niet...

Nooit zal ik gezien worden, zelfs onder de meest erbarmelijke omstandigheden zijn de mensen niet in staat mij te zien. Ik begin werkelijk te geloven dat ik onzichtbaar ben.

Hoor je dat, verkalkte sukkel in je versleten leunstoel? Je kunt me niet zien, net zo min als al die anderen die hun tijd verdoen met stompzinnige flauwekul. Verrot met je klimop, je duiven en je eeuwige krant. Van nu af aan zal ik ieder uur van de dag schreeuwen: wild, woest en bezeten, tot dit alles geëindigd is.

Daarna is er wellicht stilte, misschien één enkele seconde waarin ik lui en ontspannen in het gras kan liggen, zonder lastiggevallen te worden door giftige boterbloemen en domme koeien, met alleen wat zon, wat lichte nevel en een kalme, zachte bries die op een speelse wijze door mijn haren woelt... O, het is zo weinig. Het is zelfs minder dan dat, het is banaal, maar er is niet meer. Het is het midden, het product van een eenzaam mens die worstelt met de waanzin - en daar zal ik het mee moeten doen.

'Vreemd', denk ik, tot meer gedachten ben ik niet in staat.

Alle woorden zijn gestorven, behalve dat ene, machteloze woordje: 'vreemd'.

55.

Onvoorstelbaar hoe vreemd je alles om je heen kunt vinden.

Ik zit hier in mijn kamer en voor mij uit golven de verkoolde en geblakerde vlakten van een door bommen geteisterde wereld. Mijn blik dwaalt onrustig heen en weer over deze zwarte oneindigheid, die af en toe wordt onderbroken door het grijs en wit van torenhoge puinhopen en de felle, oogverblindende weerkaatsing van zonlicht in modderige waterplassen, tot ze

stuit op de niet te overschrijden grens van de wazige horizon, waar de aarde overgaat in het harde blauw van een wolkenloze hemel.

Hoger en hoger gaan mijn blikken, meezwakkend met de verzadigde aasgieren, die met trage bewegingen de zon tegemoet vliegen, zodat ik noodgedwongen mijn ogen moet sluiten.

De warmte van het hete zonlicht dringt door het dunne vlies dat mijn ogen bedekt. Gele cirkels drijven rond in een dichte rode mist, maar ik denk aan niets, of nee, dat is niet waar, het is een woord, één enkel woord, dat samenvalt met de overladen gevoelswereld waarin ik rond ploeter.

Ik voel geen pijn meer, geen angst of verdriet. Mijn hele bestaan is teruggebracht tot die ene duistere, welhaast gevoelloze emotie, een kolkende duizeling, die mijn gehele wezen doortrikt: 'Vreemd', denk ik, tot meer ben ik niet in staat.

Alles is vreemd. Ik weet niet waarom en doe ook geen poging meer het te begrijpen. Het trilt en raast en kolkt van binnen, terwijl buiten mij de wereld koel is en overdekt met een heldere, serene vrede.

Alles wat ik ben staat in dienst van deze ontnuchterende gewaarwording, dit ingrijpende gevoel van vervreemding, dat niets onaangetast laat, en ik onderga het gelaten, zonder enige vorm van protest.

Ik bons niet langer op de ruiten, want niemand hoort mij. Ik heb begrepen dat mijn taak ergens anders ligt, dat ik niet de wapens moet heffen in een nobel en edelmoedig gevecht, omdat ik het slachtoffer ben van laag bij de grondse kuiperijen, omringd als ik ben door legioenen gluiperige dwergen, die zorgvuldig uitvissen wat ik denk en wil en systematisch iedere poging tot handelen doen mislukken, zodat ik machteloos achterblijf in mijn bed, met als enige gezelschap het wrede, ontwrichtende weten.

"Rol jij maar weg tussen die goedkope, voddige dekens van je, Rense", gillen de dwergen, en ze blazen en giechelen van doller pret, "want wat je ook doet, hoe groots en edelmoedig de daden ook zijn die jij stelt, je zult er voor worden bestraft, omdat iedere daad van jou een wandaad is. Het is je eigen schuld, Rense, wie niet meedoet met de anderen die zal moeten boeten: Boeten, Rense, boete doen en schuld belijden, meer valt er voor jou hier niet te doen..."

Het kan niet op, zucht ik, gelouterd, niet langer triest: Gillende dwergen, mijn hemel, ik word in deze krankzinnige klucht bepaald niet karig bedeed. Dat komt ervan. Het is de perverse ironie van het propje papier dat ik te opgewonden naar de infantiele duiven heb gegooid.

Ik had ze moeten laten pikken, alles wat ze verlangden voor ze neer moeten leggen in de dakgoot: Graan, wormen, zand, steenkool, stront, alles wat een gek maar bedenken kan. Ze zouden stellig zeer dankbaar zijn geweest en me beschermd hebben tegen de lafhartige aanvallen van de dwergen.

Doodeerlijk, en met een vriendelijk-naïeve blik in de ogen, zouden ze zich opgesteld hebben tegenover het perverse trollenleger, vragend: "Wat is Rense's eigen schuld?"

56.

Ach, hoe komisch is dit alles. Wanneer mijn leven een lachfilm zou zijn geweest, dan zou ik op dit moment waarschijnlijk niet meer bijkomen van het lachen.

Buiten is het tamelijk guur en kille. De regen slaat uitbundig tegen het raam.

"Wat is het broeierig warm hier", roep ik haar toe. Maar zij blijft roerloos liggen op de vloer.

Wat maakt het uit in een wereld die krankzinnig is? Waarom zou ik me erover opwinden? Ik weet het inmiddels wel, er verandert niets. Ik ben nooit vrij geweest. Een werktuig was ik - moest ik misschien wel zijn - in handen van een lot dat ik niet zelf heb bepaald.

Zonder enig overleg heeft de werkelijkheid mij de oorlog verklaard en ik kon niets anders doen dan het uitstippelen van een defensieve strategie, in dienst van mijzelf en mijn verlangen te overleven.

Ik had honger en ik stelde alles in het werk om voedsel te bemachtigen, voelde koude en sloop in het holst van de nacht naar de stellingen van de vijand, op zoek naar brandstof.

Zonder enige scrupule stal ik alles wat ik nodig had en wee degene die me tegen wilde houden: onverbiddelijk stak ik hem neer. Ik wilde leven, daar had ik recht op, net als ieder ander, met mijn eigen criteria, die ik niet had bepaald.

Ook zij heeft het uiteindelijk begrepen, tenminste, dat vage vermoeden heb ik. Voor ze uit mijn leven verdween stemde ze in met mij.

"Ik begrijp je Rense", zei ze, "je hebt volkomen gelijk..."

57.

Peinzend staar ik naar het witgesauste plafond.

"Vreemd", zeg ik tot mezelf, "wat is er toch met me gebeurd?"

Het is allemaal zo onthutsend anders nu: het begint er werkelijk op te lijken dat het einde nadert.

Het is eigenaardig stil in mijn hart: een zonderlinge luwte, als na een zwaar en hevig onweer.

Voorzichtig open ik het raam, aarzelend, omdat diep in mezelf nog de angst leeft voor de donder en de bliksem, een onbestemde angst, die niet wijken wil.

Ik ruik de prikkelende geur van ozon en voel de verlegen aanraking van de bleke zonnestrallen, die vanuit een opening in het grijze wolkendek mij kalmerend liefkozen.

Het is een tedere omhelzing en vochtig zijn de lippen van de zwoele Zonnegod, die mij vaarwel kust, erg lief en zachtjes op mijn voorhoofd, een weemoedig afscheid, vol onuitgesproken leed, dat tegelijkertijd een nieuw begin aankondigt, zodat er eindelijk plaats zal zijn voor echte liefde in mijn leven.

Het is geëindigd, abrupt, even plotseling als het begonnen is. Ik heb niets bereikt, alleen mijzelf, en dat is genoeg. Ik moet het er mee stellen, ervan genieten, voordat de verfrissende nawerking van het noodweer weggespoeld zal worden door de geweldige beroering van het allerlaatste, beslissende oordeel.

Alles heb ik doorgemaakt en een diepe vrede daalt neer in mijn ziel. Het is goed, denk ik, het heeft zo moeten zijn. De zon zal de aarde open schroeien en me de laatste boeien afnemen. Eindelijk een leven zonder dromen, dat afschuwelijke surrogaat, dat een mens al zijn trots en waardigheid afneemt. Dit is de overweldigende sensatie van het totale sterven, de volstreekte onverschilligheid, die alleen bereikt kan worden na een heldhaftig vernietigingsproces, in onderwerping aan het credo van de Dood die Leven is.

Ik heb het begrepen: Wie zijn bedompte kamer wil verlaten, die moet eerst de collectieve waanzin van de anderen vernietigen. Hun gouden wimpels en wapperende vaandels voeren je slechts mee in de krankzinnige vaart der volkeren, die in stomme willekeur en dronken liederlijkheid opmarcheren naar een reusachtig, onstuitbaar uitdijend kadaver.

Dat is hun toekomst: Een slachthuis vol rottend vlees, overdekt met een krioelende massa slijmerige lijkenvreter: weerzinwekkende vliegen, witte maden en zwarte torren, die er zo afzichtelijk uitzien dat je alleen maar bij jezelf kunt denken: "In godsnaam, maak me blind!"

Nog een laatste maal werp ik een blik op dit rumoerige dodenrijk. Dan laat ik het wegzinken in de bodemloze put der vergetelheid, waarin het langzaam verdwijnt - eeuwig en voorgoed!

Ik kniel naast het roerloze lichaam van Nanova. Ook haar heb ik vermoord. Haar ernstige gezicht zal zich nooit meer naar mij toewenden en nooit meer zullen haar handen mijn gezicht strelen, nu eens teder en dan weer vol ingehouden begeerte en genot.

Ze huilde toen mijn handen zich om haar hals sloten. Eén snelle greep, en het was voorbij.

59.

Het is stil nu.

Droomloos vervloeit de wereld in de ruimte, verschaald is de werkelijkheid van de anderen, maar groots en imposant ben ik.

Een drukkende, geladen leegte deelt zich aan mij mee, voltrekt zich, doet me zachtjes huiveren, vervagen mijn diepste identiteit, terwijl overal om me heen de dageraad verborgen ligt.

Trots laat ik mijn blikken glijden over de uitgestrekte ijsvlakten, hef bevelend de handen op en laat kilometerslange mistflarden omhoogstijgen uit brede spleten in het ijs.

Vermetel is de stilte die alles doorsnijdt en bloedeloos zijn de lippen die toonloos een gebed prevelen: het indrukwekkende epos van de onoverwinnelijke Dood.

De overwinning is aan mij. De aarde strekt zich in nederige onderworpenheid uit aan mijn voeten: met sneeuw bedekte ijsschotsen en machtige koude, die opwelt uit mijn tot rust gekomen ziel, die triomfantelijk een loflied zingt op de Dood die alles overwonnen heeft.

Woede knijpt mijn keel dicht wanneer ik denk aan het leven, dat gemene, kruipende reptiel dat alle waarheid opslokte en vermaalde tussen zijn tandeloze kaken: verwrongen menselijkheid, die dronken van vreugdeloze blijdschap de vlammen deed oplaaien in de harten van de onwetenden, de verheerlijkers van een leven, dat niets meer mag zijn dan brede stromen zinloos vergoten mensenbloed.

O Koningin van mijn ijsrijk, dwalend poollicht, dat gehuld is in blauwe nevelen, ik, Rense, ik heb mij verzet! Ik heb mij gewapend en het zwaard van de totale negatie van de werkelijkheid tenslotte omgespt. Mijn zachtmoedigheid heb ik overwonnen en nooit eerder in de wereldgeschiedenis heeft er iets tragischer plaatsgevonden. Waar ik kwam vluchtten de mensen, bevreesd voor de ijskoude blik in mijn ogen. 'Onvermurwbare wreedheid' werd ik genoemd, en ik gloeide, gloeide van verheven trots.

O Vorstin van mijn ijsvlakten, opgejaagd heb ik de levenden. Luid klonk hun gehuil en gejammer toen zij neervielen onder het flitsende geweld van mijn zwaard. Alleen de doden heb ik gespaard. Hen heb ik liefderijk in mijn armen gesloten. Terwille van hen heb ik alles vernietigd, uit medelijden met al die armzaligen die stierven, moesten sterven, omdat het leven hen wurgde. O, hoe wroette die noodkreet in mijn hart, die verstikte wanhoopsroep, het fluisterende avondgesnik. Al mijn zintuigen stonden in dienst van die gerichtheid op verborgen leed, terwijl in onthullende duidelijkheid de harde waarheid zich aan mij opdrong dat het leven had gefaald. Ik stierf, terwille van al diegenen die werden vermoord. Ik kon niet anders. De moord moest gewroken worden!

Nu heb ik het einde van mijn tocht bereikt. Hoog troon ik boven de aarde, koud glanzend in het omfloerste licht van de zon. De sneeuw hoopt zich op aan mijn voeten en ik vraag me niet langer af of ik juist gehandeld heb. Rondom mij zitten de geredden, zij die gespaard zijn gebleven, niet gedood konden worden, omdat zij reeds lang waren ingekapseld in een kristallen ijs-ommanteling. IJzige winden gieren over de onafzienbare vlakten, sneeuw en hagel jagen onbelemmerd over de bevroren zeeën en zingen het heroïsche lied dat in een ver verleden ontsprong in mijn hart: Het donkere, diep-ernstige lied van de Dood.

Honden kondigen blaffend de komst aan van nieuwe gestorvenen, verscheurde lichamen, uitgeteerd en vernietigd door een leven dat als een verpletterend last op hun schouders werd geworpen.

Allen zwijgen. Het is een wereld die zo koel en ernstig is dat alle wanorde vervaagt, afbrokkelt tot onzichtbare ijskristallen, zonder het geringste geluid. Ik wist dat het zo zou eindigen.

Eindelijk de rechtvaardigheid van hen die het zwijgen als nieuwe wereldtaal gekozen hebben: de taal van de geknakten en de vervolgdgen, mijn arme, oneindig zwaar gefolterde krankzinnigen.

Zacht glinstert de stilte en geluidloos draaien de wieken van de korenmalende molen die eenieder voedsel zal verschaffen, maar nog ben ik niet tevreden en overvloeiend van passie en hartstocht wend ik me tot de vertoornde zanger in mijn borst, prediker van de bevrijdende melancholie, die alles verwierp dat in strijd was met het principe van de Dood die Leven is:

Alsjeblieft, onoverwinnelijke strijder, zing je liederen van ernst en stilte en doorklief met één felle slag van je zwaard de ijslaag om me heen. Ze heeft haar taak vervuld. Open nu de bron die ons allen laven zal.

Jij, die het kleingeestige, misselijkmakende leven zo glansrijk overwonnen hebt, breng ons de wijn die ons zal verwarmen, ons zal overgieten met stille vreugde en bescheiden geluk.

Te lang hebben wij in zwaarmoedige eenzaamheid ons lot moeten dulden. Nu is het ogenblik aangebroken om bevrijd en opgelucht het glas te heffen, ter ere van de Dood, die als een heilzame balsem onze wonden heeft geheeld.

60.

"Ja Rense", zei zij, "je hebt gelijk: hier kunnen we niet gelukkig zijn. Nooit zullen we hier de rust vinden die we nodig hebben. Alle wegen worden hier afgesneden en genadeloos geblokkeerd, tot je uiteindelijk totaal verwilderd en verdierlijkt capituleert. Ik geloof je Rense, er is inderdaad geen grotere rust dan de bevrijding van een leven dat ondraaglijk is, een leven dat je alleen maar mee wil slepen in een zotte, wervelende polonaise, die alle ernst verplettert. Ik ga met je mee Rense, samen zullen we op weg gaan naar het stervensdal tussen de bergen. Niets kan ons nog scheiden..."

Ontspannen en volmaakt rustig bekijk ik mijn schoongeboende handen.

"Nee", zeg ik tegen het ernstige, frisgewassen gezicht in de spiegel, "nee, het is een leugen. Ze heeft het niet gezegd."

Amsterdam, mei 1970 - Bedum, 13 februari 1974.

© Wim Duzijn 2010 – Zwolle, Nederland